

Includere programe europene 2016-2020

Agenția Națională pentru Programe Comunitare în
Domeniul Educației și Formării Profesionale

STUDIU PRIVIND IMPACTUL MĂSURILOR DE INCLUDERE

– raport final –

ENCORE RESEARCH

2021

BENEFICIAR

Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul
Educației și Formării Profesionale (ANPCDEF)

Cuprins

GLOSAR ABREVIERI	3
CONTEXT.....	4
OBJECTIVE STUDIU.....	6
DESIGN METODOLOGIC.....	7
EXECUTIVE SUMMARY.....	10
REZULTATELE CERCETĂRII	17
A. RAPORT STUDIU CANTITATIV ÎN RÂNDUL PARTICIPANȚILOR LA ATELIERE DE FORMARE CU TEMATICĂ GENERALĂ DE INCLUDERE.....	17
B. RAPORT SONDAJ CANTITATIV – PARTICIPANȚI LA EVENIMENTE INTERNAȚIONALE	31
C. RAPORT SONDAJ CANTITATIV– PARTICIPANȚI LA EVENIMENTE "TEACH FOR ROMANIA"	43
D. SINTEZĂ INTERVIURI CU PARTICIPANȚII LA EVENIMENTE	55
E. SONDAJ CANTITATIV ÎN RÂNDUL CANDIDAȚILOR	64
F. SINTEZĂ INTERVIURI CU CANDIDAȚI ȘI EXPERȚI NAȚIONALI	85
G. CONSTATĂRI PRIVIND REALIZAREA MĂSURILOR DE SPRIJIN ȘI A INDICATORILOR DE INCLUDERE.....	101

GLOSAR ABREVIERI

ANPCDEFP - Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale

AN – Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale

CE – Comisia Europeană

VET – Vocational Education and Training / Învățământ profesional și tehnic / Formare profesională

HE – Higher Education / Învățământ superior

SE – School Education / Educație școlară

AE – Adult Education / Educația adulților

E&T – Education & Training / Educație și Formare

KA 1– Key Action 1 - Acțiunea Cheie 1 – Proiecte de Mobilitate

KA 2 – Key Action 2 - Acțiunea Cheie 2 – Parteneriate Strategice

KA 3 – Key Action 3 - Acțiunea Cheie 3 – Proiecte de Dialog pentru Tineret

ONG – Organizație Non-Guvernamentală

ESC – European Solidarity Corps – Corpul European de Solidaritate

PA – Planul Anual

CONTEXT

În 2016, ANPCDEFP și-a propus o strategie de includere, ca parte integrantă a celei europene, având ca scop managementul programului Erasmus+ ca instrument de includere. Obiectivele acestei strategii au constat în: - creșterea numărului de proiecte de includere (atât proiecte care să aibă ca țintă grupuri vulnerabile, cât și proiecte care să abordeze teme de includere) finanțate prin programul Erasmus+; - creșterea calității proiectelor de includere finanțate prin programul Erasmus+; - creșterea numărului de participanți cu oportunități reduse în cadrul proiectelor finanțate prin programul Erasmus+; - dezvoltarea de instrumente de sprijin relevante pentru includere pentru candidații și beneficiarii programului Erasmus+ - promovarea programului Erasmus+ ca instrument de includere a persoanelor cu oportunități reduse.

ANPCDEFP și-a axat strategia de includere pe următoarele zone de intervenție: **mediul rural, persoane cu nevoi speciale și persoane de etnie romă**. Reducerea diferențelor rural-urban a constituit un aspect prioritar în cadrul politicilor naționale în domeniul includerii, iar Agenția Națională a urmărit să răspundă acesteia. Elevii de etnie romă, copiii din comunități sărace și cu nevoi educaționale speciale au constituit grupuri vulnerabile cărora le-a fost acordată o atenție sporită în contextul programului. Erasmus+ a completat obiectivele programul FSE pentru perioada 2014-2020, venind cu dimensiunea europeană și interculturală a politicilor educaționale de includere. În ceea ce privește mediul rural, AN s-a axat pe creșterea participării în cadrul programului Erasmus+ a școlilor, autorităților locale și a ONG-urilor din mediul rural.

În privința strategiei de includere, au fost stabilite următoarele obiective specifice pe acțiuni cheie:

Obiective specifice pentru acțiunea cheie nr.1:

- Încurajarea participării persoanelor cu nevoi speciale în proiecte de HE și formare profesională
- Încurajarea participării persoanelor cu oportunități reduse în proiecte de tineret
- Încurajarea participării persoanelor cu oportunități reduse din mediul rural (SE, VET, AE)

Obiective specifice pentru acțiunea cheie nr.2:

- Încurajarea participării persoanelor cu nevoi speciale
- Încurajarea participării tinerilor cu oportunități reduse în proiecte de includere tineret
- Creșterea calității și relevanței rezultatelor proiectului
- Încurajarea participării școlilor, autorităților locale și ONG-urilor localizate în mediul rural

Obiective specifice pentru acțiunea cheie nr.3:

- Încurajarea includerii persoanelor cu oportunități reduse din sectorul tineret

În contextul acestui deziderat, ca programul Erasmus+ să fie un instrument pentru implicarea persoanelor cu oportunități reduse în proiectele și mobilitățile internaționale de învățare, pe parcursul perioadei 2016-2020, Agenția Națională a derulat o serie de activități și inițiative specifice, toate într-un cadru strategic. Această strategie s-a adresat, pe de-o parte, organizațiilor cu experiență deja acumulată în derularea proiectelor Erasmus+, dar care nu vizau persoanele vulnerabile ca grup țintă al acestor proiecte; pe de altă parte, s-a dorit includerea în cadrul programului a organizațiilor cu specific și activități incluzive, dar care nu s-au implicat, din diverse rațiuni, în Erasmus+. Scopul acestei abordări a fost acela de a crește atât numărul, cât și calitatea proiectelor depuse și finanțate care se adresează direct sau indirect persoanelor cu oportunități reduse, indiferent de statut: elevi, studenți, profesori, tineri sau adulți.

Demersurile întreprinse au fost variate și desfășurate pe parcursul a mai mulți ani: de la activități de informare privind oportunitățile Erasmus+ (realizate atât în mediul online, cât și prin organizarea sau participarea la evenimente fizice), la cursuri și ateliere de formare specifice - atât naționale, cât și internaționale, îndrumare și

consiliere din partea experților ANPCDEFP, suport din partea rețelelor de sprijin ale ANPCDEFP: formatori, multiplicatori, inspectori școlari etc.

Aceste evenimente de formare și informare au reprezentat un instrument esențial, menit să contribuie la atragerea segmentului de grupuri țintă pentru proiectele de includere, adresându-se în mod direct informării și formării potențialilor candidați. O parte dintre cele mai importante asemenea evenimente au fost¹:

- **Atelierele axate pe tematica generală de includere** – ateliere moderate de rețeaua de formatori ai Agenției Naționale, axate pe scrierea de proiecte, management de proiect și pe ceea ce înseamnă includerea. Atelierele au vizat atât cursuri de scriere de proiecte de parteneriat strategic dar, mai ales, proiecte de mobilitate (KA1), pe diferite zone prioritare: rural/persoane cu dizabilități/școli speciale. Grupuri țintă: școli din mediul rural; organizații, instituții care lucrează cu tineri cu nevoi speciale, VET, în regim rezidențial pentru învățământul special;
- **Evenimentele internaționale de formare:** această secțiune a cuprins participanții la toate evenimentele internaționale (de tip: curs de formare, vizită de studiu, seminar de contact) organizate de agenții naționale Erasmus+, inclusiv evenimentele internaționale găzduite de ANPCDEFP și care au avut ca temă includerea; printre obiectivele acestor evenimente s-au numărat: definirea și armonizarea conceputului de includere la nivel internațional; identificarea de parteneri internaționali pentru viitoare proiecte; realizarea de schimb de bune practici incluzive;
- **Evenimentele Teach for Romania:** au constat în cursuri de scriere a proiectelor organizate în parteneriat cu Teach for Romania, destinate exclusiv profesorilor din cadrul acestui programul derulat în mediul rural și în zone dezavantajate;
- **Evenimentele Role Models:** au cuprins participanții la evenimentele organizate în cadrul inițiativei Role Models, unde Agenția Națională este în parteneriat cu UNICEF (iar UNICEF are partener în organizare Agenția Împreună). Evenimentele au constat în acțiuni de informare și formare pe tema includerii, cu focus pe școlile din zonele cu populație de etnie romă sau populație rurală, unde rata de abandon școlar este mare, iar fenomenul de excluziune socială este unul extins.

Pentru a evalua eficiența măsurilor de includere luate până în prezent, dar și pentru a aduce îmbunătățiri strategiei de includere 2021-2027, ANPCDEFP a realizat un studiu care a vizat atât candidații și beneficiarii de proiecte Erasmus+, cât și beneficiarii măsurilor de informare și formare anterior menționate.

---

¹ O prezentare mai detaliată a măsurilor de sprijin este realizată la capitolul G – pagina 96 din prezentul raport

OBIECTIVE STUDIU

Obiectivul general:

- Evaluarea impactului măsurilor de includere din perioada 2016-2020
- Formularea de recomandări pentru viitoarea strategie națională de includere

Obiectivele specifice:

- Evaluarea activităților de sprijin; pentru cei care nu au participat la activități de formare - ce și-ar fi dorit de la program; cum și-ar dori să fie furnizat acest sprijin
- Identificarea surselor de informare a candidaților
- Evaluarea procesului de candidatură
- Evaluarea satisfacției față de mobilitățile în care au fost incluse grupurile vulnerabile
- Identificarea percepțiilor candidaților respinși
- Evaluarea evenimentelor de formare: eficiența activităților de formare – dacă acțiunile de formare au fost cunoscute, cum au aflat de ele, dacă au avut ca efect scrierea și depunerea de proiecte, dacă au atras beneficiari, dacă aceștia au fost mai bine pregătiți în urma atelierelor, ce a lipsit, sugestii de îmbunătățire – ce alte măsuri ar atrage candidați din mediul rural, candidați care să se adreseze grupurilor vulnerabile
- Formularea unor sugestii pentru măsurile de includere care vor fi propuse în viitoarea strategie națională

DESIGN METODOLOGIC

Grupuri țintă

- Candidați proiecte **pe KEY ACTION 1 – Mobilitate**, din perioada 2017-2020 care au abordat includerea în proiecte, eșantion stratificat pe cele 4 domenii: Educația Adulților, Educația Școlară, Formare Profesională, Tineret
- Candidați proiecte **pe KEY ACTION 2 – Parteneriate Strategice**, din perioada 2017-2020 care au abordat includerea în proiecte, eșantion stratificat pe cele 4 domenii: Educația Adulților, Educația Școlară, Formare Profesională, Tineret
- Candidați proiecte **pe KEY ACTION 3 – Dialog pentru Tineret**, din perioada 2017-2020 care au abordat includerea în proiecte
- Participanți la **evenimentele de formare axate pe includere** organizate de Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale în perioada 2016-2020: evenimentele cu tematică generală axată pe includere, evenimentele internaționale, evenimentele cu reprezentanții Teach for Romania;
- Reprezentanți ai organizațiilor cu care s-au realizat parteneriate și ai altor **organizații relevante cu activitate în domeniul educației incluzive**: Teach for Romania, UNICEF, Agenția Împreună etc.

Criterii de stratificare și eșantionare

- Numărul de candidați **pe KEY ACTION 1 – Mobilitate**, din perioada 2017-2020 care au abordat includerea în proiecte, eșantion stratificat pe cele 4 domenii: Educația Adulților, Educația Școlară, Formare Profesională, Tineret
- Numărul de candidați **pe KEY ACTION 2 – Parteneriate Strategice**, din perioada 2017-2020 care au abordat includerea în proiecte, eșantion stratificat pe cele 4 domenii: Educația Adulților, Educația Școlară, Formare Profesională, Tineret
- Numărul de candidați **pe KEY ACTION 3 – Dialog pentru Tineret**, din perioada 2017-2020 care au abordat includerea în proiecte
- Număr de candidați **admiși și respinși** pe fiecare KA și domeniu
- Număr de participanți la **evenimentele de formare axate pe includere** organizate de Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale în perioada 2016-2020
- Relevanța activității unor **organizații în domeniul educației incluzive**: Teach for Romania, UNICEF, Agenția Împreună, alte organizații identificate de comun acord cu beneficiarul

Activități de cercetare

SONDAJE PE CANDIDAȚI LA ACTIUNILE CHEIE:

Domeniul	KA1	KA 2	KA 3
(1) Educația Școlară	200 chestionare	200 chestionare	40 chestionare
(2) Educația Adulților	20 chestionare	70 chestionare	
(3) Formare Profesională	100 chestionare	70 chestionare	
(4) Tineret	300 chestionare	130 chestionare	
(5) TOTAL	620	470	40

SONDAJE PE PARTICIPANȚII DIN CADRUL EVENIMENTELOR ȘI ATELIERELOR DE FORMARE

Metodă	Număr respondenți/organizații	Aplicare
Sondaj în rândul participanților la atelierele cu tematică generală de includere	80 chestionare	Telefonic și online
Sondaj în rândul participanților la atelierele Teach for Romania	50 chestionare	Telefonic și online
Sondaj în rândul participanților la evenimentele internaționale de formare	70 chestionare	Telefonic și online
TOTAL	200	

INTERVIURI ȘI STUDII DE CAZ

Metodă	Număr respondenți	Aplicare
Studii de caz cu beneficiari ai KA1 și KA 2 (Educația Adulților, Educația Școlară, Formare Profesională, Tineret); studii de caz pe KA3	16 studii de caz pe KA1 și KA2, distribuite pe fiecare domeniu 2 studii de caz pe KA3	Desk research Telefonic și online
Interviuri individuale cu candidați respinși pe cele 3 Acțiuni Cheie și 4 domenii (Educația Adulților, Educația Școlară, Formare Profesională, Tineret)	10 interviuri individuale cu respinși	Telefonic și online
Interviuri individuale cu beneficiari ai măsurilor de formare-promovare (câte 3 pe fiecare atelier)	12 participanți la evenimentele din 2018 (câte 3 pe fiecare atelier) 6 participanți la evenimentele din 2019 (câte 3 pe atelier)	Telefonic și online
Interviuri cu reprezentanți ai unor organizații cu activitate relevantă în domeniul educației inclusive (UNICEF, Teach for Romania, Agenția Împreună etc)	5 interviuri individuale	Telefonic și online
TOTAL	18 studii de caz 33 interviuri individuale	

EXECUTIVE SUMMARY

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

INFORMARE: Cel mai utilizat instrument de informare, atât pentru participanții la evenimente, cât și pentru candidații la apelurile inițiate în cadrul acțiunilor cheie, este reprezentat de site-ul Erasmus+.

- Principala sursă de informare cu privire la program, dar și cu privire la evenimentele inițiate de Agenția Națională este reprezentată de site-ul Erasmus+. Astfel, 28% dintre participanții la evenimentele de formare pe tematică generală de includere și 36% dintre cei participanți la evenimentele internaționale utilizează website-ul ca modalitate principală de informare; în cazul candidaților la diverse apeluri de proiecte, procentul este unul și mai substanțial – aproape două treimi (68%) dintre respondenți menționează această sursă. Alături de site, reprezentanții grupurilor țintă abordate în cadrul cercetării (participanții la evenimente, candidații la apeluri de proiecte) menționează și unele surse secundare, o parte dintre acestea reprezentând alte modalități de informare inițiate de Agenția Națională (contactare directă, newsletter, forumuri specializate etc.). Evenimentele și atelierele de formare au devenit de asemenea principala sursă de informare pentru aproape 40% dintre candidații la apeluri de proiecte Erasmus+. O primă constatare se referă astfel la eficacitatea modalităților de informare realizate de către Agenția Națională în perioada 2017-2019.
- Respondenții din cadrul sondajului pe candidați sunt majoritar mulțumiți de sursele de informare puse la dispoziție de program, cu excepția celor de pe pagina de Facebook. În acest caz avem și o rată de non-răspuns mai mare, dar și o pondere a celor care se declară mai degrabă mulțumiți.
- Tot în cazul candidaților, satisfacția asociată informațiilor și documentației din momentul elaborării candidaturilor e una ridicată. Peste 87% dintre candidați sunt mulțumiți de documentație sau de informațiile referitoare la definirea grupurilor vulnerabile sau includere. Cu toate acestea, se poate remarca o ușoară diferență determinată de o satisfacție ceva mai redusă față de aspectele asociate includerii.

FORMARE: Nivelul de satisfacție față de participarea la evenimentele organizate de Agenția Națională este unul foarte ridicat, o medie de 98% dintre participanții la toate atelierele de formare declarându-se "foarte mulțumiți" și "mulțumiți" în urma participării

- 99% dintre cei care au participat la evenimentele având ca tematică generală includerea, 98% dintre cei care au participat la atelierele internaționale și 97% dintre cei care au fost prezenți la atelierele Teach for Romania se declară "foarte mulțumiți" și "mulțumiți" de aceste evenimente. Totuși, din cadrul celor 3 tipuri de grupuri țintă intervievate de participanți la evenimente, grupul celor care au fost la evenimentele internaționale are cel mai scăzut procent de respondenți "total mulțumiți" cu privire la eveniment (70% comparativ cu 78% la participanții Teach for Romania și comparativ cu 91% în cazul participanților la evenimentele cu tematică generală).
- Dintre candidații la apeluri Erasmus+, ceva mai mult de o treime dintre respondenți a participat la cel puțin un eveniment sau atelier dedicat includerii sau la evenimente/ateliere care au pus accentul pe problematica includerii organizate de Agenția Națională. Utilitatea ridicată a acestora a fost recunoscută de 94% dintre participanți. Participanții la astfel de evenimente se declară semnificativ statistic mai mulțumiți de acțiunile Agenției Naționale, de promovarea includerii și

evaluează mai bine programul, în raport cu non-participanții. Doar în privința informării, diferențele nu trec pragul semnificației.

FORMARE: Nivelul de satisfacție față de utilitatea informației prezentate în cadrul evenimentelor este de asemenea unul ridicat în cadrul tuturor grupurilor intervievate, cu scoruri medii de peste 90% de "mulțumiți"

- 98% dintre cei care au fost prezenți la atelierul de includere generală și 96% dintre cei care au fost la atelierelor internaționale au considerat că evenimentul a dus la o înțelegere foarte bună a oportunităților programului Erasmus+ pentru organizația din care fac parte; 99% consideră că evenimentul a contribuit într-o *foarte mare* și *mare* măsură la familiarizarea cu specificul programului Erasmus+ și cu proiectele de mobilitate/parteneriat strategic; în același timp, o medie de 87% dintre respondenți consideră că evenimentele au contribuit în foarte mare și mare măsură la dezvoltarea de competențe de proiectare și planificare a unui proiect de includere în cadrul programului Erasmus+.

FORMARE: Principalele aspecte care au fost clarificate în cadrul atelierelor s-au referit la "înțelegerea nevoilor grupurilor țintă" și "includerea în context Erasmus+". Cele mai puțin clarificate aspecte țin de "buget și management financiar", "impactul proiectului", "monitorizare și evaluare" și "lucrurile în parteneriat"

- În ceea ce privește claritatea informațiilor, 93% dintre participanții la evenimentele având ca temă includerea generală, 94% dintre cei de la atelierelor internaționale și 89% dintre cei de la atelierelor Teach for Romania consideră că evenimentele au contribuit la "o mai bună înțelegere a nevoilor grupului țintă"; 94% dintre participanții la evenimentele având ca temă includerea generală, 89% dintre cei de la atelierelor internaționale și 81% dintre cei de la atelierelor Teach for Romania consideră că evenimentele au contribuit la înțelegerea conceptului de "includere în context Erasmus+".

FORMARE: Punctele tari ale evenimentelor organizate au constat îndeosebi în profesionalismul formatorilor și aspectul practic al informației abordate

- Participanții la evenimentele din țară au apreciat calitatea formatorilor și a explicațiilor oferite pe parcursul evenimentelor, relevanța informațiilor, profesionalismul și metodele de lucru utilizate de instructori; tot în rândul elementelor apreciate au fost incluse exemplele practice, studiile de caz, modul de structurare a conținuturilor și lucrul concret pe formularul de candidatură.
- În privința atelierelor internaționale au fost apreciate: diversitatea participanților și oportunitatea de networking (16%), formatorii (14%), calitatea informației prezentate (12%), oportunitatea realizării de parteneriate (10%) și temele abordate în cadrul evenimentului (10%).
- Participanții la evenimentele Teach for Romania au fost mulțumiți îndeosebi datorită informațiilor primite (27%), exemplelor concrete abordate (21%), dar și de lucrul pe formularul de candidatură (7%). Pentru un sfert dintre respondenți, formatorii reprezintă punctul forte al evenimentului.
- Strategia Agenției Naționale de a avea o relație directă cu potențialii candidați este de asemenea considerat un punct forte.

FORMARE: Principalul "minus" în cazul tuturor evenimentelor dedicate formării potențialilor candidați constă în durata prea scurtă alocată organizării acestora care a generat o condensare prea mare a informației abordate

- 23% dintre cei care au fost la evenimentele având ca temă includerea generală - cei care consideră că sunt și aspecte care trebuie îmbunătățite - au considerat că evenimentele au avut o durată prea scurtă, fapt care a redus timpul alocat pentru aplicații, exemple practice; o altă categorie a participanților au considerat că una dintre problemele evenimentelor a constat în eterogenitatea participanților din punct de vedere al experienței pe programul Erasmus+; un număr mai redus de nemulțumiri au întrunit elemente precum locația evenimentului, perioada organizării acestuia, formatorii și lipsa unei sustenabilități a formării, a continuității în pregătirea celor care au participat la aceste evenimente.
- În ceea ce privește punctele slabe ale evenimentelor internaționale, 40% dintre respondenți consideră că timpul alocat derulării evenimentului, raportat la volumul informației transmise a fost unul prea scurt. Al doilea element criticat cu privire la evenimentele internaționale s-a referit la selecția participanților, la faptul că această selecție nu a fost una suficient de riguroasă astfel încât să ofere oportunitatea identificării unor parteneriate sau oportunitatea de a discuta cu persoane de decizie din organizațiile din alte țări.
- 45% dintre participanții la evenimentele Teach for Romania – cei care consideră că sunt și aspecte care trebuie îmbunătățite - consideră că timpul alocat derulării acestora, raportat la volumul informației transmise a fost unul prea scurt. Totodată, 34% dintre respondenți au menționat faptul că informațiile prezentate în cadrul evenimentului la care au participat au fost "prea generale".
- Modul de selectare a participanților la evenimentele de includere generală din punct de vedere a experienței în program dar și selecția/calitatea participanților prezenți la evenimentele internaționale, au fost menționate de asemenea ca elemente care ar putea fi îmbunătățite.

FORMARE: Unul dintre principalele beneficii ale participării la evenimente se referă la creșterea motivației de a depune un proiect. O medie de aproximativ două treimi din totalul participanților au depus ulterior candidaturi în cadrul apelurilor de proiecte Erasmus+

- Din total eșantionul de respondenți, aproximativ 11% din grupul celor care au participat la evenimentele având ca temă includerea generală, 25% dintre cei de la atelierele internaționale și 29% dintre cei de la atelierele Teach for Romania, ne-au declarat că, ulterior evenimentului, nu au aplicat la nici un apel de propuneri Erasmus+.
- În cazul celor care nu au aplicat ulterior la nici un apel de proiecte, motivele țin de: dificultatea de a întruni o echipă pentru obținerea și implementarea proiectului, dificultatea de a scrie/elabora o candidatură, lipsa timpului, dar și lipsa unui partener. În ceea ce privește perioada ultimului an, și pandemia a constituit o frână pentru decizia de a candida la Erasmus+.

IMPLEMENTARE: Principalul beneficiu din zona includerii sociale ca urmare a implementării proiectelor se referă în special la zona socio-emoțională a beneficiarilor finali

- Care sunt principalele beneficii din zona includerii sociale? Ele vizează în principal sfera personală a grupurilor vulnerabile (creșterea stimei de sine, dezvoltarea abilităților sociale) sau formarea de abilități de lucru cu acestea. Apoi, drept consecințe, creșterea gradului de integrare socială, creșterea randamentului școlar și reducerea abandonului și creșterea șanselor de a accede la un loc de muncă.

IMPLEMENTARE: Principalele provocări ale implementării și atingerii indicatorilor de includere asumați în cadrul proiectelor au fost amplificate de contextul pandemiei.

- Practic, tot parcursul, de la selecție la retenția în proiect, a fost afectat de reducerea drastică a mobilității persoanelor și a interacțiunilor sociale nemediate. Dincolo de acestea, gama largă de provocări care au fost menționate indică necesitatea unor monitorizări atente a candidaturilor finanțate, pentru a putea distinge atât cauzele acestor provocări, cât și soluțiile cele mai bune.
- Aproximativ 10%-12% dintre candidați au întâmpinat probleme semnificative privind asigurarea resurselor, modul în care rezultatele au răspuns nevoilor grupurilor-țintă sau selecția și menținerea acestora în program. În privința acestui ultim aspect, 27% dintre candidații finanțați le-au menționat ca probleme de măsură medie.

PRINCIPALELE SUGESTII ȘI RECOMANDĂRI

Intensificarea surselor de conectare directă a informației cu potențialii candidați la proiectele de includere

- Comportamentul de informare al candidaților e unul diversificat, căutând în special sursele direct conectate cu programul Erasmus+ și Agenția Națională. Celelalte surse (mass media, social media) sunt mai degrabă surse conjuncturale decât sistematice. Datele studiului ne indică faptul că interacțiunea dintre candidați și Agenția Națională e una importantă pentru informare și clarificarea unor aspecte ce vizează candidaturile pentru finanțare sau implementarea proiectelor. Accesate direct pe site-ul Erasmus+ sau din întâlnirile cu reprezentanții Agenției, informațiile sunt foarte valorizate de către candidați, ca atare ele trebuie actualizate permanent.
- Evaluarea programului și nivelul de satisfacție față de acțiunile derulate, informarea și promovarea componentei de includere sunt ridicate. O primă consecință a nivelului ridicat de satisfacție cu privire la măsurile de promovare de până acum constă în recomandarea **continuării activităților de informare întreprinse până acum**, activități care au asigurat vizibilitatea programului în ansamblu dar și a sub-componentelor acestuia și a evenimentelor realizate.
- În același timp, însă, sunt și zone care ar trebui îmbunătățite în privința informării: se recomandă astfel: intensificarea **promovării directe în școli** (în special în școlile din medii vulnerabile) prin toate canalele (email, newsletter, prezentări directe); intensificarea **informării prin întâlniri și prezentări directe**, organizate în mai multe locații, cu grupuri de potențiali candidați identificate anterior și contactate direct; o **prezență mai agresivă pe social media**.

Creșterea frecvenței atelierelor de formare, creșterea duratei lor și o mai mare atenție acordată selecției participanților

- O primă recomandare se referă la o creștere a frecvenței acestora; se sugerează apoi schimbarea modalității de abordare a acestora în sensul abordării unor grupuri mai mici și mai omogene din punct de vedere al experienței în program. De asemenea, în rândul sugestiilor de îmbunătățire a atelierelor de formare, cele mai multe se referă la: **creșterea duratei cursurilor asociată cu o structură mai aerisită a evenimentelor** din punct de vedere al programului și al volumului informației transmise; simplificarea informației furnizate; concentrarea mai mare pe exersarea unor situații practice; selecția mai riguroasă a participanților.
- În privința promovării evenimente pe viitor, recomandările au fost relativ puține și foarte omogene. Astfel, o parte considerabilă dintre respondenți fie nu au sugestii, fie consideră că **modalitățile de promovare folosite până în prezent sunt potrivite, eficiente și suficiente**. Cele câteva recomandări s-au referit la: mai multă prezență pe rețelele de socializare, seminarii online,

website de promovare dedicat, transmiterea calendarelor evenimentelor sub formă de newsletter-e.

- Sunt recomandate și **activități concrete** (atelieri de formare pentru a sprijini organizațiile care lucrează cu persoanele cu oportunități reduse, atelieri de lucru și cursuri pentru a crește calitatea proiectelor de includere, atelieri de redactare a proiectelor, atelieri de formare pentru formatori), dublate de **campanii de informare**, pe canalele deja consacrate (site-ul programului, întâlniri de informare), privind fie informațiile necesare aplicării, fie exemplele de succes și de bune practici; concentrarea cursurilor și pe zona de impact și de măsurare a efectelor intervențiilor. Furnizarea unor instrumente de evaluare a rezultatelor proiectelor; eficientizarea formării prin concentrarea pe profiluri clare de potențiali beneficiari - personalizarea informațiilor și a măsurilor de suport în funcție de experiența beneficiarilor cu proiecte Erasmus+

Păstrarea zonelor de intervenție tradiționale vizate de proiectele de includere, dar și diversificarea acestora

- Continuarea intervenției în cadrul educației școlare pe zona de abilități socio-emoționale
- Extinderea proiectului Role Models și la alte tipuri de vulnerabilități
- Importanța analizei de nevoi și conturarea inițiativei de includere împreună cu beneficiarii
- Un eventual mecanism de suport pentru școlile vulnerabile în zona dezvoltării culturii organizaționale și educaționale
- Încurajarea parteneriatelor școli - ONG-uri
- Diversificarea grupurilor țintă (de exemplu – părinți, profesori suplinitori etc.)

Intensificarea componentei de informare, cât și a celei de îmbunătățire a procesului de selecție, inclusiv prin privilegierea componentei de includere în scopul creșterii numărului de persoane cu oportunități reduse care să participe în proiecte

- În privința componentei de informare au fost menționate măsuri precum: activități de informare realizate în comunitățile vulnerabile; o comunicare mai țintită cu școlile defavorizate; sesiuni dedicate exclusiv școlilor speciale; contactarea directă a organizațiilor care se ocupă cu persoane cu oportunități reduse; activități de comunicare dedicate grupului țintă final (preferabil și offline, deoarece foarte mulți nu au acces la informația online) realizate în parteneriat cu organizații credibile, cunoscute în comunitățile dezavantajate
- În rândul sugestiilor de îmbunătățire a criteriilor de selecție: punctaj suplimentar în evaluare pentru proiectele care vizează cât mai multe asemenea persoane; finanțarea mai multor proiecte și creșterea sumelor alocate pe proiect; Acordarea unui avantaj proiectelor de includere
- În rândul măsurilor de suport în dezvoltarea capacității instituționale: crearea de parteneriate și rețele de includere a grupurilor vulnerabile; furnizarea de consiliere și mentorat pentru dezvoltare organizațională ONG-urilor care lucrează la firul ierbii cu persoane din medii vulnerabile/persoane cu oportunități reduse

Sugestiile în vederea creșterii numărului de proiecte de includere finanțate au fost centrate în zona de suport și consiliere care să meargă în zonele vulnerabile, la grupurile organizațiilor eligibile care nu au mai candidat

- Consilierea potențialelor organizații eligibile, dar care nu au mai candidat până acum, în scopul atenuării fricii/anxietății potențialilor candidați/reprezentanți ai instituțiilor de a candida, de a nu ști gestiona corect fondurile primite
- Promovare mai intensă a beneficiilor produse de proiectele de includere, atât către potențialii beneficiari, cât și către persoanele aparținând grupurilor vulnerabile, care ar putea fi atrase în aceste proiecte
- Diseminarea exemplelor de bună practică în comunități cu același specific cu al celor cu proiecte de succes
- Asigurarea unei anumite sustenabilități a pregătirii și informării de la cursuri în sensul asigurării unor consultări ulterioare celor care doresc să scrie proiecte
- Identificarea unui mecanism care să motiveze profesorii din școlile din grupul țintă pentru a scrie proiecte
- Mai mult suport în identificarea unor parteneri internaționali serioși
- Organizarea pe categorii a potențialilor candidați - de exemplu platformă pentru ONG-uri
- Simplificarea candidaturilor
- Mai mare transparență a procesului și a criteriilor de evaluare

Sugestii privind măsurile ce pot fi luate de AN pentru a asigura creșterea calității proiectelor de includere

- Mai multe cursuri de formare
- Promovarea exemplelor de bună practică
- Organizarea de workshop-uri cu beneficiarii finali ai proiectelor
- Consiliere, training și mentorat pentru candidați
- Motivare financiară mai ridicată
- Accesibilitate mai mare pentru cei cu nevoi speciale
- Asistență în scrierea proiectelor

Sugestii privind măsurile ce pot fi luate de AN pentru a asigura creșterea numărului de participanți cu oportunități reduse care participă în proiectele finanțate

- Diseminare mai largă a apelurilor
- Creșterea numărului de ateliere de formare
- Consultanță/mentorat/programe de instruire pentru cei care lucrează cu persoane cu oportunități reduse
- Promovare mai intensă la firul ierbii, comunicare cât mai aproape de beneficiari
- Creșterea sprijinului financiar
- Sprijin pe parcursul scrierii
- Creșterea bugetului și mai multe proiecte finanțate

Sprijinirea organizațiilor și instituțiilor din medii vulnerabile care doresc să candideze

- O activitate de analiză, feed-back și îmbunătățire a candidaturilor respinse, transparența evaluării
- Susținerea potențialilor candidați din școli care nu sunt încurajați nici de managementul școlii, nici de reprezentanții inspectoratelor
- Existența unei scheme de granturi pentru școlile cele mai vulnerabile și crearea unor mecanisme care să sprijine școlile respective, să ofere asistență tehnică

- Formări mai frecvente în teritoriu pentru asigurarea înțelegerii de către candidați a parametrilor care generează calitatea proiectelor
- Intensificarea suportului oferit în etapa de elaborare și depunere a candidaturilor prin promovarea exemplelor de succes
- Creșterea accesibilității (fizice, financiare etc.) a persoanelor din grupul țintă

Sprijinirea organizațiilor și instituțiilor care implementează proiecte de includere prin consiliere în privința: managementului financiar al proiectului, selectarea și menținerea grupului țintă, suport în diseminarea rezultatelor unor proiecte

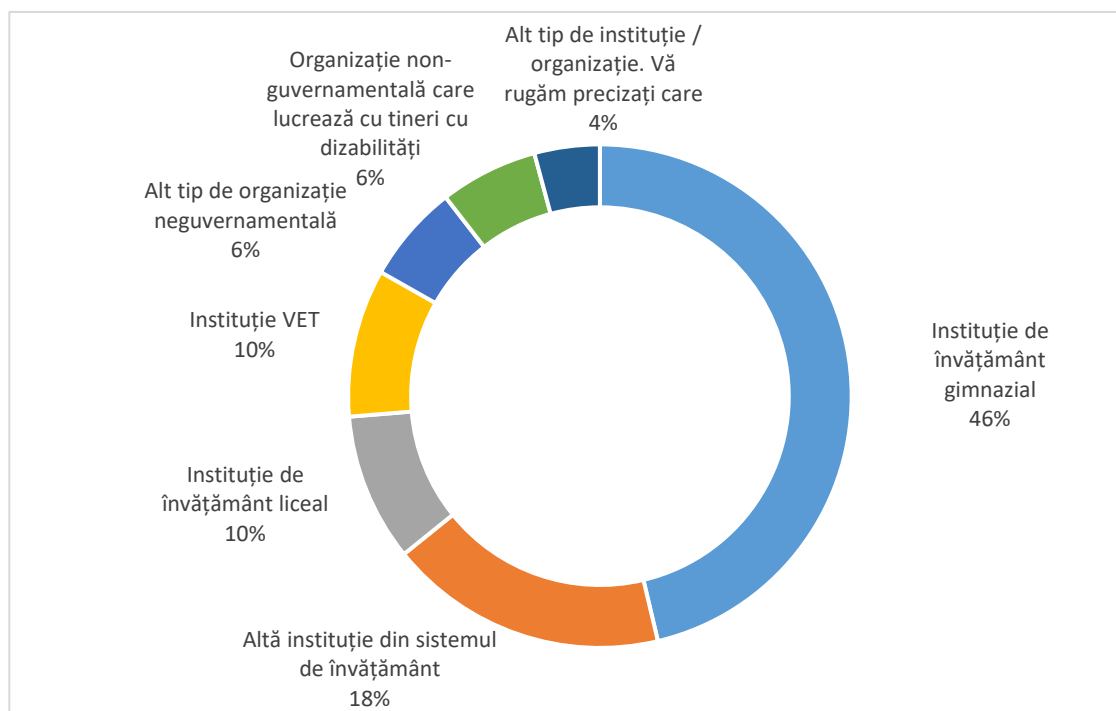
REZULTATELE CERCETĂRII

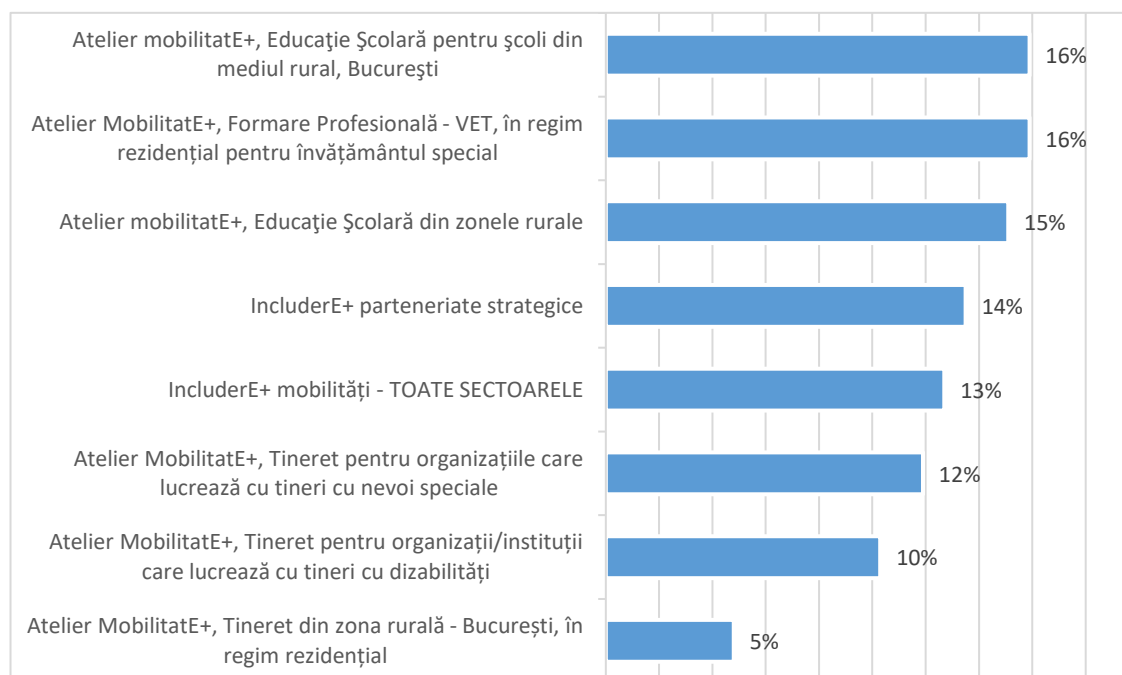
A. RAPORT STUDIU CANTITATIV ÎN RÂNDUL PARTICIPANȚILOR LA ATELIERELE CU TEMATICĂ GENERALĂ DE INCLUDERE

- Dintre respondenții la sondajul cu privire la impactul evenimentelor cu tematică de includere generală, aproape jumătate din eșantion a fost reprezentat de instituții de învățământ gimnazial, 10% de instituții de învățământ liceal, 10% de instituții VET și 18% alt tip de instituții de învățământ; în ceea ce privește organizațiile non-guvernamentale, 6% dintre respondenți reprezintă ONG-uri care lucrează cu tineri cu dizabilități, iar 6% alt tip de ONG;
- În ceea ce privește tipul de evenimente la care respondenții au participat, acestea se distribuie într-o proporție relativ echilibrată: 16% au participat la Atelierul mobilitatE+, Educație Școlară pentru școli din mediul rural, București; 16% au participat la Atelier MobilitatE+, Formare Profesională - VET, în regim rezidențial pentru învățământul special; 15% au participat la Atelier mobilitatE+, Educație Școlară din zonele rurale; 14% au participat la IncludeE+ parteneriate strategice; 13% au participat la IncludeE+ mobilități – toate sectoarele; 12% la Atelier MobilitatE+, Tineret pentru organizațiile care lucrează cu tineri cu nevoi speciale și 10% la Atelier MobilitatE+, Tineret pentru organizații/instituții care lucrează cu tineri cu dizabilități; cei mai puțini respondenți sunt din rândul participanților la Atelier MobilitatE+, Tineret din zona rurală - București, în regim rezidențial;
- De unde au aflat participanții despre evenimentele de formare? Site-ul Erasmus+ este principala sursă de informare pentru 28% dintre respondenți, în timp ce 20% au fost anunțați/invitați de către un reprezentant Erasmus+ la aceste evenimente; o primă observație se referă la faptul că acele instrumente de informare în care AN are inițiativă, adică vine activ spre informarea potențialilor candidați sunt cele mai eficiente (site-ul Erasmus+, newsletter-e, contactele directe inițiate de reprezentanți Erasmus+ reprezintă surse principale de informare pentru peste 60% dintre participanții la evenimentele de formare pe tematică generală de includere).

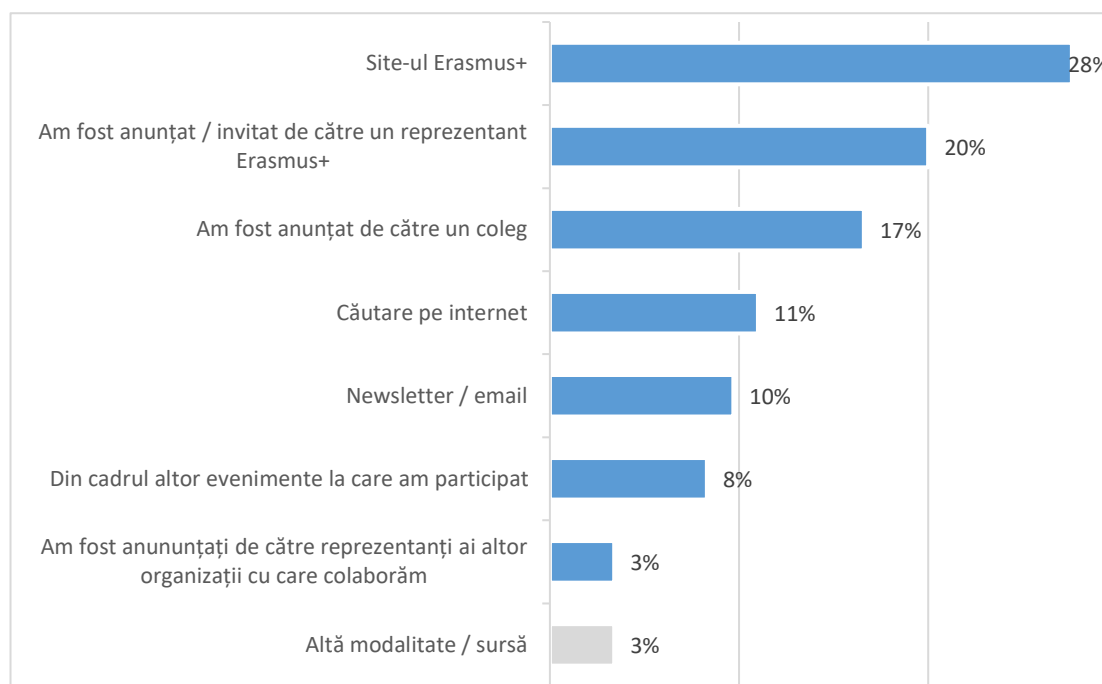
Q1. Care este tipul de instituție / organizație beneficiară pentru care completați chestionarul?

Q2. La care dintre următoarele evenimente ați participat? (răspuns multiplu)

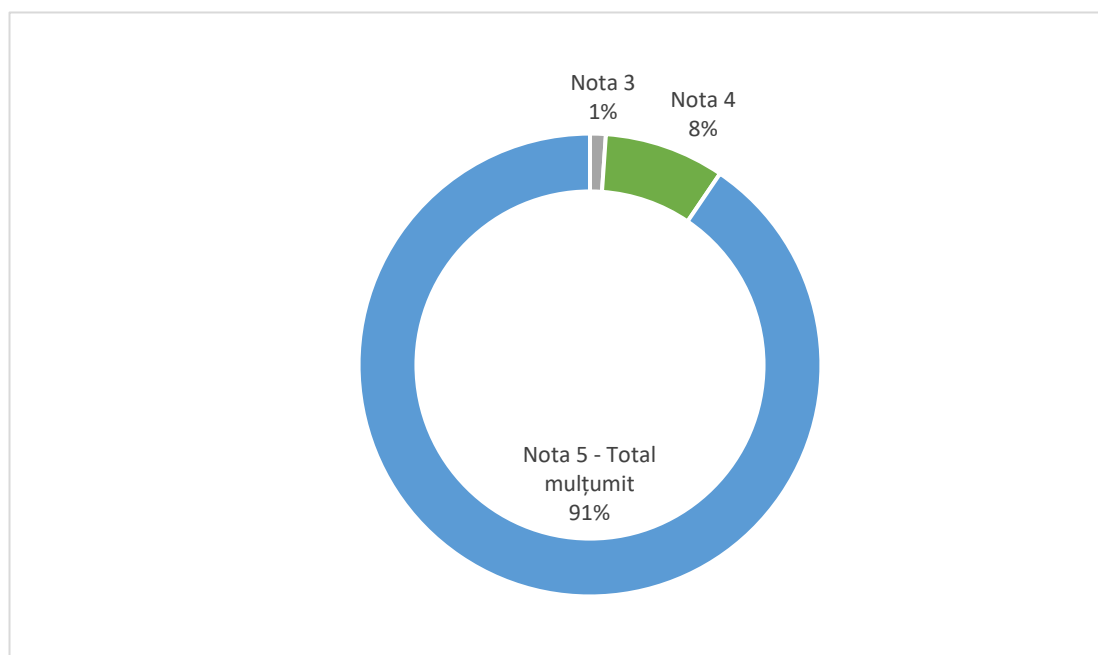
Q3. Cum ați aflat despre evenimentele de formare Erasmus+? (răspuns multiplu)

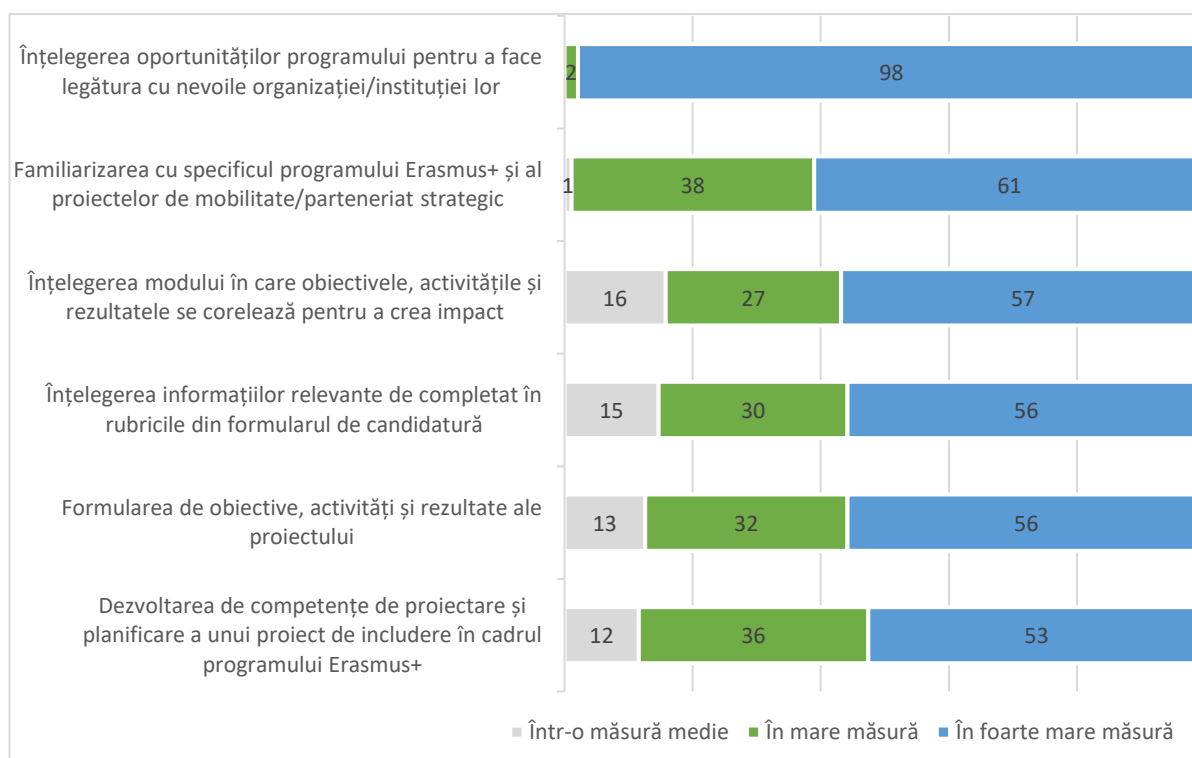
SATISFACTIA FAȚĂ DE EVENIMENTE

- Nivelul de satisfacție față de participarea la evenimentele având ca tematică generală includerea este unul foarte ridicat: 99% sunt foarte mulțumiți și mulțumiți în urma participării;
- Scoruri ridicate au fost acordate de către respondenți și în privința utilității participării la evenimente: 98% au considerat că evenimentul a dus la o înțelegere foarte bună a oportunităților programului Erasmus+ pentru organizația din care fac parte; 99% consideră că evenimentul a contribuit într-o *foarte mare și mare* măsură la familiarizarea cu specificul programului Erasmus+ și cu proiectele de mobilitate/parteneriat strategic; în același timp, 89% dintre respondenți consideră că evenimentele au contribuit în foarte mare și mare măsură la dezvoltarea de competențe de proiectare și planificare a unui proiect de includere în cadrul programului Erasmus+;
- În ceea ce privește claritatea informațiilor, 93% dintre participanți consideră că evenimentele au contribuit la o mai bună înțelegere a nevoilor grupului țintă și la înțelegerea conceptului de "includere în context Erasmus+";
- Prin comparație, aspectele care li s-au părut cel mai puțin clare în legătură cu elaborarea unui proiect și implementarea lui se referă la "reguli financiare și buget", "monitorizare și evaluare", "impactul proiectului" și "eligibilitate";

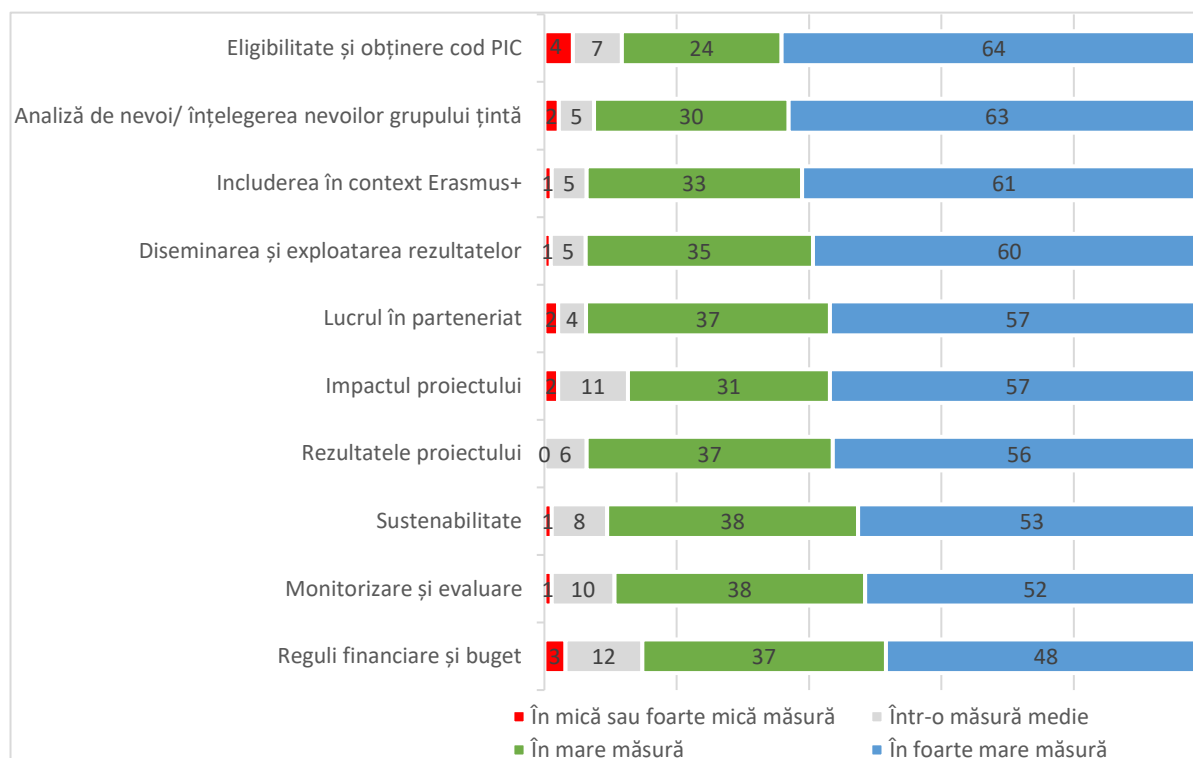
Q4. Dacă vă referiți la evenimentul de formare la care ați participat în ansamblu, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă total nemulțumit, iar 5 înseamnă total mulțumit, ce notă ați da?

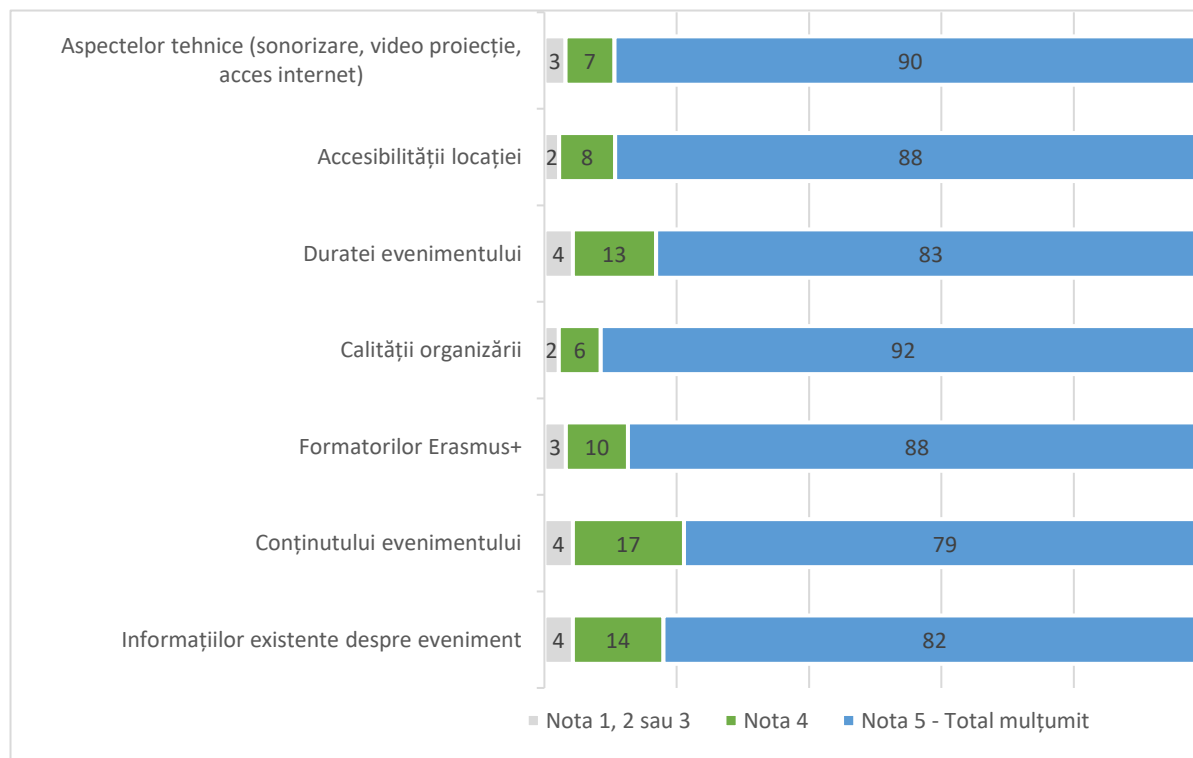
Q5. În ceea ce vă privește pe dvs., în urma atelierului/evenimentului, în ce măsură v-ați considerat informat(ă), instruit(ă) pe următoarele teme...? (%)

Q6. În opinia dvs., în cadrul evenimentului la care ați participat, în ce măsură au fost suficient explicate următoarele teme...?

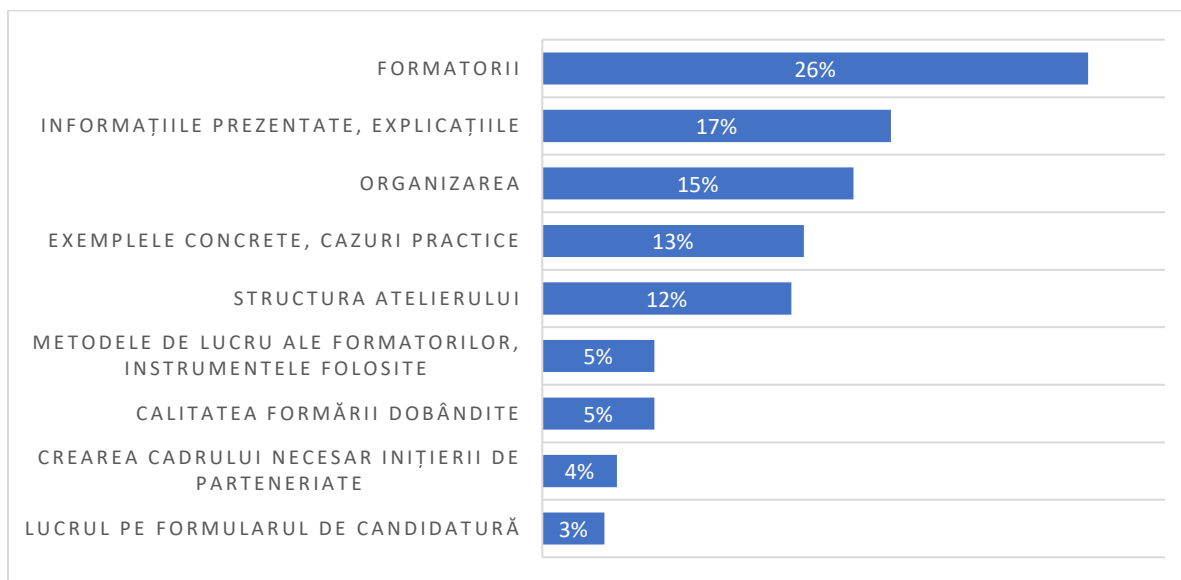

Q7. Dacă vă referiți la evenimentul la care ați participat, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă total nemulțumit, iar 5 înseamnă total mulțumit, ce notă ați da...

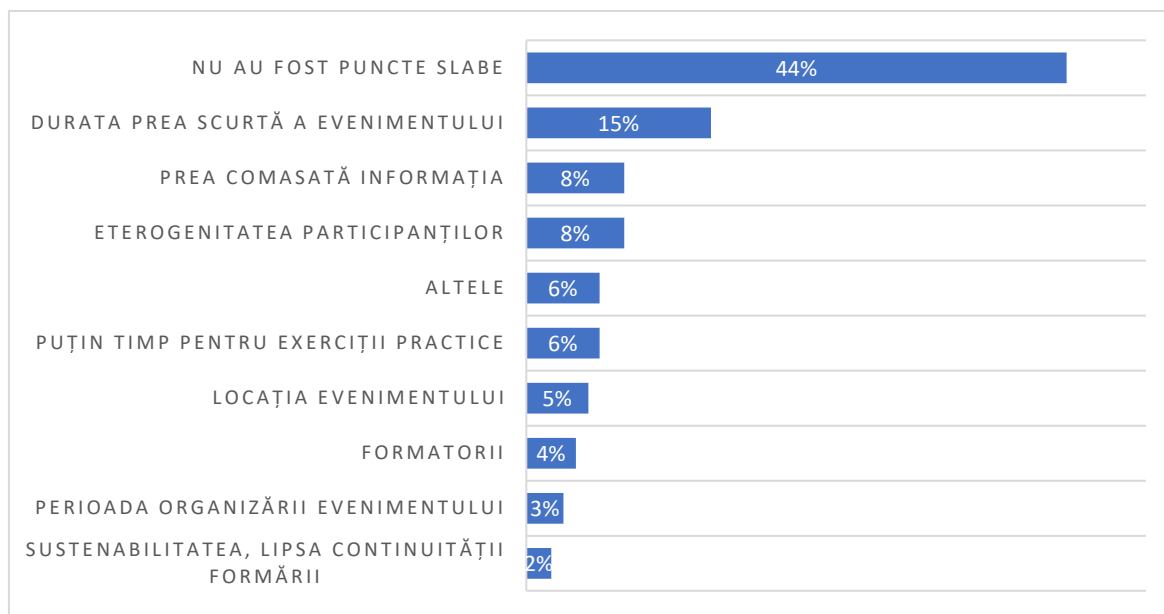

- Majoritatea participanților s-au declarat "mulțumiți" sau "foarte mulțumiți" cu privire la toate aspectele referitoare la organizarea evenimentului. Elementele față de care gradul de satisfacție a fost unul ușor mai redus s-au referit la: *conținutul evenimentului, informațiile existente despre eveniment, dar și la durata prea scurtă a acestuia.*
- Pentru a nuanța percepțiile respondenților, în cadrul chestionarului am încercat să aflăm punctele tari și punctele slabe ale evenimentelor și prin intermediul a două întrebări deschise. În privința punctelor tari, **calitatea formatorilor** este principalul element apreciat datorită clarității informațiilor transmise, explicațiilor oferite pe parcursul evenimentelor, relevanța informațiilor, profesionalismul formatorilor și metodele de lucru utilizate de aceștia; tot în rândul elementelor apreciate au fost incluse **exemplele practice**, studiile de caz, modul de structurare a conținutului atelierului și lucrul concret pe formularul de candidatură.
- În ceea ce privește punctele slabe ale evenimentelor, aproape jumătate dintre participanți nu au avut nici un fel de critici. Dintre cei care au menționat aspecte care ar trebui îmbunătățite, 23% au considerat că evenimentele au avut o **durată prea scurtă**, fapt care a dus la o comasare prea accentuată a informației transmise și de asemenea a redus timpul alocat pentru aplicații practice; o altă categorie a participanților au considerat că una dintre problemele evenimentelor a constat în **heterogenitatea participanților** din punct de vedere al experienței pe programul Erasmus+; un număr mai redus de nemulțumiri au înțrunit elemente precum locația evenimentului, perioada organizării acestuia (perioade școlare aglomerate, date prea apropiate sau dimpotrivă, prea îndepărtate, de apelurile de proiecte), formatorii și lipsa unei sustenabilități a formării, a continuității în pregătirea celor care au participat la aceste evenimente.

Q11. Care considerați că au fost punctele tari ale evenimentului? (întrebare deschisă, cu codarea cumulată a răspunsurilor)

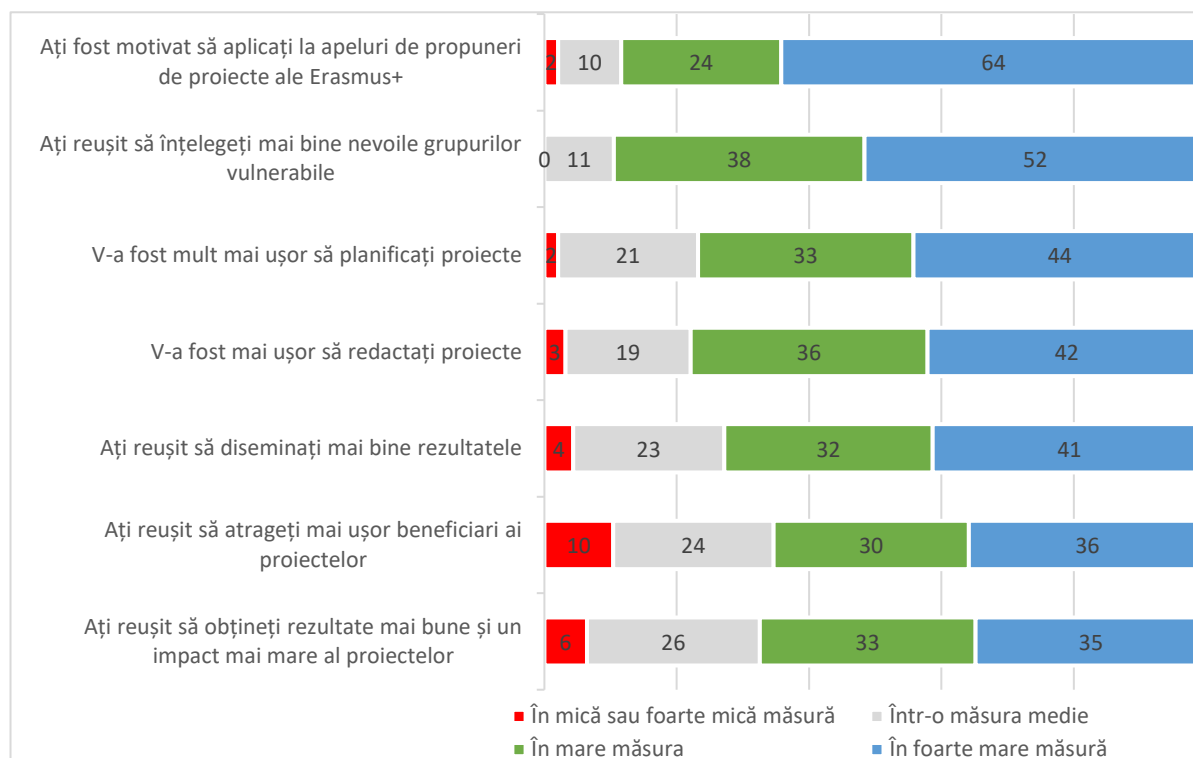
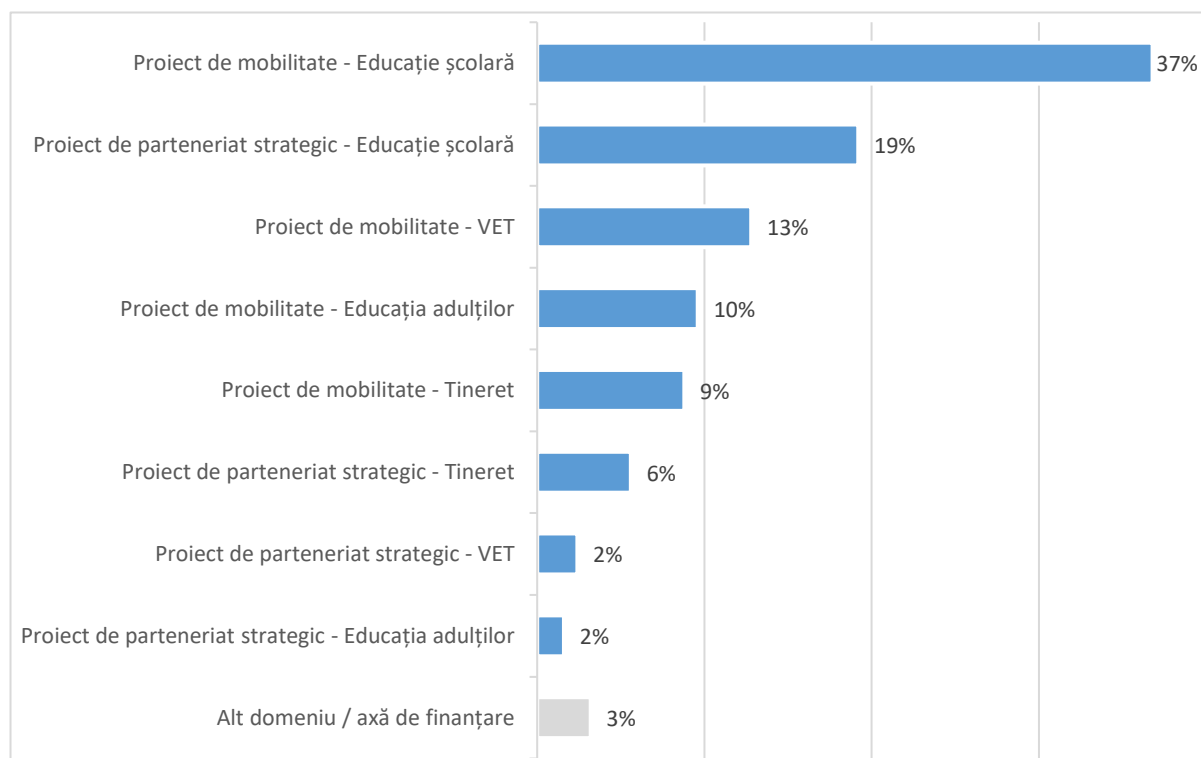

Q12. Care considerați că au fost punctele slabe ale evenimentului? (întrebare deschisă, cu codarea cumulată a răspunsurilor)

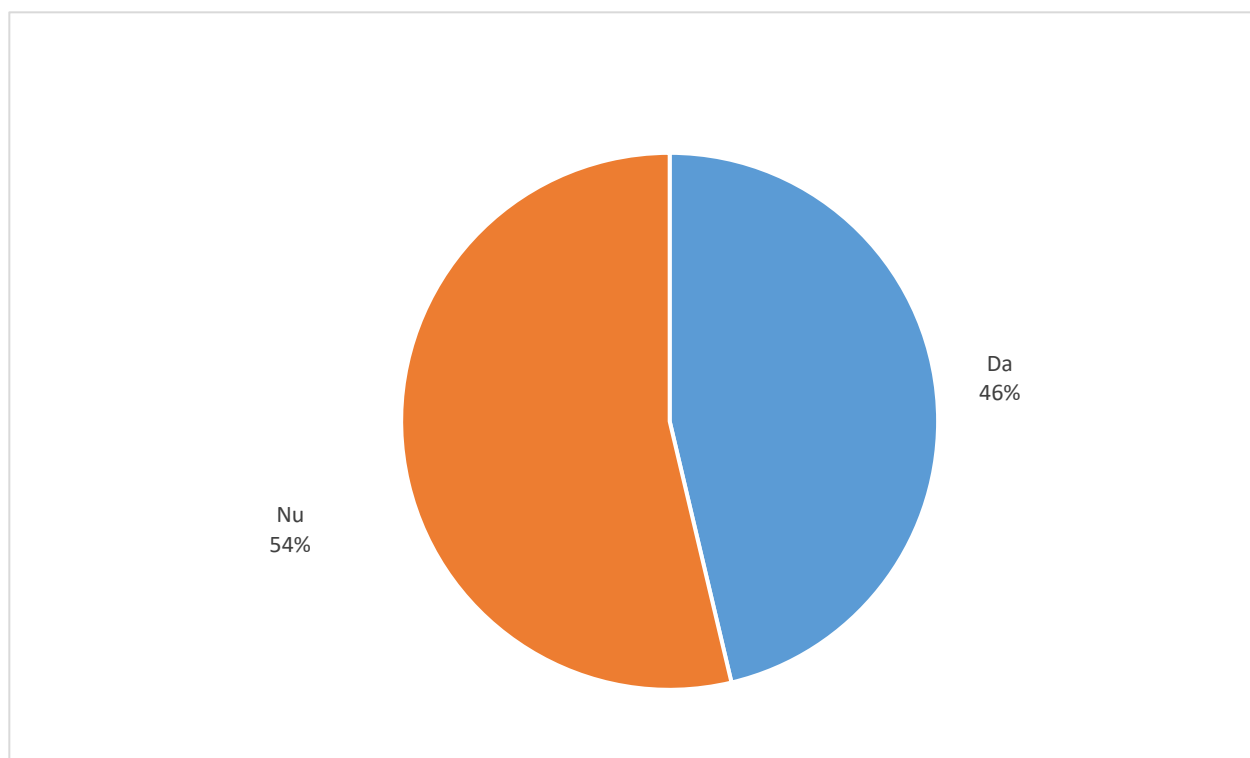
PERCEPȚII PRIVIND EFICIENȚA PARTICIPĂRII LA EVENIMENTE

- În ceea ce privește impactul evenimentelor asupra participanților, principalul beneficiu poate fi considerat în zona motivației de a candida la viitoare apeluri Erasmus+ (88% declară că evenimentul i-a motivat în *foarte mare* sau *în mare măsură* pentru a candida la Erasmus+), dar și în zona unei mai bune înțelegeri a grupurilor țintă (90%). Evenimentele au contribuit într-o măsură ușor mai scăzută la identificarea unor strategii de atragere mai ușoară a beneficiarilor, la o diseminare mai bună a rezultatelor sau la obținerea unui impact mai ridicat în cadrul proiectelor.
- Din total eșantionul de respondenți, aproximativ 11% ne-au declarat că, ulterior evenimentului, nu au candidat la nici un apel de propuneri Erasmus+. Dintre cei care au candidat, o parte au obținut și finanțări ale proiectelor, după cum se poate vedea în tabelul Q9_1. În același timp, peste jumătate din eșantion (54%) declară că nu ar fi depus un proiect Erasmus+ dacă nu ar fi participat la aceste evenimente de formare.
- În cazul celor care nu au candidat la nici un apel de proiecte, motivele țin în primul rând de dificultatea de a scrie/elabora o candidatură (33%); dificultatea de a întruni o echipă pentru obținerea și implementarea proiectului (28%); lipsa timpului (20%), dar și lipsa unui partener (8%). În ceea ce privește perioada ultimului an, și pandemia a constituit o frână pentru decizia de a candida la Erasmus+.

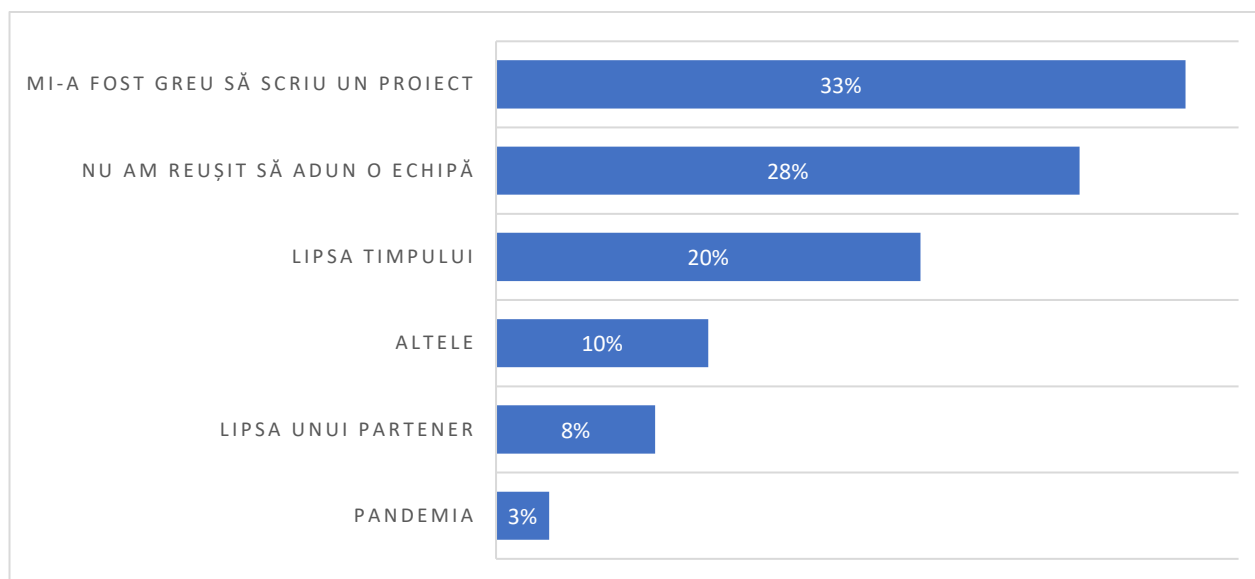
Q8. În ce măsură, în cazul dvs, în urma evenimentului / evenimentelor...?

Q9. După eveniment, ați candidat la vreun apel de propuneri de proiecte Erasmus+? (răspuns multiplu)

Q9.1. Ați primit și finanțare?

	Da	Nu
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Educația adulților	7	5
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Educație școlară	23	23
Apel pentru Proiecte de mobilitate - VET	9	7
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Tineret	9	2
Apel pentru Proiecte de parteneriat strategic - Educația adulților	0	2
Apel pentru Proiecte de parteneriat strategic - Educație școlară	16	8
Apel pentru Proiecte de parteneriat strategic - VET	2	1
Apel pentru Proiecte de parteneriat strategic - Tineret	0	7
Apel pentru alt domeniu / axă de finanțare	3	12

Q9.2. Dacă nu ați fi participat la acest eveniment, ați fi candidat la vreun apel de proiecte pe Erasmus+?

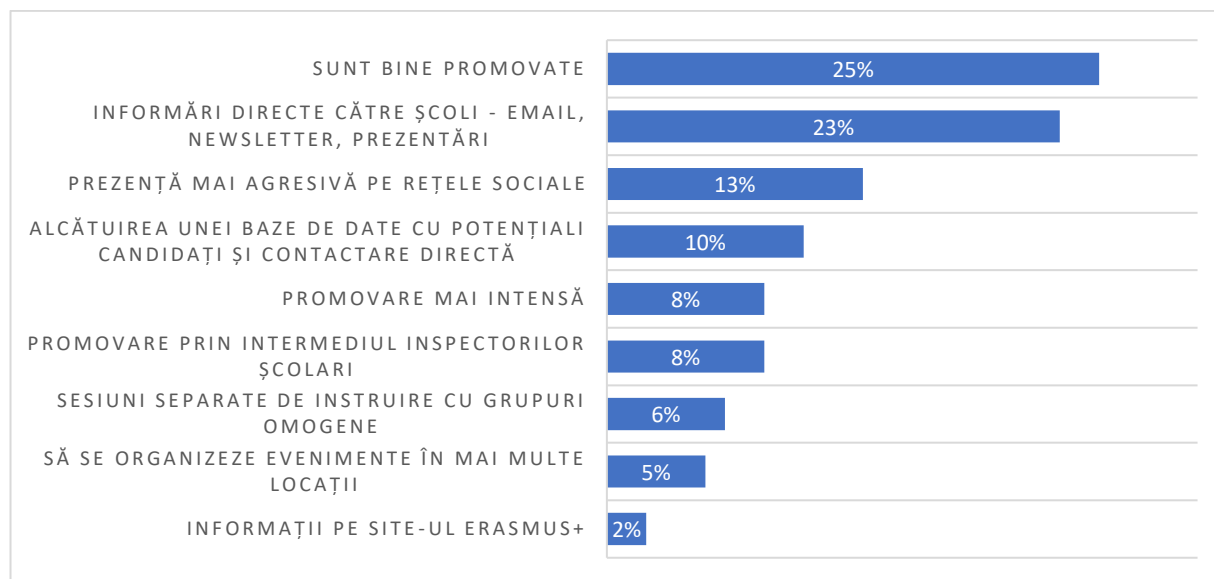
Q10. Dacă nu ați candidat la nici un apel Erasmus+, care sunt motivele?

SUGESTII ȘI RECOMANDĂRI PENTRU VIITOR

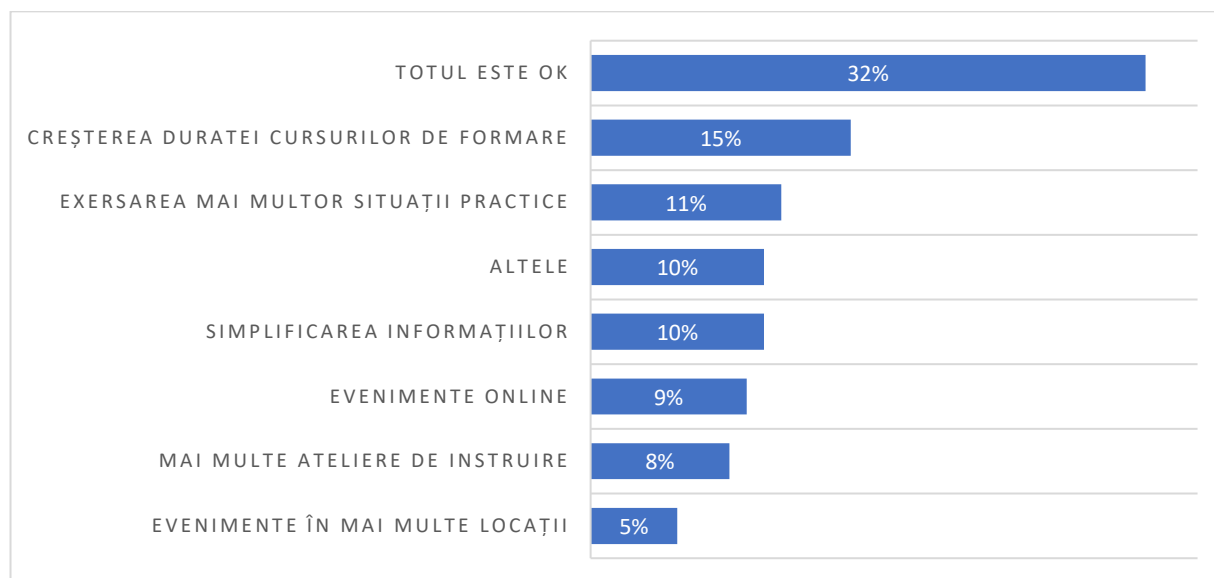
Doar jumătate dintre respondenții la chestionar au formulat sugestii cu privire la modalitatea de promovare a acestor evenimente pe viitor. Dintre aceștia, un sfert consideră că măsurile de promovare luate până în prezent sunt foarte bune și că ar trebui menținute în această formă și pe viitor; 23% consideră că ar trebui intensificată promovarea directă în școli prin toate canalele (email, newsletter, prezentări directe), iar alți 8% consideră că promovarea ar putea fi mediată mai mult și de către inspectoratele școlare; o altă serie de recomandări vizează intensificarea informării prin întâlniri și prezentări directe, organizate în mai multe locații, cu grupuri de potențiali candidați identificate anterior și contactate direct; prezența mai agresivă pe social media este sugerată de aproximativ 8% dintre respondenți.

Q13_1. Ce sugestii pentru viitor ați avea cu privire la modalitatea de promovare a acestor evenimente?

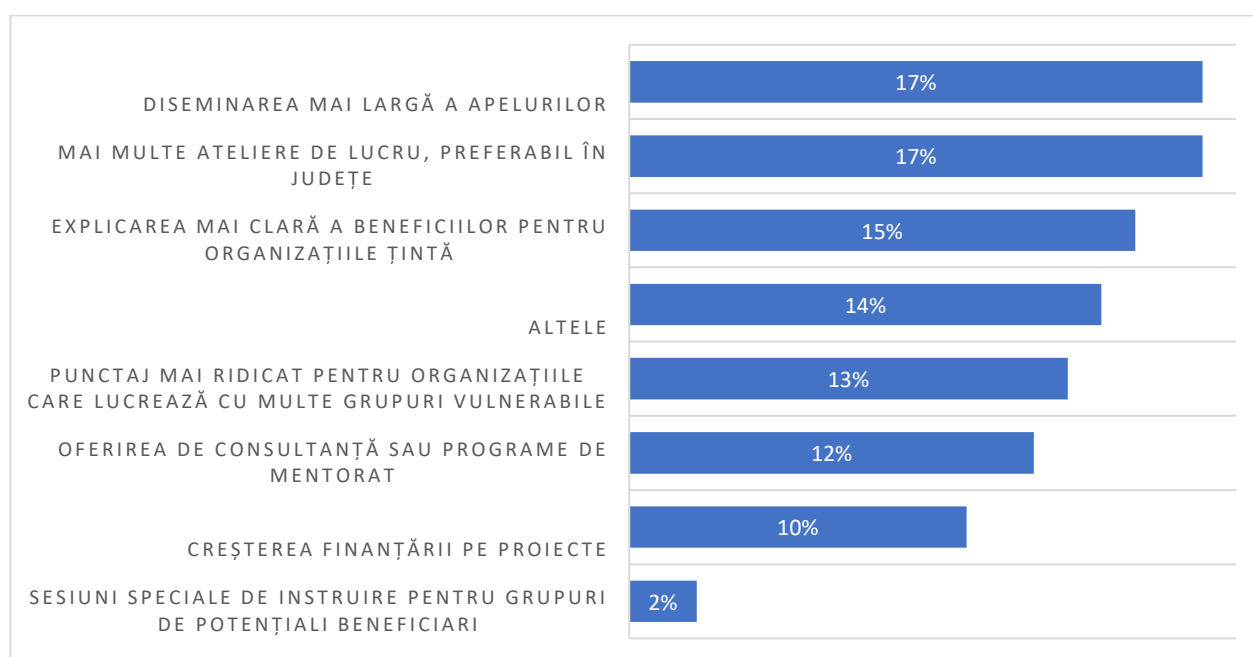

Peste o treime dintre respondenți nu ar schimba nimic în privința evenimentelor și atelierelor de formare. Dintre sugestiile de îmbunătățire, cele mai multe recomandări vizează **creșterea duratei cursurilor** deoarece în prezent sunt prea concentrate ca informație; urmează apoi sugestiile referitoare la simplificarea informației furnizate și concentrarea mai mare pe exersarea unor situații practice; creșterea numărului de ateliere de formare, organizarea lor în mai multe locații (preferabil în cât mai multe județe), dar și o frecvență mai ridicată a evenimentelor din online s-au înscris în recomandările făcute de către respondenți.

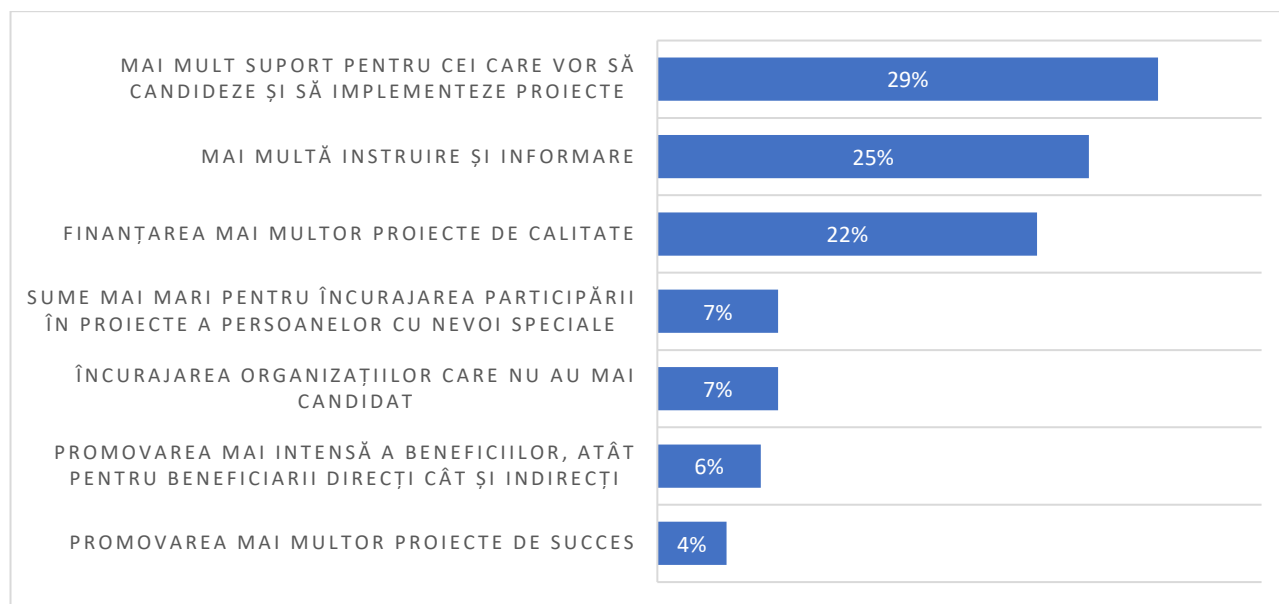
Q13_2. Ce sugestii pentru viitor ați avea cu privire la îmbunătățirea evenimentelor / atelierelor de formare?

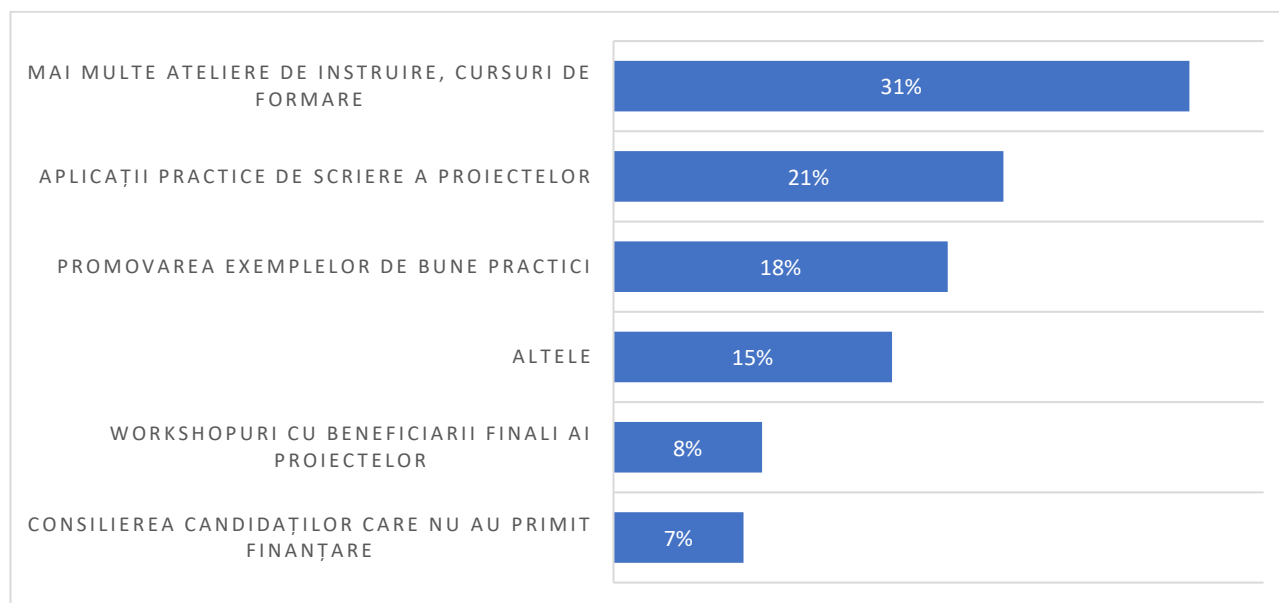
Q14_1. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de persoane cu oportunități reduse care participă în proiectele finanțate?

Q14_2. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de proiecte de includere finanțate (care să vizeze persoane cu oportunități reduse)?

Q14_3. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea calității proiectelor de includere?

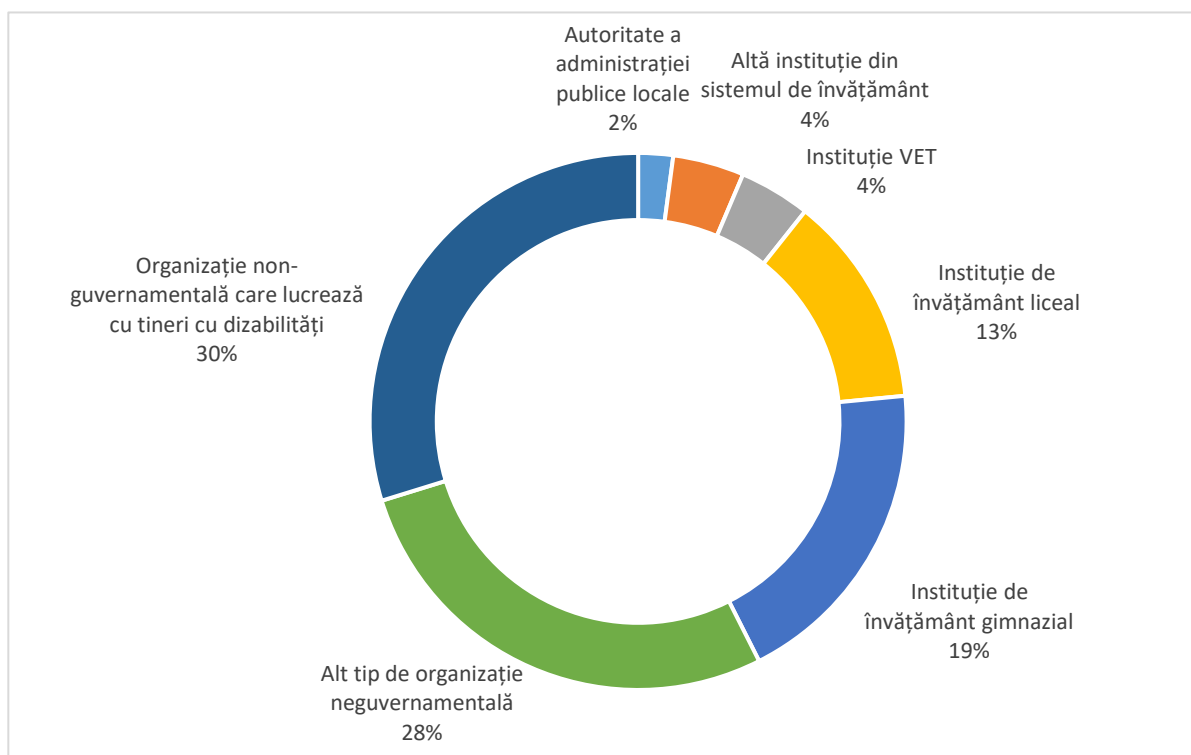

B. RAPORT SONDAJ CANTITATIV – PARTICIPANȚI LA EVENIMENTELE INTERNAȚIONALE

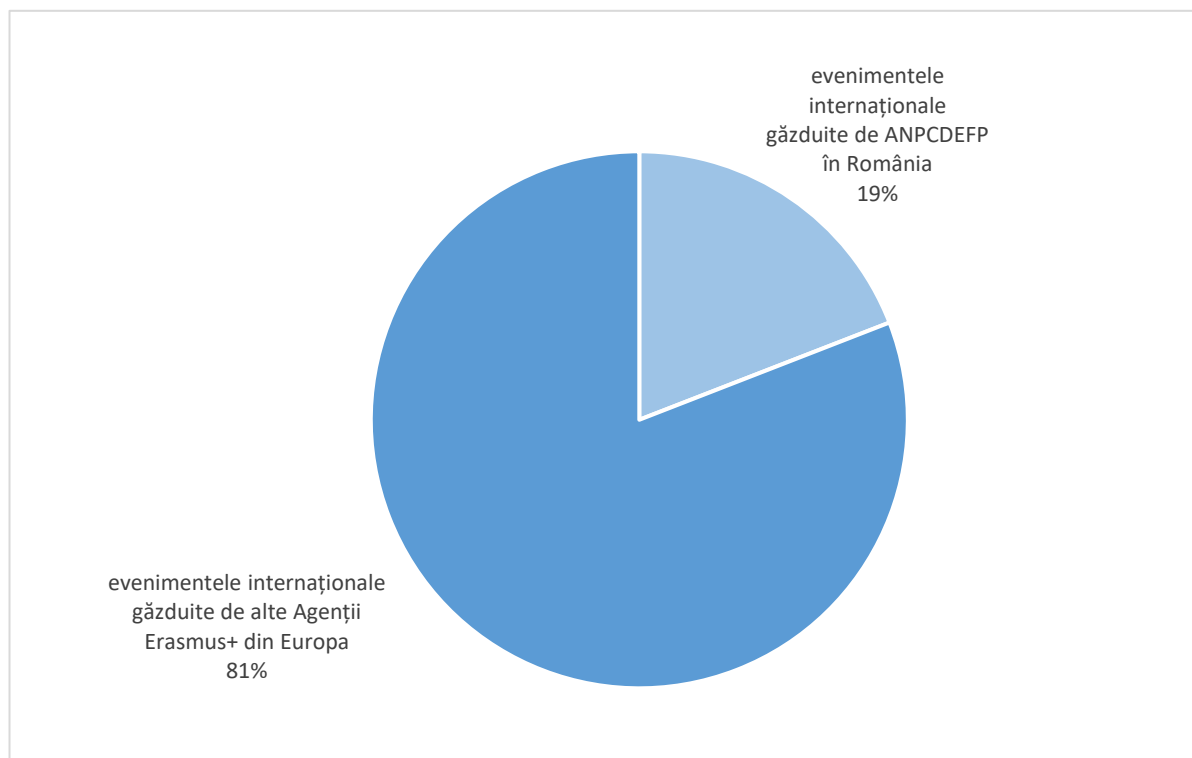
PARTICIPARE ȘI INFORMARE

- Dintre respondenții la sondajul cu privire la impactul evenimentelor internaționale, 30% din eșantion a fost reprezentat de ONG-uri care lucrează cu tineri cu dizabilități, 28% de alt tip de ONG-uri, iar 6% alt tip de ONG; 40% reprezintă instituții de învățământ, iar 2% instituții din APL.
- În ceea ce privește locația evenimentelor, 81% dintre respondenți sunt participanți de la evenimente internaționale găzduite de alte agenții Erasmus+ din Europa, în timp ce restul de 19% sunt participanți la evenimente internaționale găzduite de ANPCDEFP în România.
- În cazul a peste jumătate dintre respondenți, evenimentul la care au participat este un curs de formare, în cazul a 30% dintre respondenți a fost un seminar de contact, 11% au mers la o conferință, 2% la o vizită de studiu, iar 6% au participat la alt tip de eveniment internațional.
- De unde au aflat participanții despre evenimentele de formare? Site-ul Erasmus+ este principala sursă de informare pentru 36% dintre respondenți (procent mai ridicat decât în cazul participanților la evenimentele de includere generală), în timp ce 10% au fost invitați de către un reprezentant Erasmus+ la aceste evenimente; în cazul acestei categorii de participanți sursele de informare sunt mai diversificate, iar proporția celor care află despre evenimente ca urmare a propriului comportament de informare este unul mai ridicat decât în cazul participanților la evenimentele anterioare: astfel, 17% au aflat despre evenimentele internaționale ca urmare a căutării pe internet, 9% în urma consultării unor forumuri dedicate, 9% din cadrul altor evenimente la care au participat, iar 10% au fost anunțați de către colegi sau colaboratori.

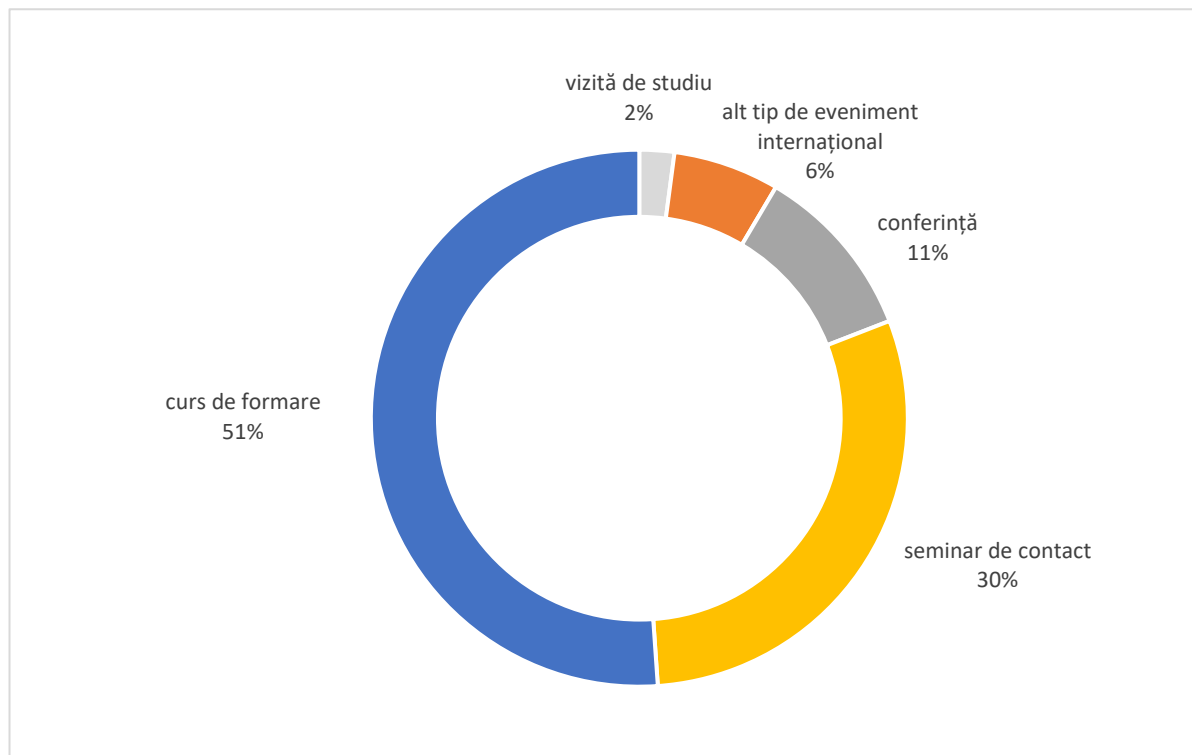
Q1. Care este tipul de instituție / organizație beneficiară pentru care completați chestionarul?

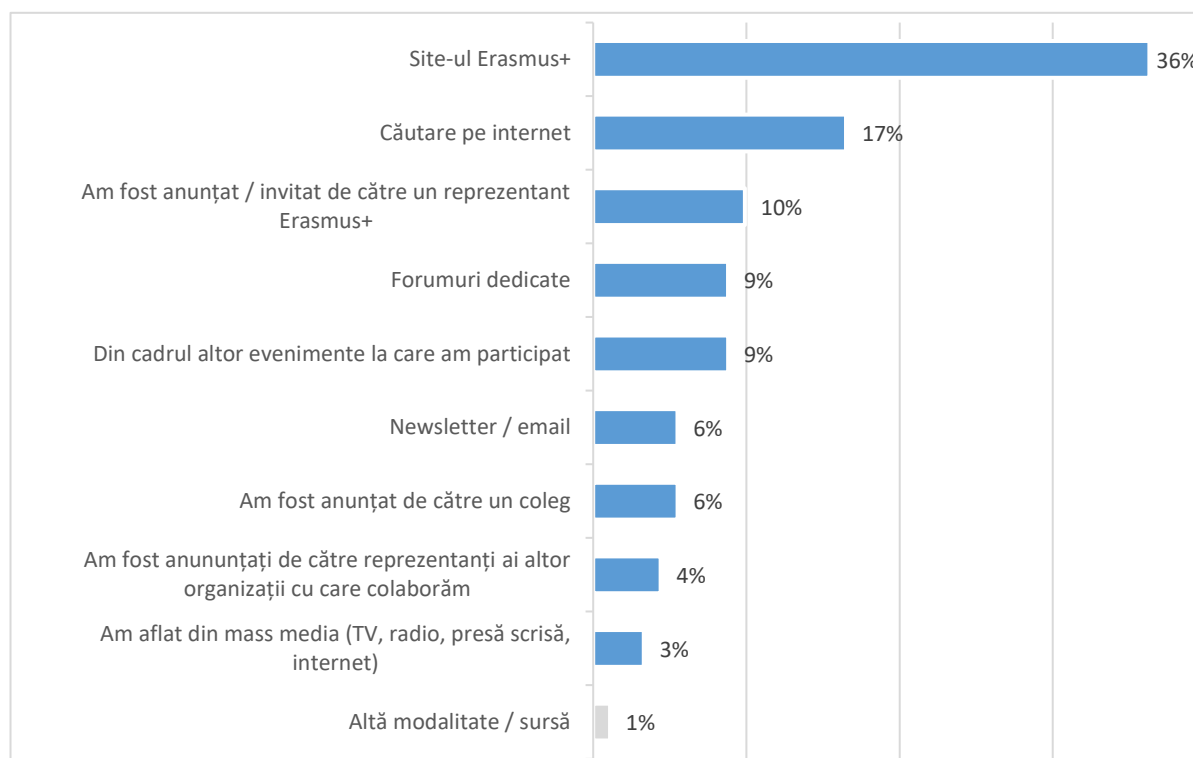
Q2. La care dintre următoarele evenimente ați participat?

Q2_1. Ce tip de eveniment a fost?

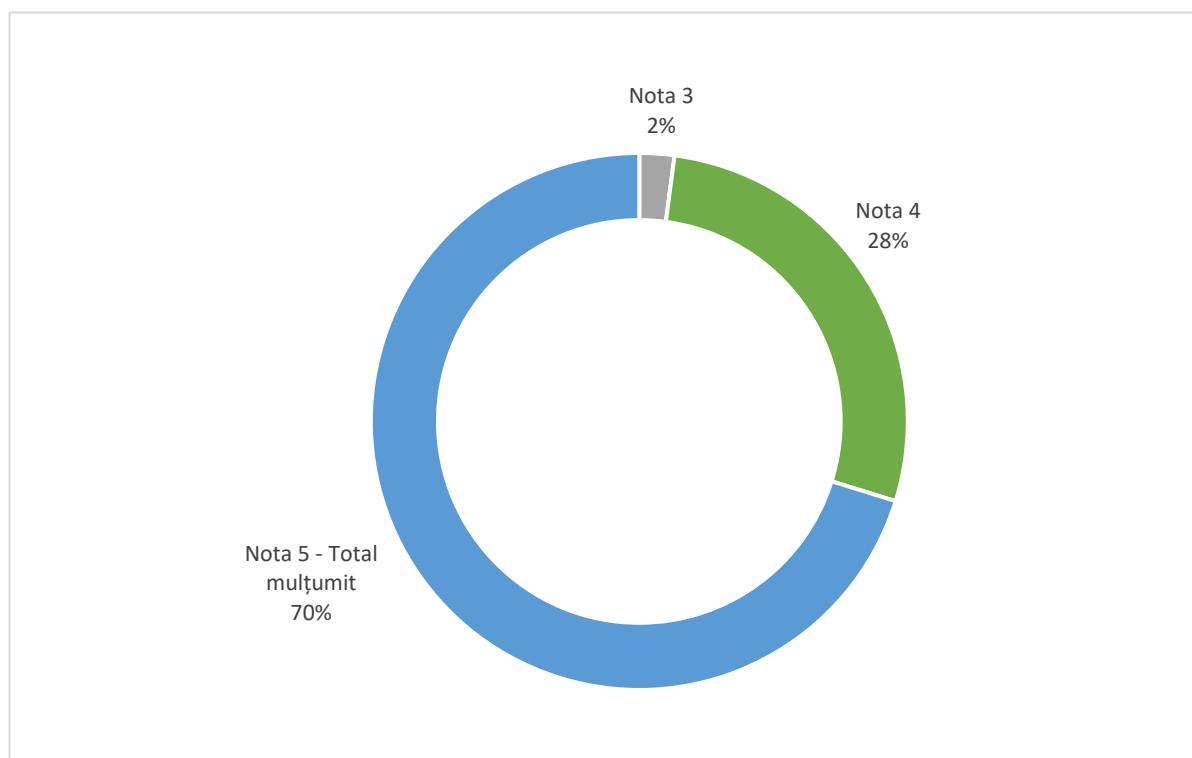
Q3. Cum ați aflat despre evenimentele de formare Erasmus+? (răspuns multiplu)

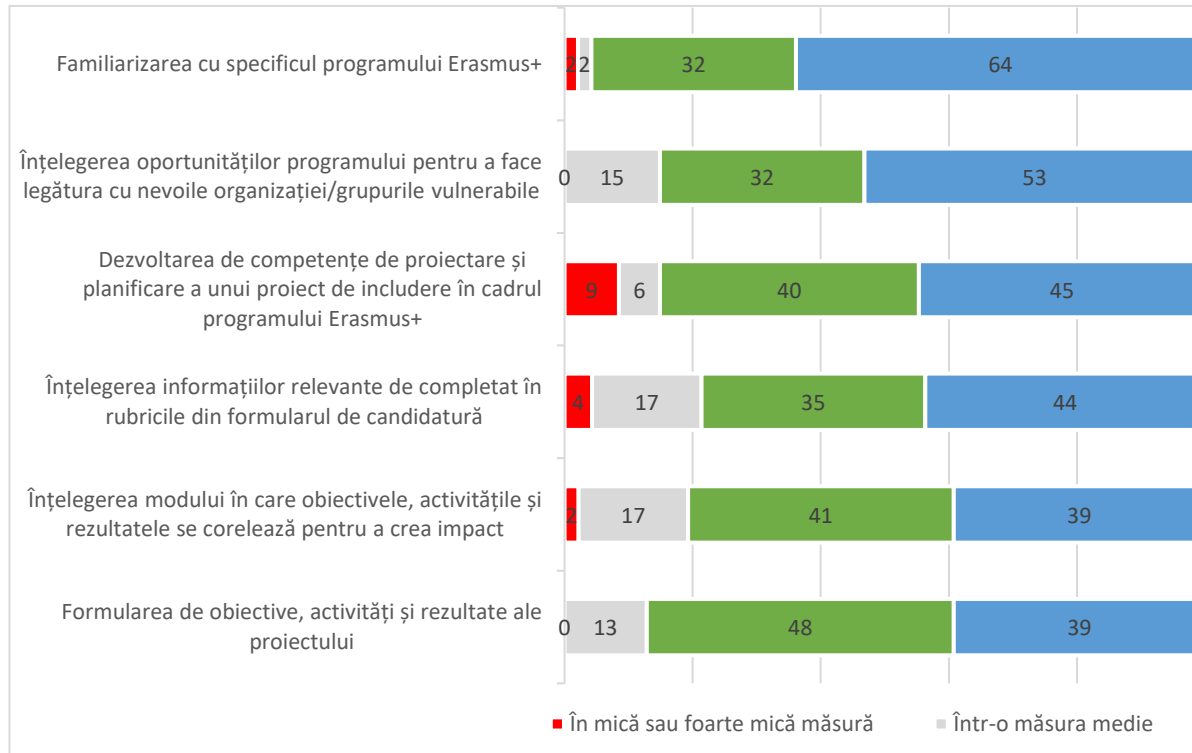
SATISFAȚIA FAȚĂ DE EVENIMENTE

- Nivelul de satisfacție față de participarea la evenimentele internaționale este unul foarte ridicat: 98% sunt foarte mulțumiți și mulțumiți cu privire la eveniment; totuși, din cadrul celor 3 tipuri de grupuri țintă intervievate de participanți la evenimente, acest grup are cel mai scăzut procent de respondenți "total mulțumiți" cu privire la eveniment (70% comparativ cu 78% la participanții Teach for Romania și comparativ cu 91% în cazul participanților la evenimentele cu tematică generală).
- Scoruri ridicate au fost acordate de către respondenți și în privința utilității participării la eveniment: pentru 96% dintre participanți, atelierul a contribuit în *mare și foarte mare măsură* la familiarizarea cu specificul programului Erasmus+; 84% dintre respondenți consideră că evenimentele au contribuit în *foarte mare și mare măsură* la dezvoltarea de competențe de proiectare și planificare a unui proiect de includere în cadrul programului Erasmus+.
- În ceea ce privește informațiile primite, respondenții din această categorie consideră că cel mai bine explicate au fost informațiile referitoare la "includerea în context Erasmus+" (94%), "diseminarea și exploatarea rezultatelor" (90%) și "impactul proiectului"; aspectele care au întrunit scoruri mai puțin ridicate din punct de vedere al clarității informațiilor au fost "lucrul în parteneriat", "aspecte care țin de managementul proiectului", "sustenabilitate" și "bune practici din alte proiecte".

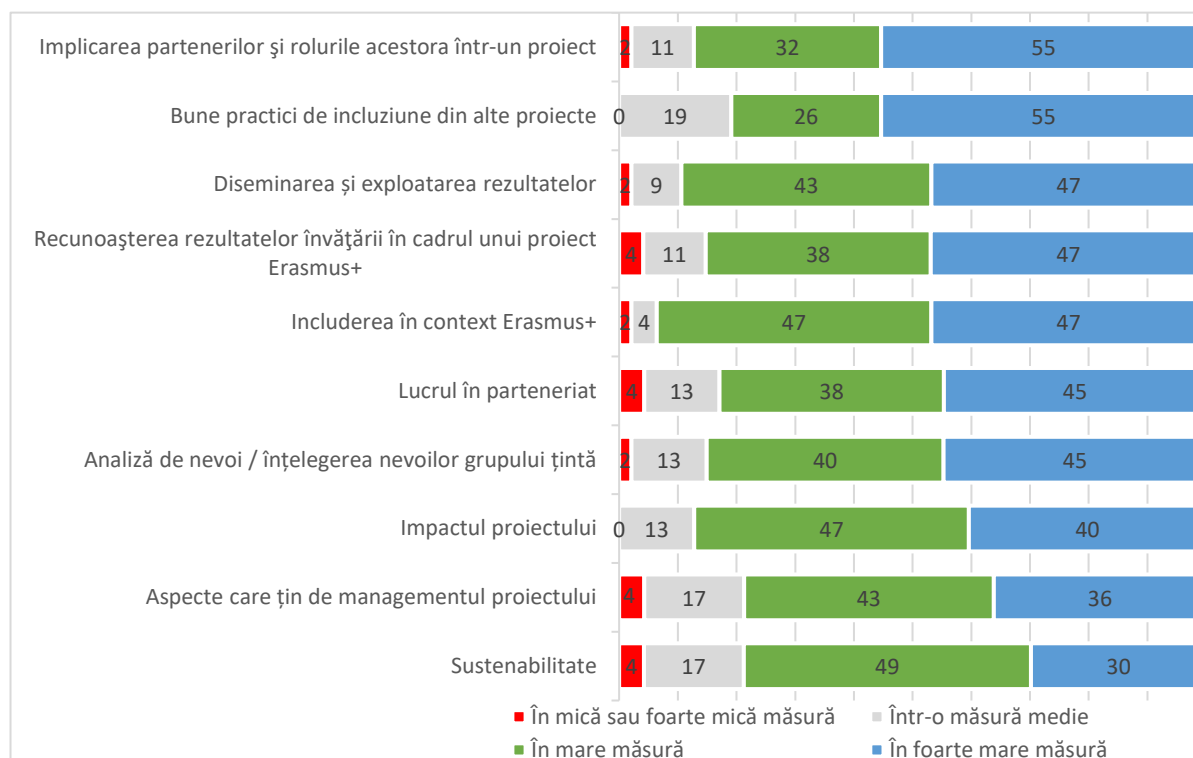
Q4. Dacă vă referiți la evenimentul de formare la care ați participat în ansamblu, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă total nemulțumit, iar 5 înseamnă total mulțumit, ce notă ați da?

Q6. În ceea ce vă privește pe dvs., în urma atelierului/ evenimentului, în ce măsură v-ați considerat informat(ă), instruit(ă) pe următoarele teme...?

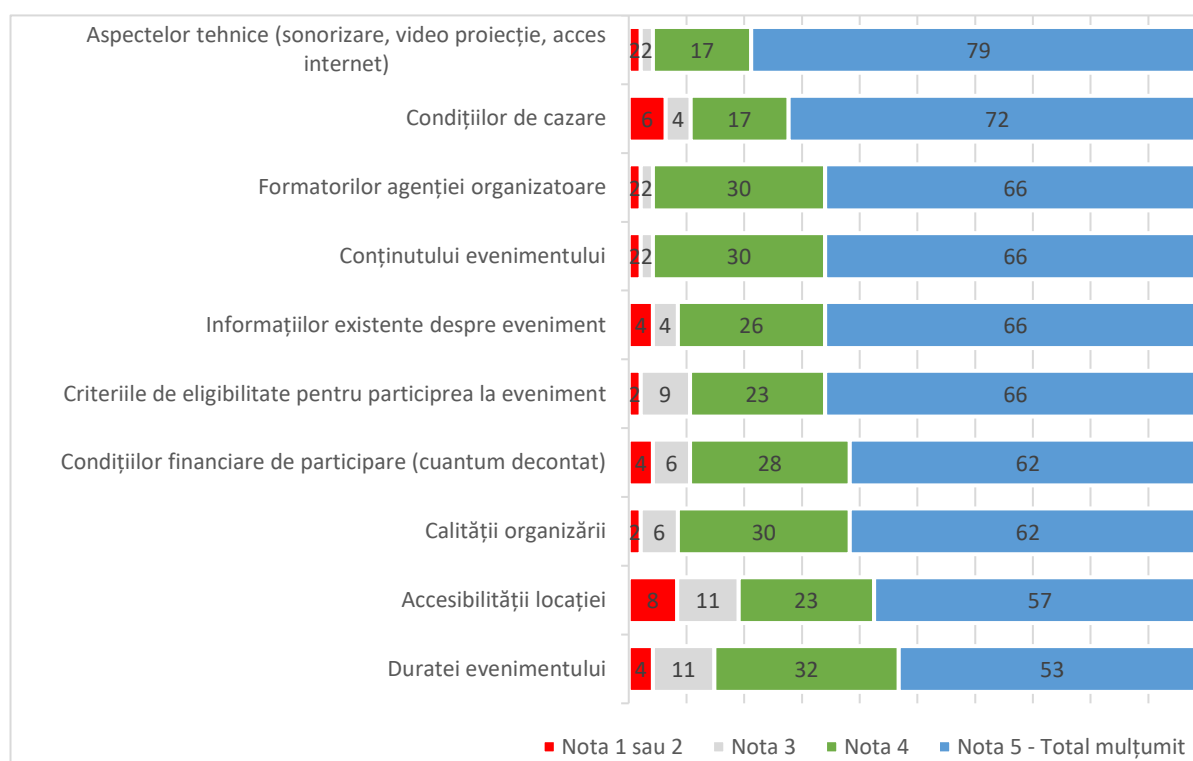

Q7. În opinia dvs., în cadrul evenimentului la care ați participat, în ce măsură au fost suficient explicate următoarele teme...?

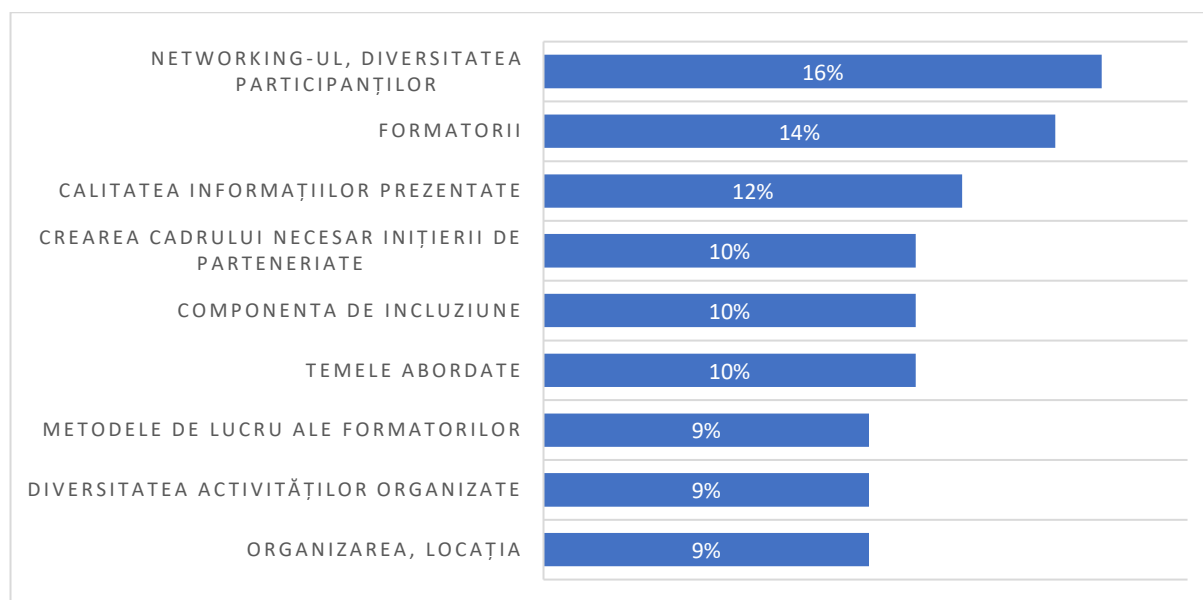

- Și în cazul participanților la evenimentele internaționale, majoritatea s-au declarat *"mulțumiți"* sau *"foarte mulțumiți"* cu privire la toate aspectele referitoare la organizarea evenimentului. Scorurile de satisfacție sunt, însă, ușor mai reduse decât în cazul celorlalte evenimente. Astfel, din cadrul acestor participanți, 8% au fost nemulțumiți cu privire la accesibilitatea locației, 6% de condițiile de cazare, 4% de durata evenimentului, 4% de condițiile financiare și tot 4% nemulțumiți cu privire la informațiile existente despre eveniment.
- Pentru a nuanța percepțiile respondenților, și în cadrul acestui chestionar am încercat să aflăm punctele tari și punctele slabe ale evenimentelor prin intermediul a două întrebări deschise. În privința punctelor tari au fost menționate: diversitatea participanților și oportunitatea de networking (16%), formatorii (14%), calitatea informației prezentate (12%) oportunitatea realizării de parteneriate (10%) și temele abordate în cadrul evenimentului (10%).
- În ceea ce privește punctele slabe ale evenimentelor internaționale, 40% dintre respondenți consideră că **timpul alocat derulării evenimentului**, raportat la volumul informației transmise a fost unul prea scurt. Al doilea element criticat cu privire la evenimentele internaționale s-a referit la **selecția participanților**, la faptul că această selecție nu a fost una suficient de riguroasă, astfel încât să ofere oportunitatea identificării unor parteneriate sau oportunitatea de a discuta cu persoane de decizie din organizațiile din alte țări.

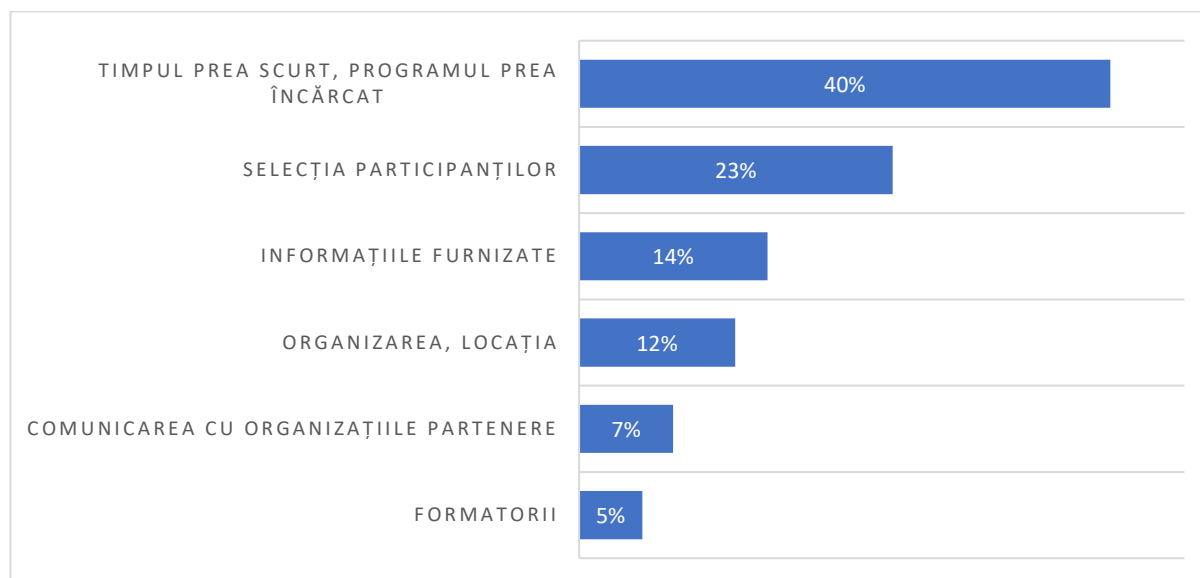
Q8. Dacă vă referiți la evenimentul la care ați participat, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă total nemulțumit, iar 5 înseamnă total mulțumit, ce notă ați da...

Q14. Care considerați că au fost punctele tari ale evenimentului? (întrebare deschisă, răspunsuri cumulate)

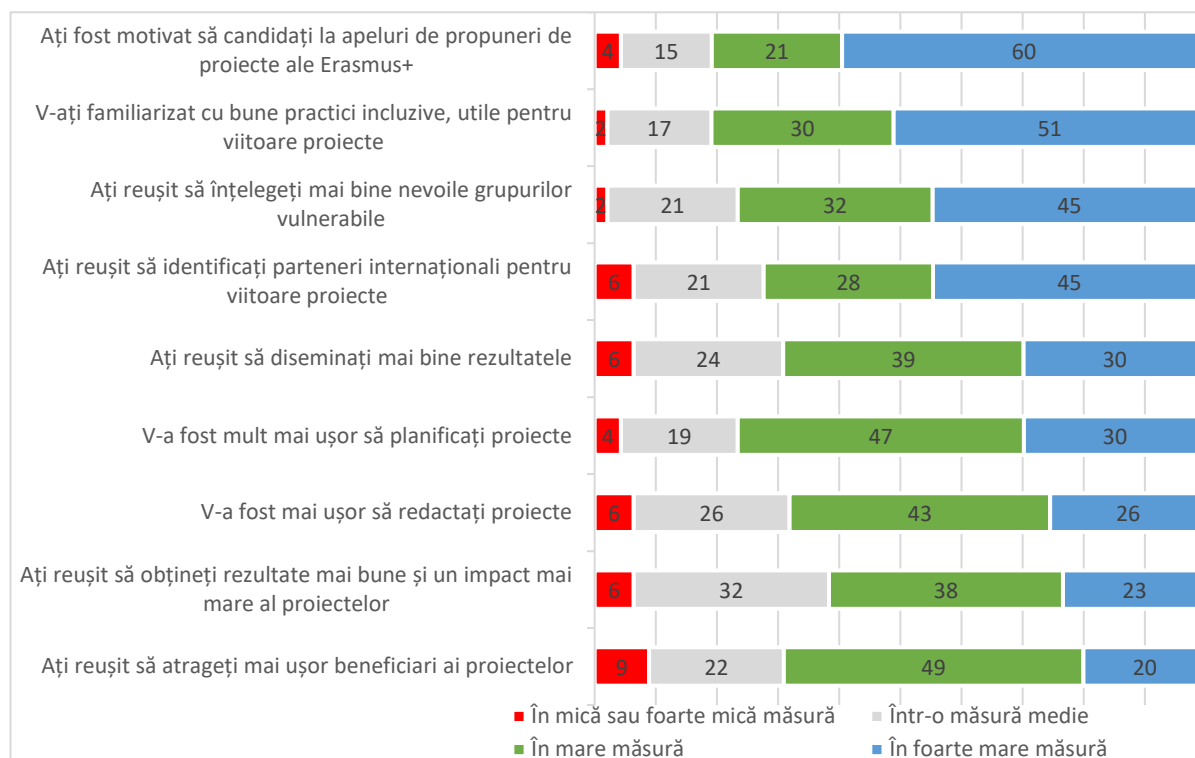
Q15. Care considerați că au fost punctele slabe ale evenimentului? (întrebare deschisă, răspunsuri cumulate)

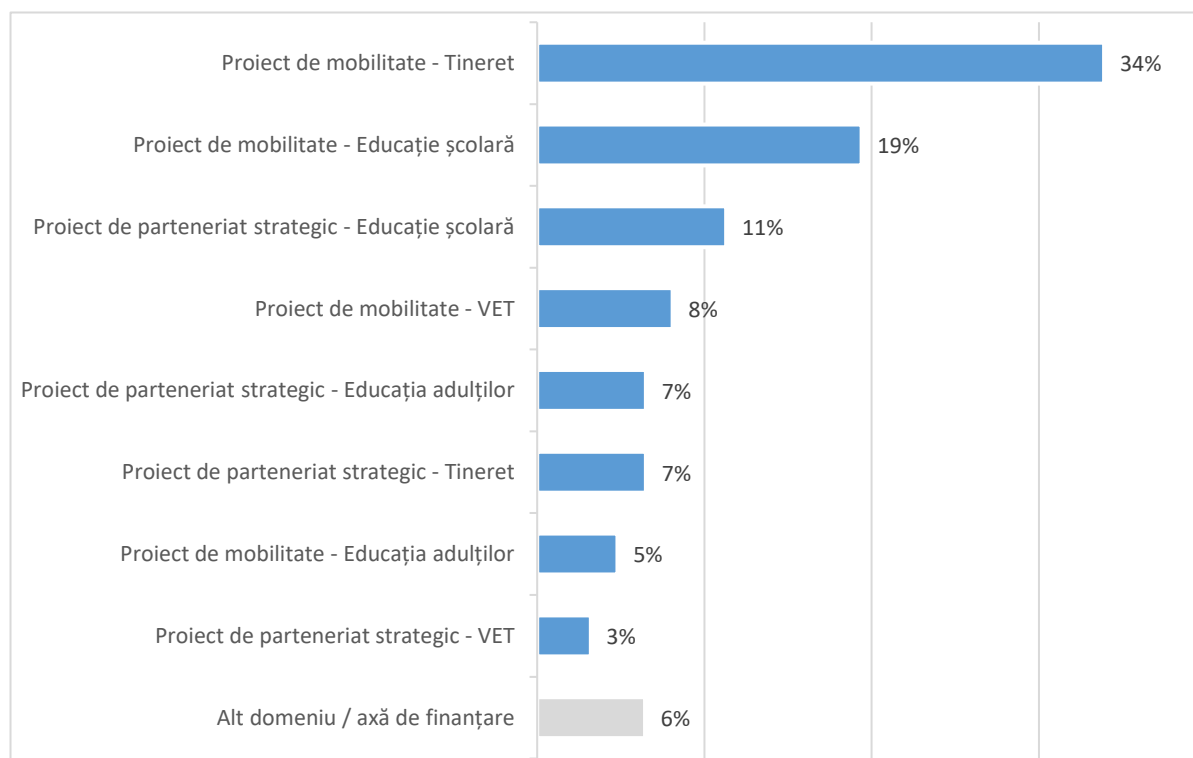
EFICIENȚĂ PARTICIPARE EVENIMENTE

- În ce privește impactului participării, și în cazul participanților la evenimentele internaționale beneficiile sunt notabile, totuși cu scoruri ușor mai reduse decât în cazul celorlate două grupuri. Principalul beneficiu perceput de către respondenții din această categorie se referă la ușurința de a planifica proiecte, motivația de a aplica la un apel de proiecte Erasmus+, familiarizarea cu practici incluzive.
- Din total eșantionul de respondenți, aproximativ 25% ne-au declarat că, ulterior evenimentului, nu au candidat la nici un apel de propuneri Erasmus+.
- Motivele celor care nu au despus țin în principal de: dificultatea de a constitui echipa necesară alcătuirii și implementării proiectului (44%), 31% au depus alt tip de proiecte, dificultatea de a elabora candidatura 19%.

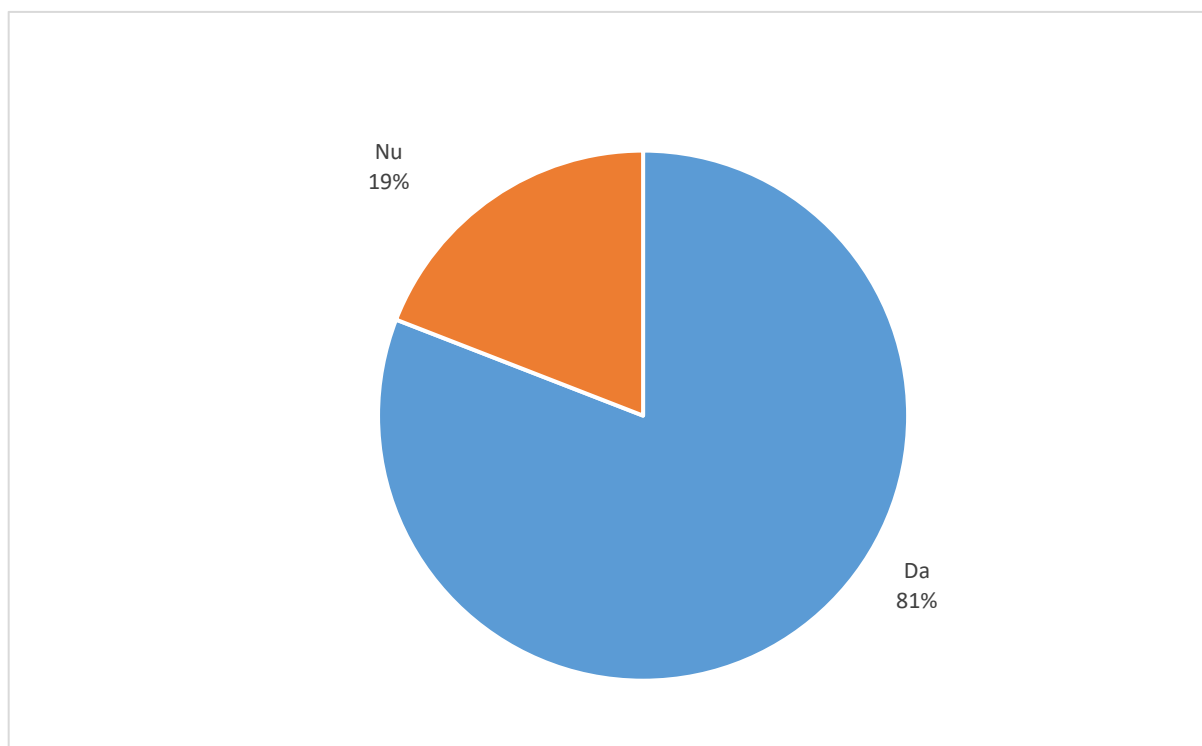
Q9. În ce măsură, în cazul dvs, în urma evenimentului / evenimentelor...?

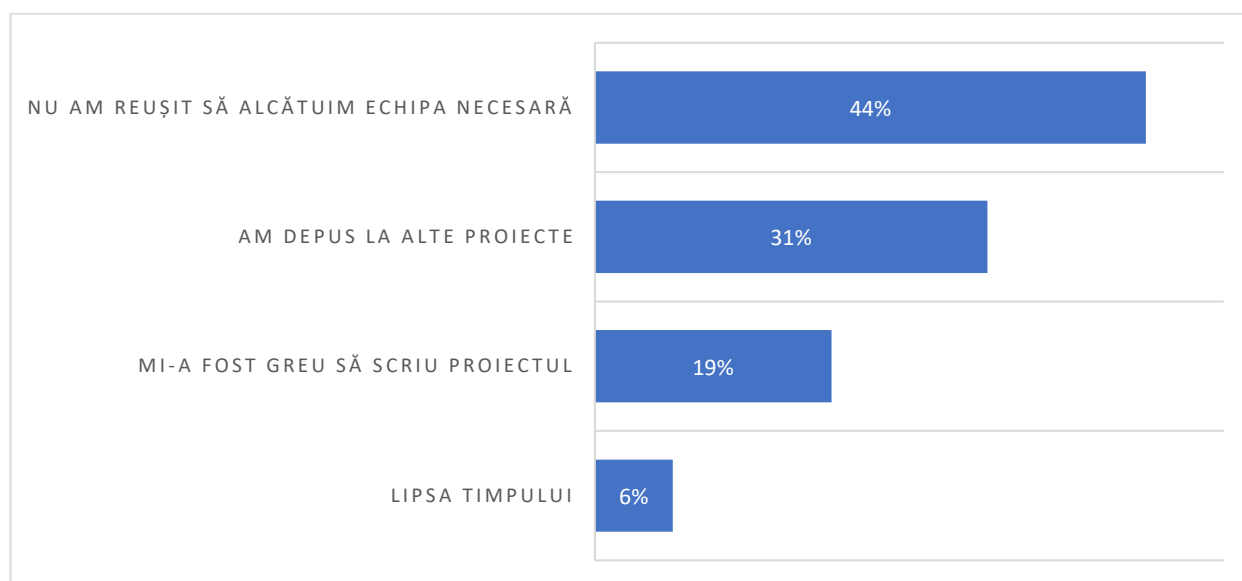
Q10. După eveniment, ați candidat la vreun apel de propuneri de proiecte Erasmus+? (răspuns multiplu)

Q12. Dacă nu ați fi participat la acest eveniment, ați fi candidat la vreun apel de proiecte pe Erasmus+?

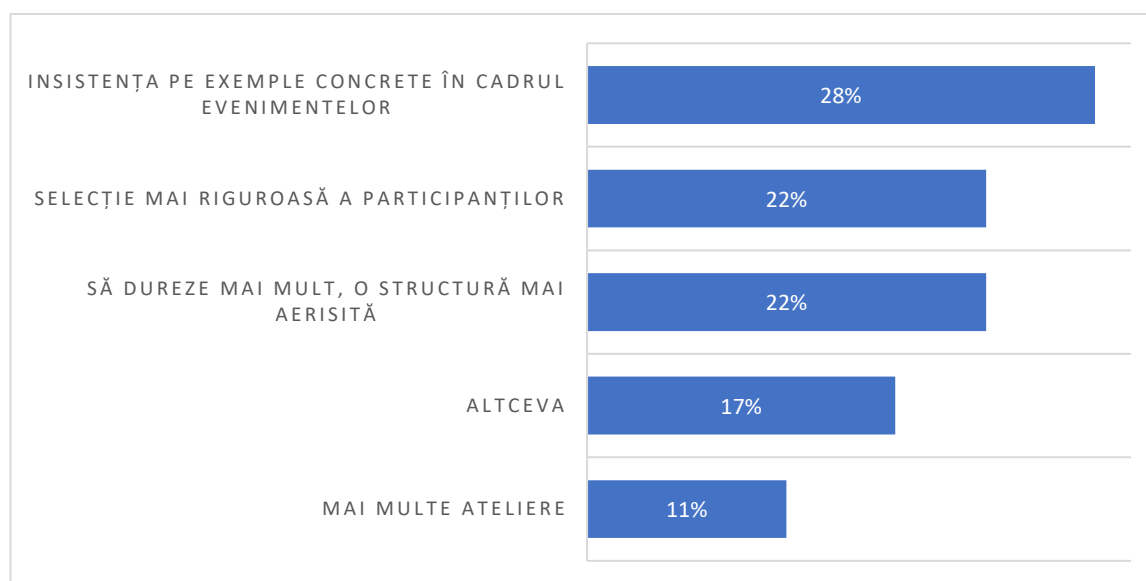
Q13. Dacă nu ați candidat la nici un apel Erasmus+, care sunt motivele?

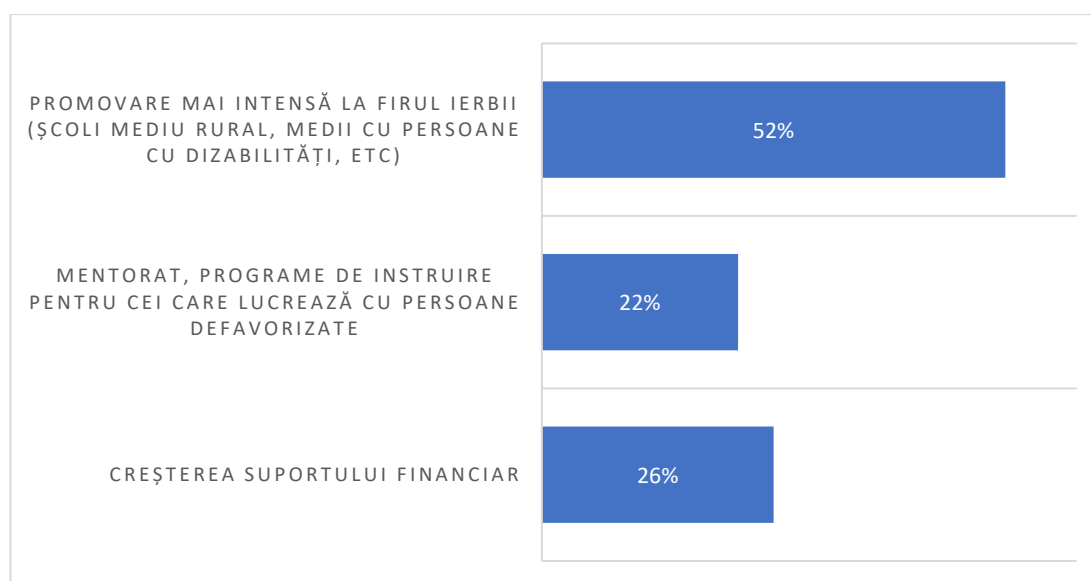
SUGESTII PENTRU VIITOR

În privința sugestiilor de promovare a acestor evenimente pe viitor, recomandările au fost relativ puține și foarte omogene. Astfel, o parte considerabilă dintre respondenți fie nu au sugestii, fie consideră că modalitățile de promovare folosite până în prezent sunt potrivite, eficiente și suficiente. Cele câteva recomandări s-au referit la: mai multă prezență pe rețelele de socializare, seminarii online, website de promovare dedicat, transmiterea calendarelor sub formă de newslettere. În privința îmbunătățirii acestor măsuri de sprijin, sugestiile vizează insistența pe aspectele practice în conținutul tematic, selecția mai riguroasă a participanților și o structură mai aerisită a evenimentelor din punct de vedere al programului și al volumului informației transmise.

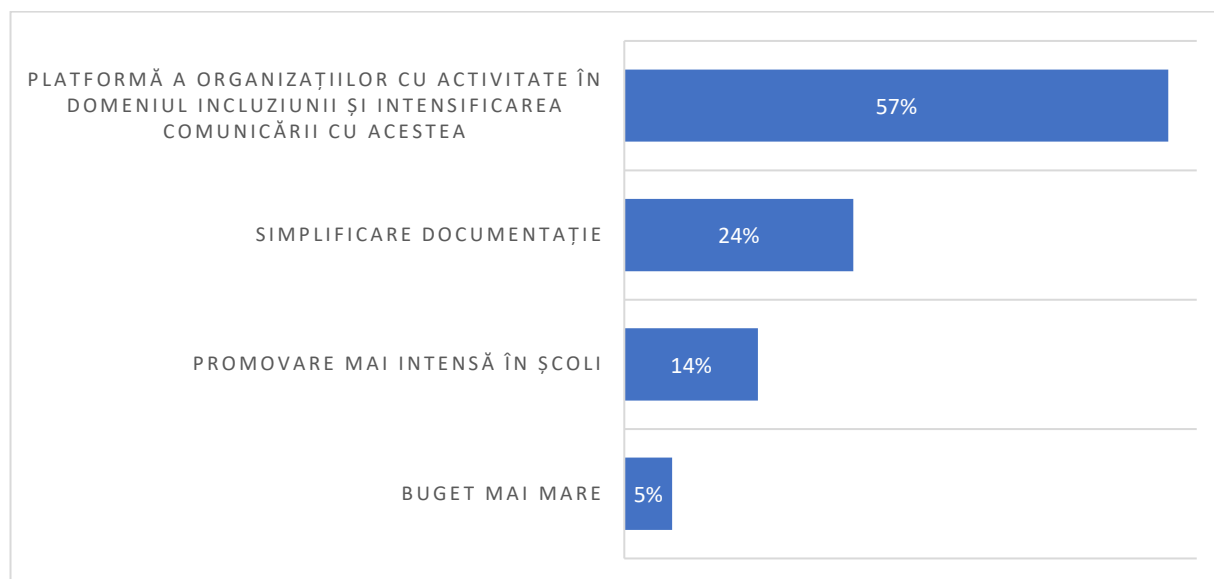
Q16_2. Ce sugestii pentru viitor ați avea cu privire la îmbunătățirea evenimentelor / atelierelor de formare?

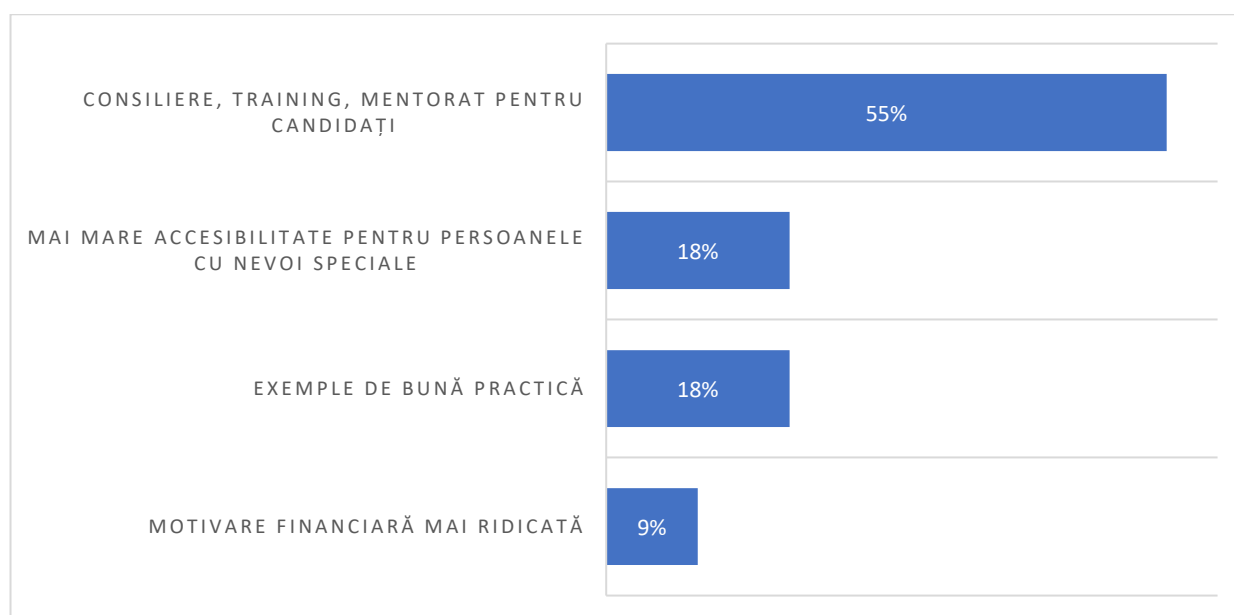
Q17_1. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de persoane cu oportunități reduse care participă în proiectele finanțate?

Q17_2. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de proiecte de includere finanțate (care să vizeze persoane cu oportunități reduse)?

Q17_3. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea calității proiectelor de includere?

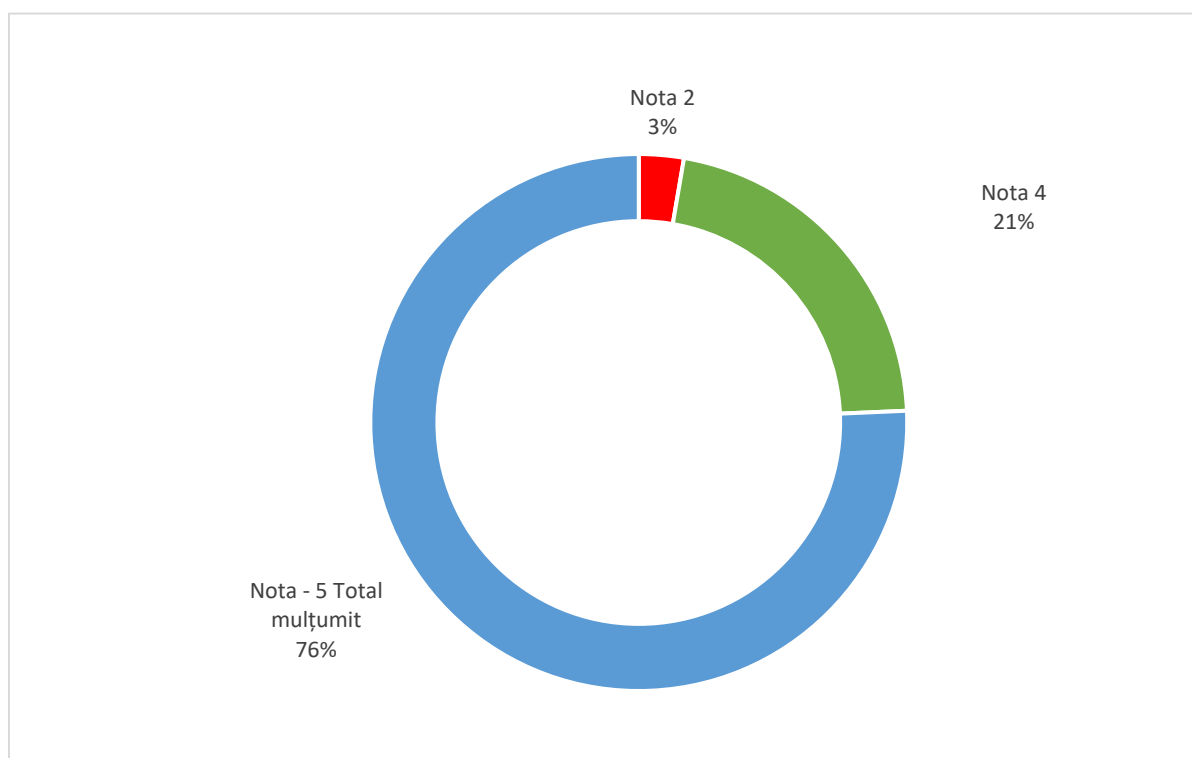
C. RAPORT SONDAJ CANTITATIV– PARTICIPANȚI LA EVENIMENTELE "TEACH FOR ROMANIA"

SATISFAȚIE CU PRIVIRE LA PARTICIPARE

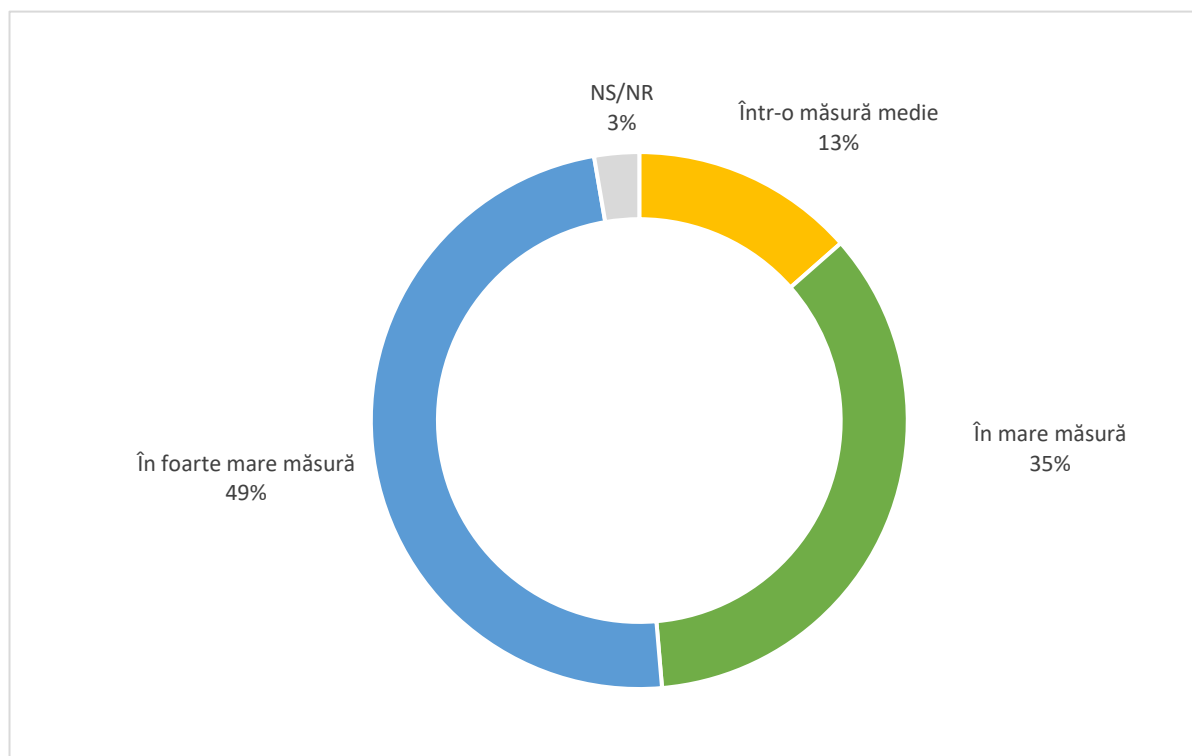

- Similar percepțiilor participanților din celelalte ateliere de formare, și nivelul de satisfacție al profesorilor din programul Teach for Romania este unul foarte ridicat: 97% sunt *foarte mulțumiți* și *mulțumiți* cu privire la evenimentul organizat de Agenția Națională;
- Una dintre întrebări a vizat și relevanța programului în raport cu nevoile instituțiilor din care acești participanți provin: jumătate din eșantion consideră că programul Erasmus+ s-a potrivit *într-o foarte mare măsură* cu nevoile grupurilor vulnerabile din școlile pe care le reprezintă și alți 35% *în mare măsură*; cu alte cuvinte, peste 80% dintre participanții la acest eveniment consideră că programul Erasmus+ vine în întâmpinarea nevoilor elevilor din comunitățile defavorizate și a cadrelor didactice care lucrează cu aceștia;
- Scoruri ridicate au fost acordate de către respondenți și în privința utilității participării la eveniment: 90% au considerat că atelierul de formare a contribuit *în mare și foarte mare măsură* la o mai bună înțelegere a oportunităților programului pentru a face legătura cu nevoile organizației din care fac parte; în cazul a 89% dintre participanți, atelierul a contribuit *în mare și foarte mare măsură* la familiarizarea cu specificul programului Erasmus+ și al proiectelor de mobilitate; 84% dintre respondenți consideră că evenimentele au contribuit *în foarte mare și mare măsură* la abilitățile de formulare de obiective, activități și rezultate ale proiectului; în același procent ridicat de 84% respondenții consideră că evenimentul a contribuit la înțelegerea modului în care obiectivele, activitățile și rezultatele proiectului se corelează pentru a crea impact.
- În ceea ce privește informațiile primite, respondenții din această categorie consideră că cel mai bine explicate au fost cele referitoare la *"analiza de nevoi/înțelegerea grupului țintă"* (89%), *"inclusiunea în context Erasmus+"* (81%), *diseminarea și exploatarea rezultatelor* (81%); aspectele care au întrunit scoruri mai puțin ridicate din punct de vedere al clarității informațiilor au fost *"lucrul în parteneriat"* (68%), *aspecte care țin de managementul proiectului* (70%), *recunoașterea rezultatelor învățării în cadrul unui proiect Erasmus+* (73%).

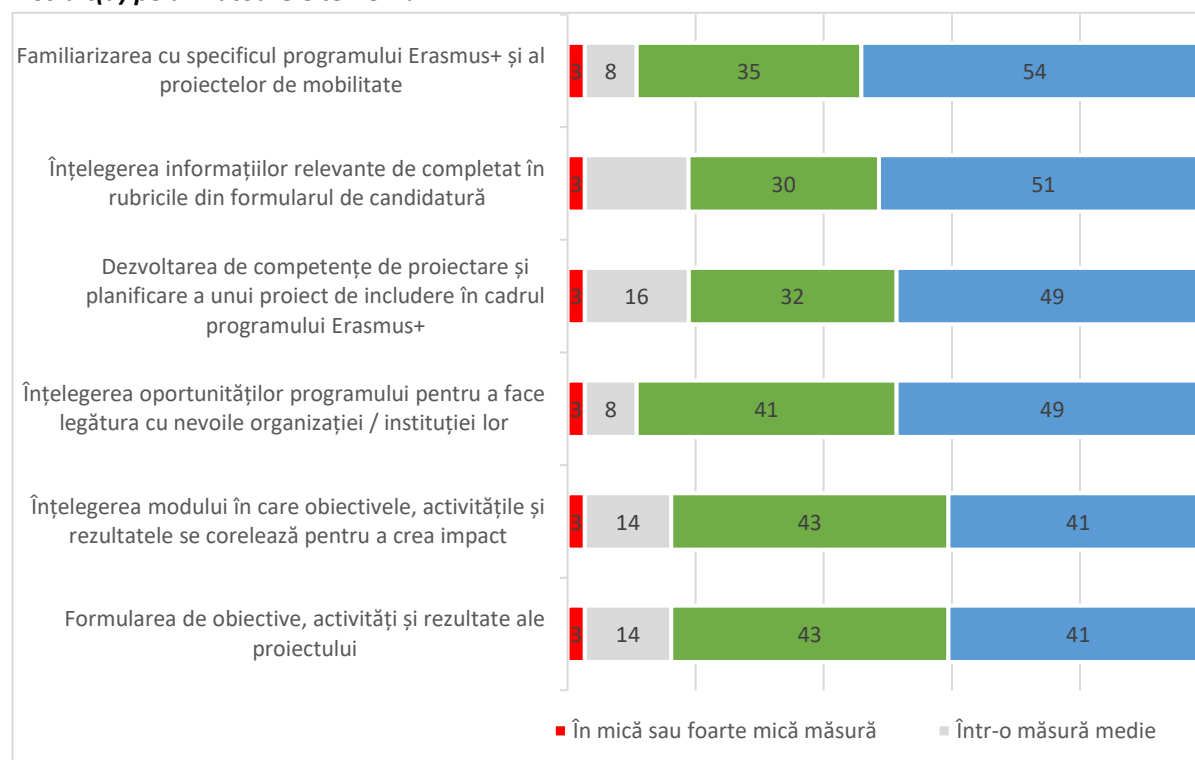
Dacă vă referiți la evenimentul de formare la care ați participat în ansamblu, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă total nemulțumit, iar 5 înseamnă total mulțumit, ce notă ați da?

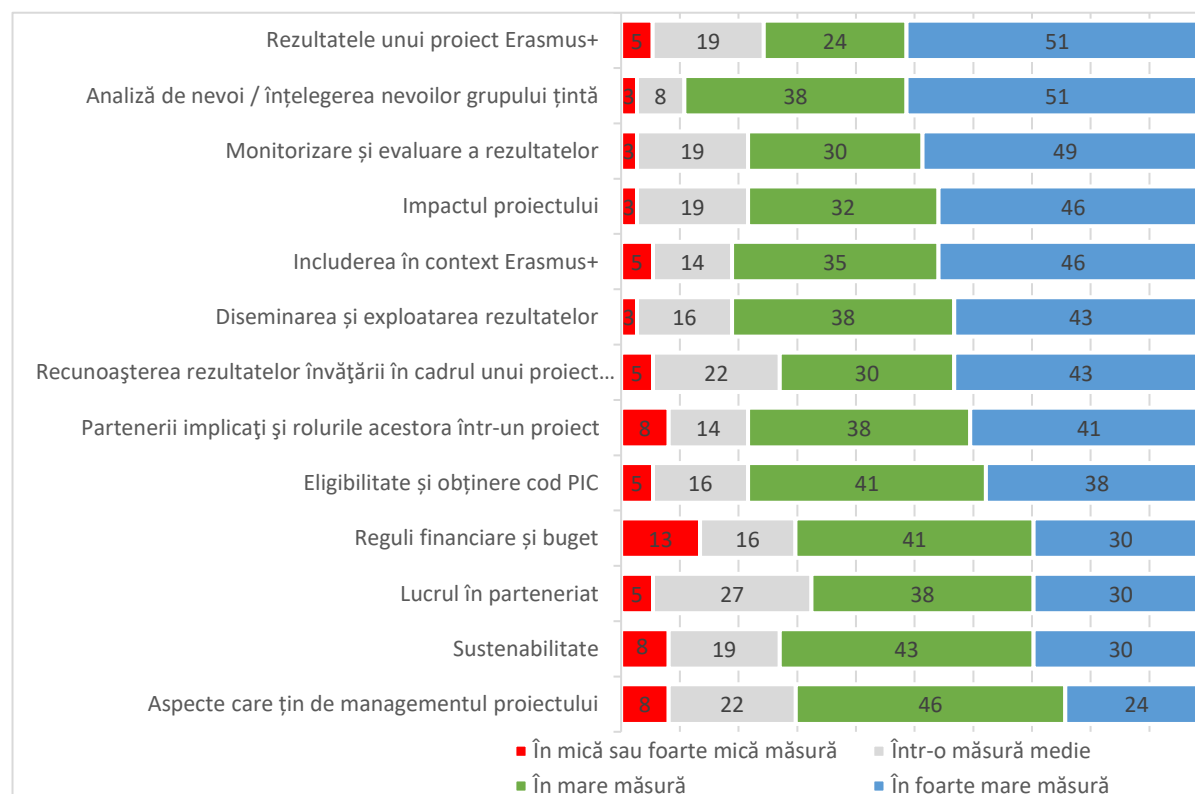
Cât de bine considerați că s-a potrivit programul Erasmus+ cu nevoile grupurilor vulnerabile din școala în care ați activat / activați?

În ceea ce vă privește pe dvs., în urma atelierului/ evenimentului, în ce măsură v-ați considerat informat(ă), instruit(ă) pe următoarele teme...?

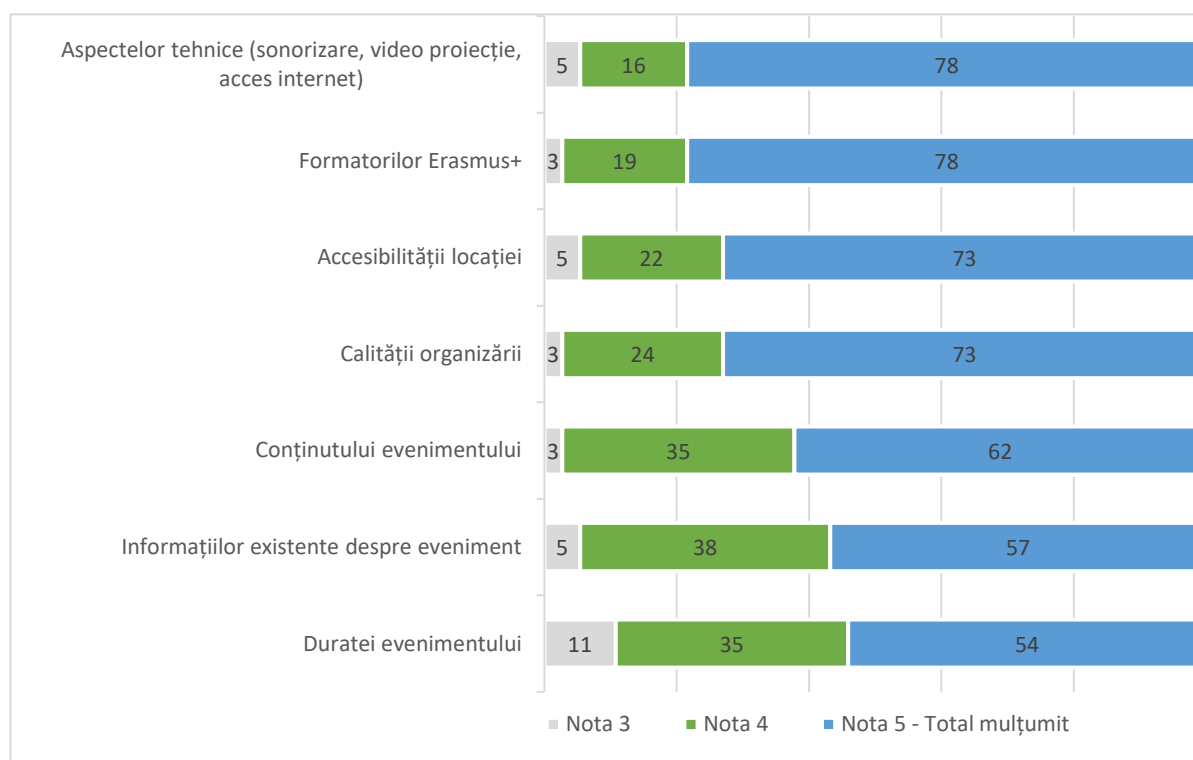

În opinia dvs., în cadrul evenimentului la care ați participat, în ce măsură au fost suficient explicate următoarele teme...?

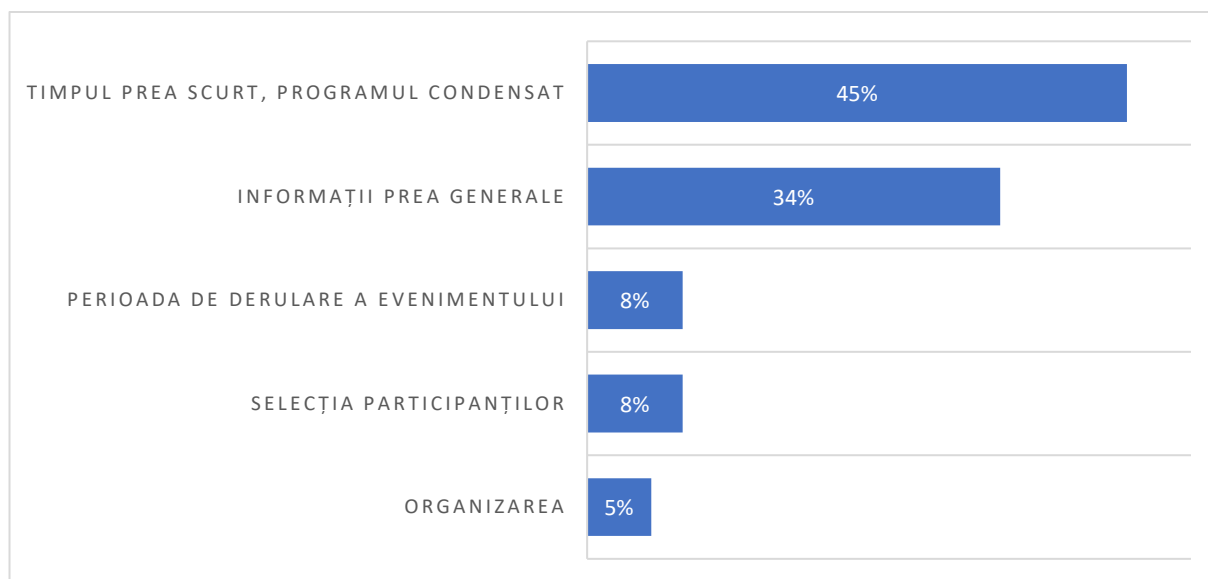

- Majoritatea participanților s-au declarat "mulțumiți" sau "foarte mulțumiți" cu privire la toate aspectele referitoare la organizarea evenimentului. Singurul element față de care gradul de satisfacție a fost unul ușor mai redus este *durata atelierului*.
- Pentru a nuanța percepțiile respondenților, în cadrul chestionarului am încercat să aflăm punctele tari și punctele slabe ale evenimentelor și prin intermediul a două întrebări deschise. În privința punctelor tari, **informațiile primite (27%), exemplele concrete abordate (21%) dar și lucrul pe formularul de candidatură (7%)** sunt principalele elemente care țin de conținutul tematic și care au fost apreciate. Pentru un sfert dintre respondenți, formatorii reprezintă punctul forte al evenimentului.
- În ceea ce privește punctele slabe ale evenimentelor, 45% dintre respondenți consideră că **timpul alocat derulării lor**, raportat la volumul informației transmise, a fost unul prea scurt. Totodată, 34% dintre respondenți au menționat faptul că informațiile prezentate în cadrul evenimentului la care au participat au fost "prea generale".

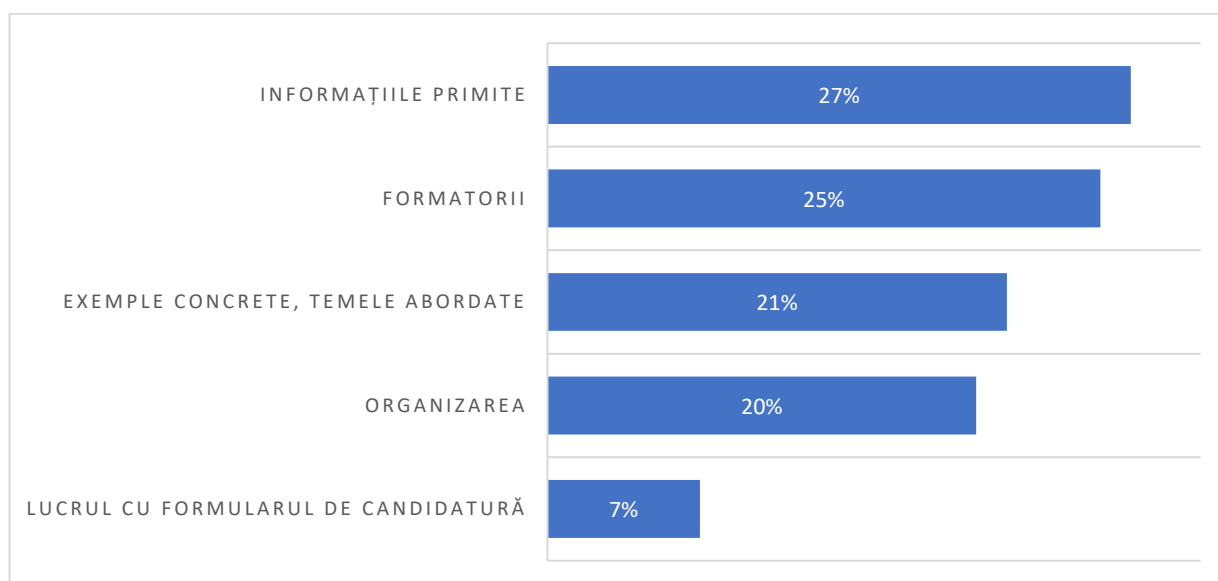
Dacă vă referiți la evenimentul la care ați participat, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă total nemulțumit, iar 5 înseamnă total mulțumit, ce notă ați da...

Care au fost puncte slabe ale evenimentului?

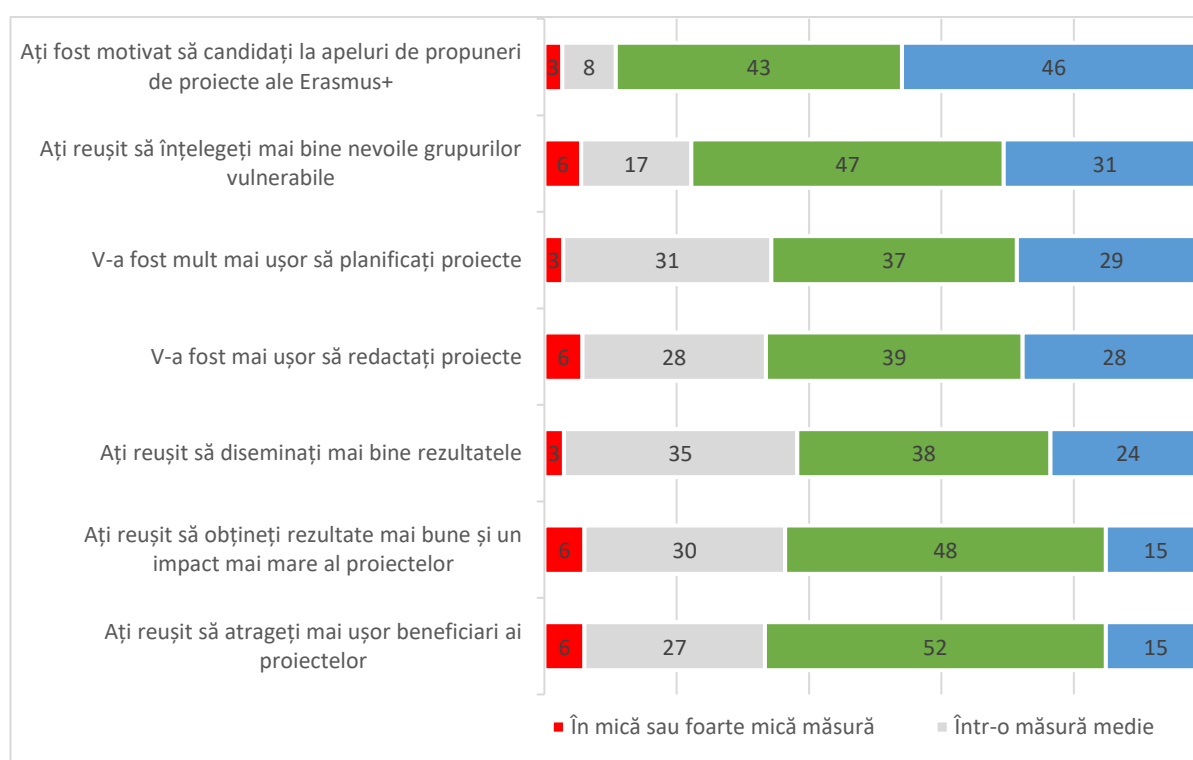
Care au fost puncte tari ale evenimentului?

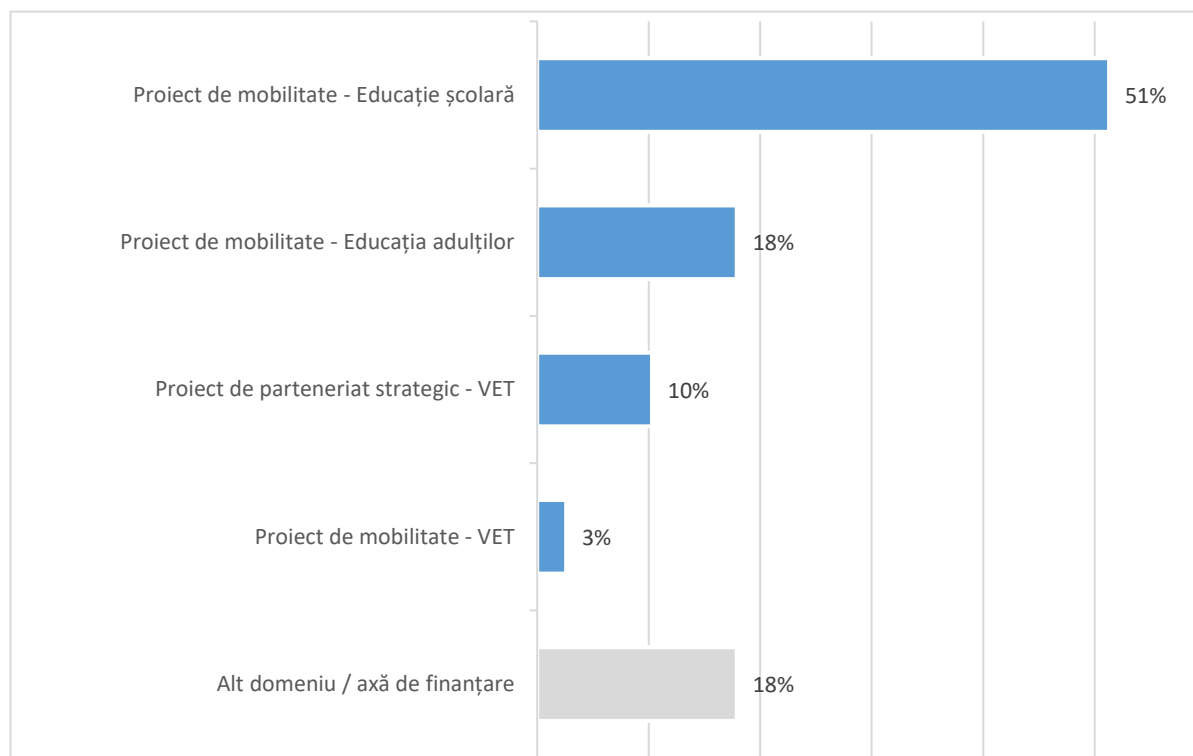
EFICIENȚA PARTICIPĂRII LA EVENIMENTE

- În ceea ce privește impactului evenimentelor, și în cazul participanților la evenimentul Teach for Romania, principalul beneficiu este atribuit motivației de a candida la viitoare apeluri de proiecte (89% declară că evenimentul i-a motivat *în foarte mare* sau *în mare măsură* pentru a candida la Erasmus+), dar și în zona unei *mai bune înțelegeri a grupurilor țintă* (90%). Evenimentele au contribuit într-o măsură ușor mai scăzută la o *diseminare mai bună a rezultatelor* sau la *ușurința de a redacta și planifica proiecte*.
- Din total eșantionul de respondenți, aproximativ 29% ne-au declarat că, ulterior evenimentului, nu au candidat la nici un apel de propuneri Erasmus+.
- În cazul celor care nu au candidat la nici un apel de proiecte, motivele țin în primul rând de *lipsa timpului* (47%), *dificultatea de a întruni o echipă pentru obținerea și implementarea proiectului* (27%); *implicarea în alte proiecte* (13%).

În ce măsură, în cazul dvs, în urma evenimentului / evenimentelor...?

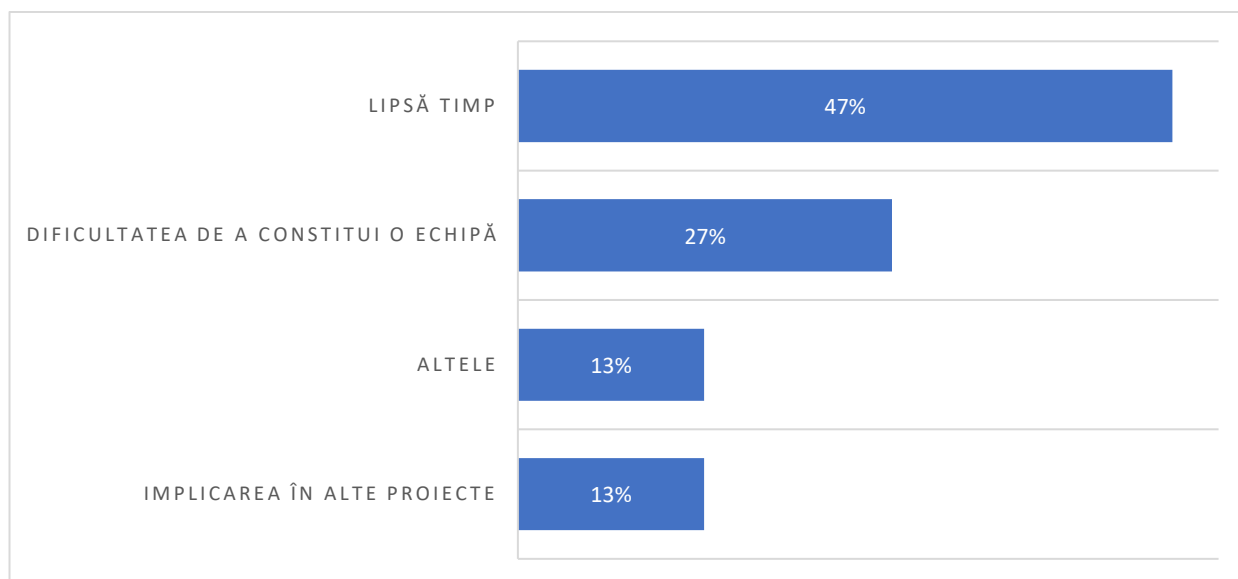
După eveniment, ați candidat la vreun apel de propuneri de proiecte Erasmus+? (răspuns multiplu)

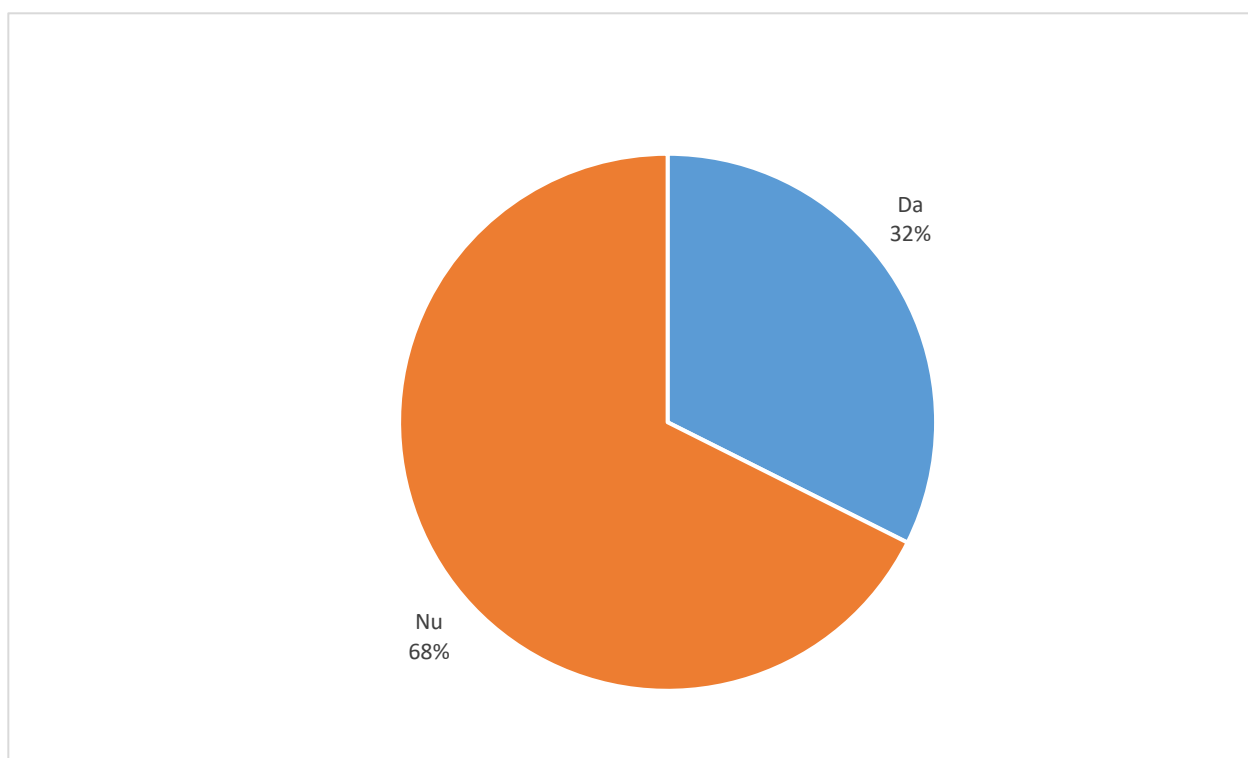
Ați primit și finanțare?

	Da	Nu
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Educația adulților	3	4
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Educație școlară	9	11
Apel pentru Proiecte de mobilitate - VET	1	0
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Educația adulților	0	0
Apel pentru Proiecte de mobilitate - Educație școlară	0	4
Apel pentru Proiecte de mobilitate - VET	0	0
Apel pentru alt domeniu / axă de finanțare	0	7

Motivele celor care nu au depus:

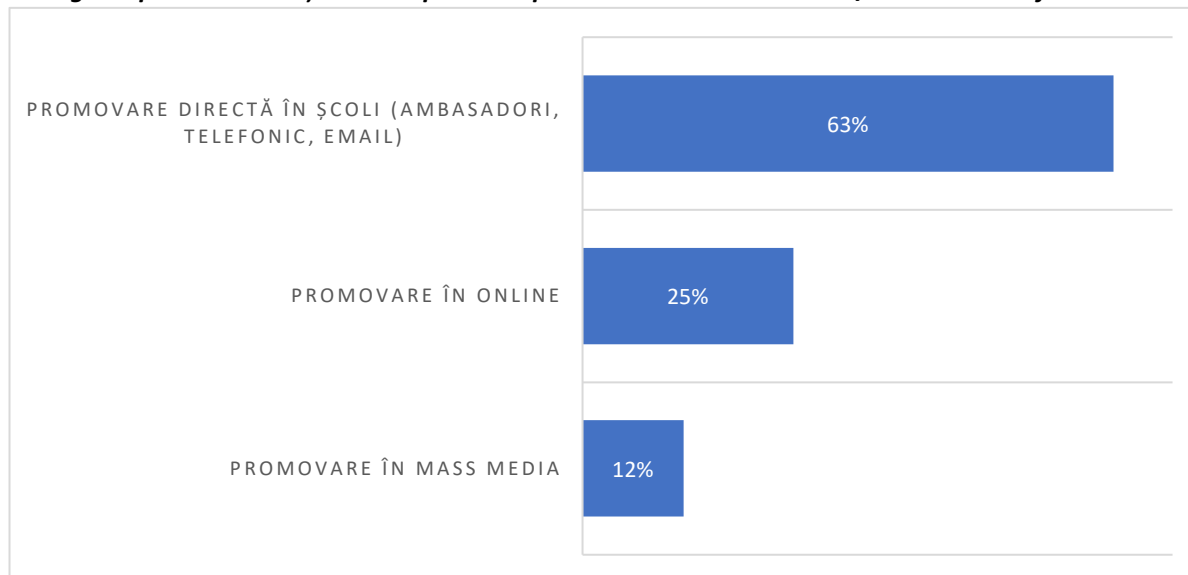

Dacă nu ați fi participat la acest eveniment, ați fi candidat la vreun apel de proiecte pe Erasmus+?

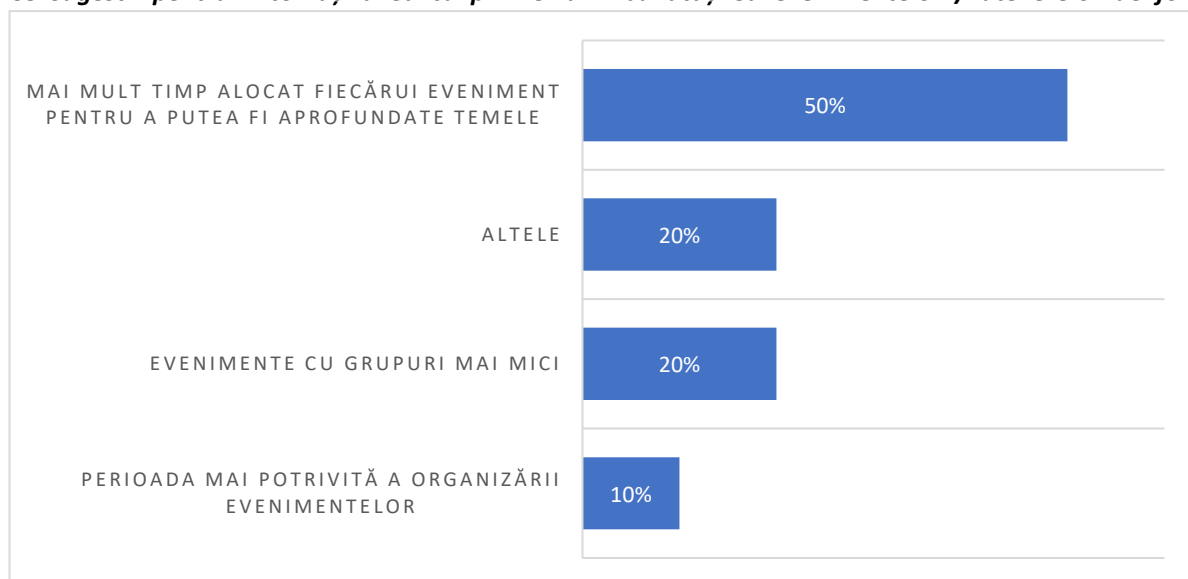

SUGESTII CU PRIVIRE LA VIITOR

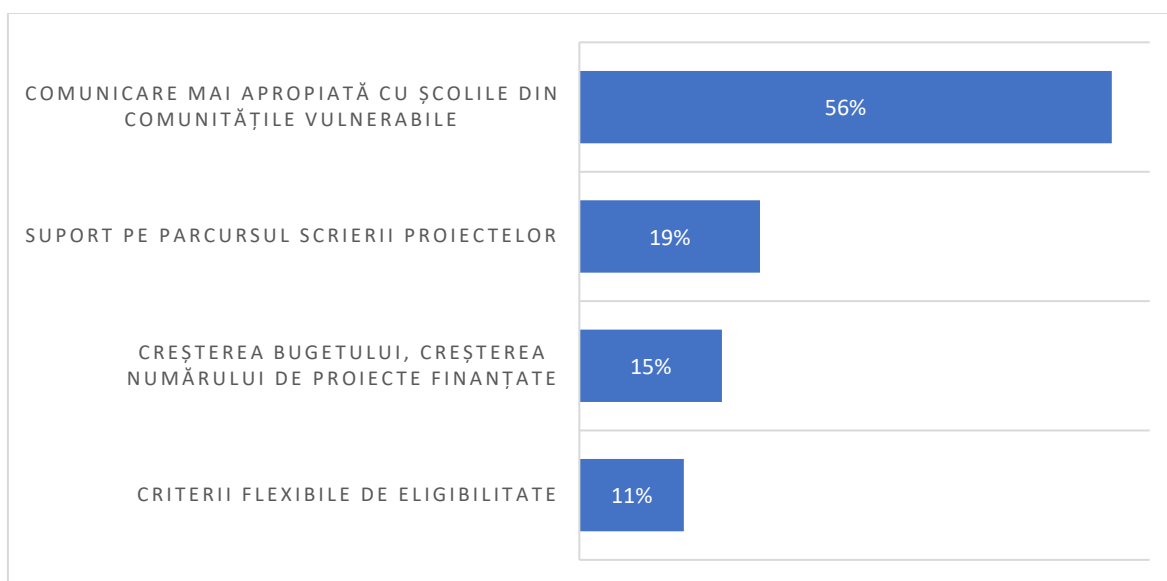
Ce sugestii pentru viitor ați avea cu privire la promovarea evenimentelor / atelierelor de formare?

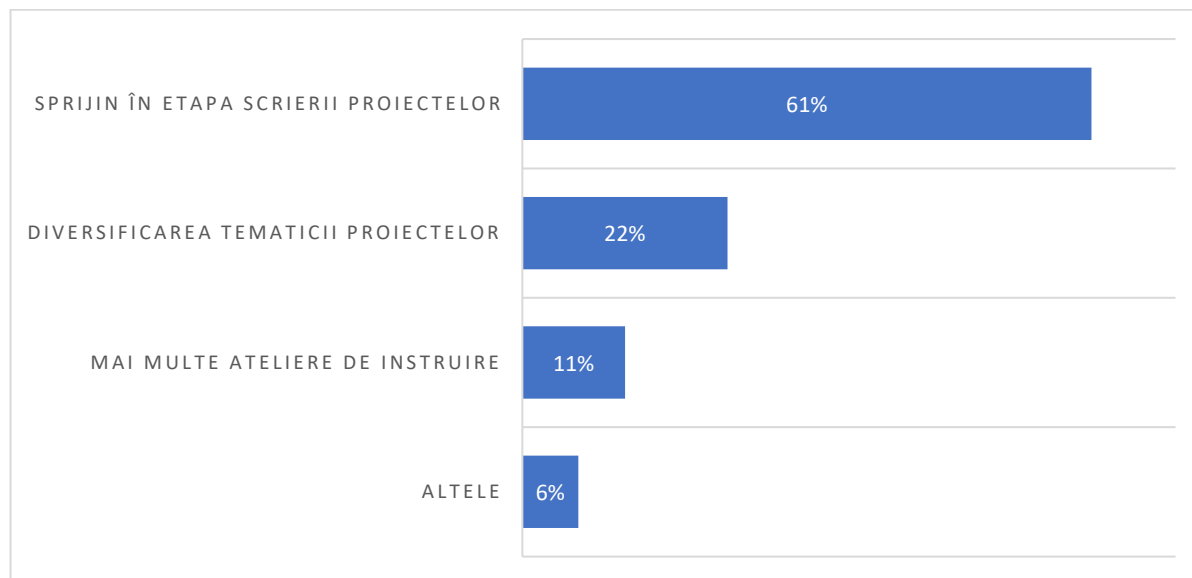
Ce sugestii pentru viitor ați avea cu privire la îmbunătățirea evenimentelor / atelierelor de formare?

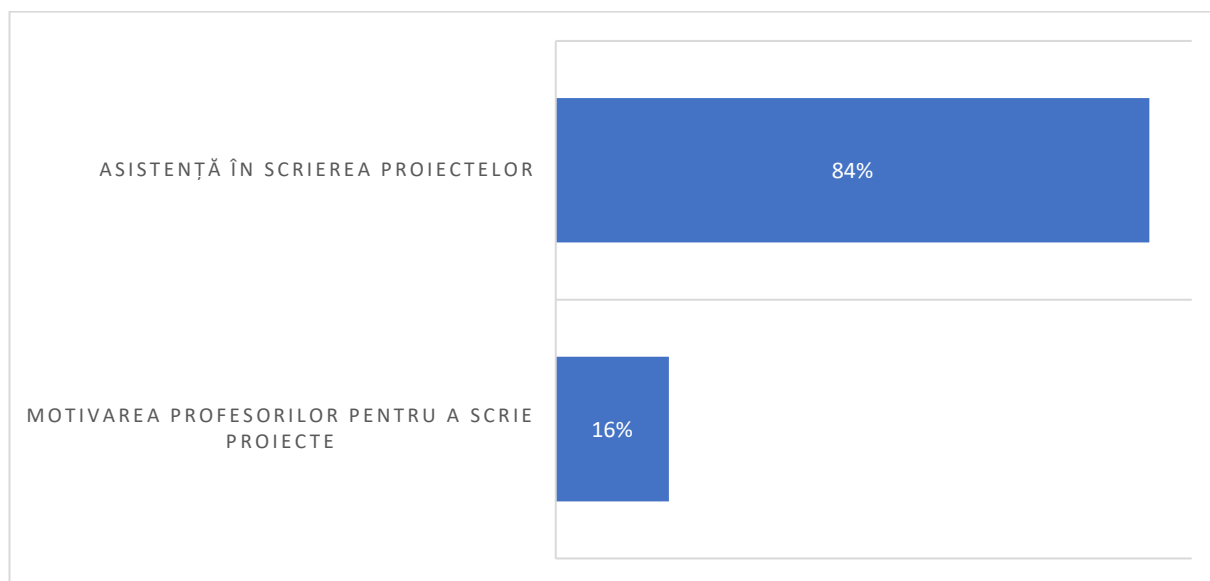
Q17_1. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de persoane cu oportunități reduse care participă în proiectele finanțate?

Q17_2. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de proiecte de includere finanțate (care să vizeze persoane cu oportunități reduse)?

Q17_3. Ce sugestii aveți pentru viitor, astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea calității proiectelor de includere?

D. SINTEZĂ INTERVIURI CU PARTICIPANȚII LA EVENIMENTE

Puncte tari evenimente

■ Atitudinea și competența formatorilor din cadrul evenimentelor

Am primit foarte multă informație clară și pe înțeles. Ne-au oferit conținuturi coerente cu sugestii utile în planificarea și derularea proiectelor. (participant eveniment tematică generală)

Aș vrea să subliniez comunicarea și socializarea excepțională cu formatorii din eveniment. Au fost formatori deschiși și cu experiență, au avut o atitudine extrem de deschisă, au avut tot timpul răspunsuri concrete la întrebările participanților și au utilizat niște metode de lucru foarte bune. (participant eveniment tematică generală)

■ Claritatea informațiilor furnizate și utilitatea acestora în elaborarea viitoarelor candidaturi la apelurile de proiecte

Eu am făcut și un curs de scriere de proiecte prin Teach for Romania, ne-a plăcut foarte tare și așa am scris primul proiect Erasmus+ care nu a luat în primul an, dar am reușit în al doilea an. Cei de la Agenția Națională sunt profesioniști, prompti, știu să ofere sprijin fără să exagereze. Colaborarea cu ei a fost excelentă; (participant Teach for Romania)

A fost incitant, interesant, am luat 70 de puncte la evaluare. Metodele creative din atelier au fost foarte utile, dar au fost multe detalii legate de tabere la care trebuie să fii atent. Scrierea de proiecte la KA1 este diferită față de alte proiecte de care știam, nu trebuie să te contrazici în aplicație. Am pornit de la nevoia școlii și chiar ne-a ajutat. (participant Teach for Romania)

În discuțiile informale de la eveniment am obținut informații foarte bune de la traineri, legate de accesarea proiectelor. Unul dintre traineri era din Irlanda, în prima zi s-a pus foarte mult accent pe analiza de nevoi și pe obiective, a fost foarte interesant pentru mine pentru că nu s-a pus accent pe definirea obiectivelor smart și ni s-a spus că în Irlanda nu interesează cât de bine este scris proiectul din punct de vedere tehnic, cât să ilustrezi că tu chiar îți dorești să faci proiectul acela și că nevoia există. Ei înclină mai degrabă către o abordare personală, nu neapărat prin exemplificare de statistici sau prin realizarea de analize, ci mai degrabă prin observarea directă a grupului țintă și rezolvarea problemei ei. În România, dacă scriu un proiect așa, știu sigur că nu-l iau. (participant eveniment internațional)

Informațiile din acel atelier m-au făcut să înțeleg, într-un timp foarte scurt, ce înseamnă Erasmus+, ce își dorește Erasmus+ să dezvolte, nu aveam idei, credeam că Erasmus este doar pentru școli, dar la cursul de formare de la București am aprofundat și am găsit calea spre a scrie un proiect. (participant evenimente includere generală)

■ Relația ANPCDFEP cu potențialii candidați

Cred că această strategie a Agenției Naționale de a avea o relație foarte directă cu aplicanții e potrivită, eu pot să îi laud pentru comunicare, deschidere, organizare; eu am lucrat și pe POSDRU și nu a fost o experiență bună, diferența este foarte mare. Cu AN a fost o atitudine caldă, nu este doar o instituție cu un număr de secretariat. Pe implementare nu e o birocrație obositoare, știu că s-au luptat să fie proiecte autentice. (participant Teach for Romania)

■ Canalele de informare utilizate – social media, site

Eu cred că toată lumea care își dorește să acceseze programul acesta are toate instrumentele la îndemână, Agenția Națională are o activitate destul de bună și pe social media, site-ul este destul de organizat, iar atelierele de promovare a programului, susținute face to face, le-am găsit foarte utile. Cred că dacă există interes din partea potențialilor beneficiari se pot găsi toate informațiile de care au nevoie. Din experiența mea, de fiecare

dată când am sunat la Agenție, mi s-a răspuns, a fost mai mult decât suficient, de fiecare dată. (participant eveniment internațional)

Puncte slabe evenimente

■ Durata prea scurtă a atelierelor de formare

Am avut prea puțin timp pentru a exersa practic scrierea de proiecte. Durata evenimentului a fost prea scurtă. (participant evenimente includere generală)

Cursul mi s-a părut suficient pentru scriere de proiecte, foarte complex, deși multe informații într-un timp scurt. (participant Teach for Romania)

■ Modul de selectare a participanților la evenimentele de includere generală din punct de vedere a experienței în program

Participanții selectați erau cu background diferit. O parte din participanți erau foarte bine pregătiți în ceea ce privește scrierea unor cereri de finanțare comparativ cu alți participanți care erau la polul opus. (participant evenimente includere generală)

Anumite aspecte legate de scrierea proiectelor nu au fost înțelese de către toți participanții la curs. (participant evenimente includere generală)

■ Selecția/calitatea participanților prezenți la evenimentele internaționale, dificultatea de a identifica parteneri potriviți

M-am dus la acel atelier pentru a vedea experiența altor organizații din alte țări, tematica a fost bună, moderatorii extraordinari, ceea ce nu mi-a plăcut mie a fost selecția grupului țintă al participanților... nu a celor din România, a celorlalți...am avut participanți care nu auziseră de Erasmus și atunci toată tematica a trebuit adaptată la un nivel foarte "basic". Ceea ce îmi doream eu, să întâlnesc parteneri cu care să putem colabora nu s-a putut întâmpla pentru că ceilalți participanți nu activau în zona aceasta, practic au fost destul de dezinteresați pentru o astfel de idee, am încercat ulterior să îi contactăm, să vedem dacă este cineva interesat, dar nu s-a concretizat nimic. (participant evenimente internaționale)

Eu personal, după ce am fost în Frankfurt la atelierul de cunoaștere am venit puțin dezamăgit de acolo, pentru că Agenția Națională din România a fost foarte strictă în selectarea organizațiilor, pe când celelalte agenții au lăsat să vină oameni care nu erau neapărat potriviți, eu nu am reușit să îmi găsesc un partener. Problema nu ține doar de Agenția Națională din țară, degeaba își fac ei treaba dacă ceilalți nu și-o fac la fel de bine, în momentul în care eu vreau să dezvolt un proiect și nu am un partener, nu pot să fac nimic. Acolo am găsit tineri trimiși de organizații ca pe o răsplată pentru munca de voluntariat făcută în organizația lor, din păcate nu am găsit oameni cu putere de decizie în organizație în așa fel încât să putem dezvolta parteneriate. Poate mulți își doresc în România să facă proiecte, dar se împiedică din pricina parteneriatelor. (participant evenimente internaționale)

Prezentarea și formatorii au fost foarte buni, informație non-formală, totul a fost foarte bine în privința asta, mai puțin participanții. Erau acolo niște participanți din Grecia și pentru ei România nu părea interesantă... dar nu au fost persoane cu care să pot păstra legătura, erau voluntari, studenți, mulți dintre ei nu știau cu ce se ocupă organizația pe care au venit să o reprezinte. (participant evenimente internaționale)

■ Temele abordate în unele evenimente

S-a pus accent foarte mult pe identificarea de nevoi, obiective, și nu s-a mers în zonele în care eu aș fi avut nevoie de mai multe informații, și anume zona de impact, rezultate, impact pe termen lung al proiectelor; cum am

putea să nu mai facem proiecte individuale și cum am putea să le combinăm într-o serie de proiecte multiple în așa fel încât să obținem impact pe termen lung...aceasta este problema pe care noi o vedem la proiectele noastre, sunt individuale, sunt drăguțe, doar că, la foarte scurt timp după ce se termină, își pierde din forță. (participant evenimente internaționale)

Anumite aspecte legate de scrierea proiectelor nu au fost înțelese de către toți participanții la curs. Formatorii nu au înțeles deloc specificul învățământului special pentru elevi cu dizabilități și nu au putut empatiza din acest motiv. (participant evenimente includere generală)

Un accent mai mare trebuie pus pe partea financiar contabilă. Ar trebui organizate ateliere special concepute pentru contabili, deoarece aici s-au înțeles mai greu informațiile. (participant evenimente includere generală)

■ **Vizibilitatea redusă a programului în rândul profesorilor**

Nu mi se pare așa vizibil programul, eu am aflat din Teach for Romania, dar până atunci nu auzisem mare lucru despre asta, deși eram de câțiva ani în învățământ. Din momentul în care am aplicat pentru proiect, a devenit vizibil și în școală: pentru elevi, pentru alți profesori. Pentru părinți nu știu cât de cunoscut este programul. La noi proiectul acesta se referă la mobilități pentru profesori, dar au fost și elevi dornici să participe. (participant Teach for Romania)

Sugestii pentru viitor privind promovarea evenimentelor, conținutul și organizarea acestora

---

- **Mai multe ateliere de formare:** reprezentanții din toate categoriile de grupuri au solicitat mai multe evenimente și ateliere de formare, cu alte cuvinte continuarea cu o frecvență mai ridicată a tipurilor de măsuri de sprijin organizate până acum, cu grupuri mai omogene de participanți și cu un program mai aerisit/volum mai redus de informație;

- **Activități de diseminare în școli, care să ajungă până la profesori**

Un curs în școală în care să fie implicată și conducerea școlii: pentru școala noastră mi-aș dori să vină formatori care să distribuie informațiile și către colegii noștri, pentru că noi am încercat să le diseminăm în școală după seminar, dar au fost reticenți unii colegi. (participant Teach for Romania)

Pe mine m-ar interesa să aduc acest program în toate școlile în care lucrez și intenționez să aplic și cu alte proiecte, în viitor. Dar e clar că dacă nu aș fi facut parte din Teach for Romania, nu aș fi ajuns să aflu despre scriere de proiecte Erasmus +. (participant Teach for Romania)

- **Cursuri la nivel de inspectorate județene**

Să organizeze din nou astfel de cursuri gratuite, la nivel de inspectorat județean, să invite la eveniment câte un responsabil din fiecare școală sau chiar două persoane din fiecare școală din județ. (participant Teach for Romania)

Promovare, ateliere fizice în zonele defavorizate, ar fi mai utile niște informări fizice sau cu reprezentanți din diferite organizații, care să facă seminarii practice, nu doar informații de marketing trimise ca niște prezentări. (participant Teach for Romania)

- **Curs de actualizare a informațiilor după pandemie**

Este necesar un curs de actualizare a cunoștințelor, pentru că a fost pauza aceasta în care nu am știut ce se întâmplă: dacă se poate depune vreun proiect, ce țări ar fi deschise etc. Nu am mai comunicat cu nimeni după

curs pentru că atunci, la final, ni s-a spus că nu putem păstra legătura cu formatorii noștri. (participant Teach for Romania)

- **Ateliere care să pună mai mult accent pe componenta de includere și pe armonizarea acestui concept**

Eu nu asociez neapărat Erasmus + cu includere, pe mine mă duce cu gândul la cooperare internațională, fie că este între elevi sau între profesori. (participant Teach for Romania)

Eu asociez Agenția cu schimburi de experiență, schimburi culturale, cu alte sisteme de învățământ. (participant Teach for Romania)

Informațiile nu au fost foarte clare, în manual tânărul din mediul rural este considerat defavorizat, în Agenție nu era considerat așa. În zona de lucrător de tineret și în zona de training-uri, mie mi-a luat foarte mult să înțeleg ce înseamnă includere, am aflat că în zona de tineret nu există lucrători cu oportunități reduse și nu am înțeles de ce nu există acest lucru pentru că lucrători cu oportunități reduse de fapt sunt, includerea era oarecum abordată prin tematică și tematica nu a fost foarte clar definită, a fost o abordare foarte largă. În toate apelurile de proiecte este promovată includerea. Am văzut că există o înclinație a Agenției de a oferi suport organizațiilor care lucrează cu grupuri vulnerabile. (participant evenimente internaționale de informare)

Ateliere dedicate pentru includere, poate o încurajare mai mare a parteneriatelor locale, în felul acesta organizațiile cu experiență le-ar putea sprijini pe cele fără. (participant evenimente internaționale)

- **Întâlniri și prezentări directe în teritoriu, în mediul rural, în medii defavorizate**

Cred că Agenția ar trebui să facă formări și prezentări directe, atunci convingi organizațiile noi să aplice. (participant evenimente includere generală)

- **Mai multă atenție la parteneriatele internaționale**

Cred că ar trebui organizată o întâlnire internațională în care să întâlnim organizații credibile, problemele noastre sunt lipsa partenerilor. (participant evenimente internaționale)

- **Durata mai lungă a unor seminarii care să permită exersarea practică a conținuturilor**

Eu mi-am atins obiectivul la curs, am avut ce să transmit mai departe, este o oportunitate pentru școli. Dar ca sugestie: aș fi rezervat o zi și jumătate pentru partea teoretică și apoi aș fi făcut un fel de mini examen în care să prezentăm proiecte, pentru a vedea care sunt șansele de reușită, aș fi dorit ceva mai practic. Știu că e complicat să compri atât de multă informație, așa cum a fost în 2019, dar cred că ar fi fost nevoie de încă o zi de seminar. (participant Teach for Romania)

- **Traducerea anumitor site-uri de profil în limba română**

Sugestii pentru viitor în privința creșterii numărului de persoane cu oportunități reduse care să participe în proiecte

---

- **Activități de informare realizate în comunitățile vulnerabile**

Informația care să prezinte oportunitățile programului Erasmus+ trebuie dusă acolo unde trăiesc persoanele cu oportunități reduse: la sat, în comunități sărace, la urechile persoanelor cu dizabilități. Informația trebuie dată pe înțelesul lor. Trebuie câștigată încrederea lor și a familiilor lor. Puține ONG-uri, cu mari eforturi reușesc să

facă asta. Cred că e nevoie de o abordare un pic diferită. Mergeți în întâmpinarea nevoilor acestor tineri, vorbiți-le pe limba lor. Faceți, susțineți, finanțați proiecte naționale pregătitoare, care să îi familiarizeze cu oportunitățile Erasmus, să îi ajute să învețe o limbă străină, să înțeleagă ce este un voluntariat, ce șanse de studiu pot avea cu sprijinul Erasmus+ , proiecte care să constituie startul spre proiectele Erasmus+ . (participant evenimente internaționale)

Pentru a atrage participanții din categoria persoanelor cu dizabilități cred că foarte utile sunt mesajele țintite. Numărul persoanelor cu dizabilități implicate în activitățile acestea sunt relativ puține. (participant evenimente tematică generală)

- **O comunicare mai țintită cu școlile din medii vulnerabile; sesiuni dedicate exclusiv școlilor speciale; contactarea directă a organizațiilor care se ocupă cu persoane cu oportunități reduse**

O comunicare mai "targetată", colaborare mai strânsă cu școlile, ateliere cu cât mai mulți profesori din școli. Ar trebui ținute atelierele în școli, iar formatorii să se deplaseze acolo. (participant Teach for Romania)

Obligativitatea ca, dintre profesorii selectați la mobilități, să fie minimum 50% cu provocări precum: debutanți, mediul rural, suplinitori etc. și la elevi să fie cei cu caz social, note mai proaste, nu cei mai buni elevi... (participant Teach for Romania)

O mai bună promovare în zonele vulnerabile. Nu știu în ce măsură se face, dar o comunicare mai apropiată cu școlile din mediile vulnerabile, asistență și consultanță oferită profesorilor interesați ar fi binevenite + feedback solid. (participant Teach for Romania)

Asigurarea accesului la informație pe cât mai multe căi, "follow-up" atelier, cu sprijin pe partea de redactare a aplicațiilor. (participant Teach for Romania)

Să se țină cursuri/ateliere de scriere de proiecte Erasmus la nivelul fiecărui județ. (participant evenimente tematică generală)

Ar trebui o sesiune pe an doar pentru școlile speciale. Apoi, posibilitatea flexibilizării și creșterii sumelor pentru persoane cu nevoi speciale după aprobarea grantului, în condiții clare. (participant evenimente tematică generală)

- **Punctaj suplimentar în evaluare pentru proiectele care vizează cât mai multe asemenea persoane**

Includerea în evaluarea proiectelor a unui punctaj suplimentar pentru activități cu persoanele cu oportunități reduse. În cadrul atelierelor/eventimentelor promovarea/ încurajarea susținerii participării persoanelor cu oportunități reduse, includerea în evaluarea proiectelor a unui punctaj pentru implicarea în desfășurarea proiectelor a acestei categorii de persoane. (participant Teach for Romania)

Alocarea de mai multe fonduri pentru proiecte cu grup țintă persoane cu dizabilități. (participant evenimente tematică generală)

- **Finanțarea mai multor proiecte și creșterea sumelor alocate pe proiect**

Acordarea unor sume mai mari pentru participarea la proiecte a persoanelor cu nevoi speciale și a unui buget pentru personalul însoțitor și promovarea acestor beneficii; ele există și în prezent, dar mulți fug de responsabilitățile care le revin în aceste proiecte...(participant teach for Romania)

Un buget mai mare. Creșterea numărului de proiecte acceptate. Ajutor pe parcursul scrierii proiectului. (participant Teach for Romania)

Suport financiar mărit pentru aceste persoane și sprijin dedicat specific (de exemplu, decontarea transportului la nivel național chiar și pentru distanțe mici). (participant evenimente internaționale)

■ Crearea de parteneriate și rețele de includere a grupurilor vulnerabile

Echipa noastră are în fiecare proiect derulat incluse și persoane/tineri cu oportunități reduse. Dar este adevărat că trebuie crescut numărul tinerilor care iau parte la aceste proiecte europene. Sugestia este de a intra în parteneriate deschise de Agenția Națională din România în colaborare cu Ministerul Educației prin care instituțiile care lucrează cu tineri cu oportunități reduse să fie de acord de a intra în parteneriate cu ONG-urile de tineret care lucrează și implementează proiecte în cadrul Erasmus+. ONG-ul nostru a întâmpinat numeroase piedici și obstacole birocratice atunci când a dorit să intre în parteneriate deschise cu instituțiile care se ocupă de tinerii dezavantajați. (participant evenimente internaționale)

- **ONG-urile care lucrează "la firul ierbii" cu persoane din medii vulnerabile/persoane cu oportunități reduse să beneficieze de consiliere și mentorat pentru dezvoltare organizațională**

Sugestii pentru viitor astfel încât programele Erasmus+ să asigure creșterea numărului de proiecte de includere finanțate (care să vizeze persoane cu oportunități reduse)

- **Asigurarea unei anumite sustenabilități a pregătirii și informării de la cursuri în sensul asigurării unor consultări ulterioare celor care doresc să scrie proiecte**

Existența unui tutor și după terminarea cursurilor/atelierelor care să antreneze echipa. Sprijin la scrierea proiectelor. Alocarea unui formator Erasmus+ care să sprijine și să monitorizeze echipa care scrie proiectul. (participant evenimente tematică generală)

- **Promovare mai intensă a beneficiilor produse de proiectele de includere, atât către potențialii beneficiari, cât și către persoanele aparținând grupurilor vulnerabile, care ar putea fi atrase în aceste proiecte; diseminarea exemplelor de bună practică în comunități cu același specific cu al celor cu proiecte de succes**

Diseminarea exemplelor de bună practică în comunități cu același specific cu al celor cu proiecte de succes. Vizibilitate mult mai mare (targetată) a programului în cadrul acestor grupuri țintă și clarificarea beneficiilor pentru astfel de participanți. Preferabilă implementarea a cât mai multe proiecte cu un buget mai mic, dar care să dea posibilitatea organizării a cât mai multe evenimente, cu cât mai mulți participanți. (participant evenimente internaționale)

Promovarea beneficiilor pe care le au atât aceste persoane, cât și școlile care au proiecte de acest gen. Să se deschidă o linie verde care să ajute acei colegi care vor să aplice. (participant Teach 4 Romania)

Sprijin pentru activități de diseminare în comunități în care sunt majoritare persoane cu oportunități reduse. (participant evenimente tematică generală)

- **Acordarea unui avantaj proiectelor de includere**

Experții care evaluează proiectele să fie formați în specificul diferitelor dizabilități și nevoi educaționale speciale. La evaluarea proiectelor depuse spre finanțare să existe un criteriu de selecție care să se refere la grupul țintă - persoane cu oportunități reduse. (participant Teach 4 Romania)

O analiză de nevoi mai amănunțită, centrată pe comunitățile mici și problemele specifice ale acestora. Să se recomande călduros ca un procentaj din numărul total de proiecte să fie proiecte de includere, iar pentru aprobare să se aibă grijă ca acele standarde să fie îndeplinite. (participant evenimente tematică generală)

Criterii mai permissive de finanțare. Îmbunătățirea relațiilor cu organizațiile care lucrează "grassroot". (participant evenimente internaționale)

Mai multe proiecte și oportunitatea de a primi finanțare într-un concurs doar pentru învățământul special. (participant Teach 4 Romania)

■ **Organizarea pe categorii a potențialilor candidați - de exemplu platformă pentru ONG-uri**

Crearea unei platforme dedicate ONG-urilor care lucrează și sunt interesate să dezvolte proiecte în cadrul Erasmus+ cu tineri dezavantajați sau cu oportunități reduse. Aici s-ar putea înregistra atât ONG-urile, cât și instituțiile. Astfel, se poate mai ușor intra în contact și dezvolta parteneriate strategice în vederea implementării de proiecte în Erasmus+ pe perioada 2021-2027. (participant evenimente internaționale)

Limitarea numărului de proiecte pe care îl poți face ca școală pe Erasmus, oferirea de programe Erasmus+ pe clustere de școli, județe, cu condiția ca școlile să fie vulnerabile. Ar fi necesară o listă a școlilor defavorizate. (participant evenimente tematică generală)

■ **Simplificarea formularelor de candidatură**

Aplicații simplificate - formularele actuale sunt greoaie și descurajante. Simplificarea procedurilor. (participant evenimente internaționale)

■ **Mai mare transparență a procesului și a criteriilor de evaluare**

Poate o mai mare transparență a modului de evaluare, dacă există criterii geografice pentru accesarea proiectelor sau dacă se încurajează organizații noi care să acceseze proiecte, sunt mai multe reguli. (participant evenimente internaționale)

Sugestii pentru viitor astfel încât să crească calitatea proiectelor de includere

■ **O activitate de analiză, feed-back și îmbunătățire a candidaturilor respinse**

Îmbunătățirea proiectelor care nu au fost finanțate conform răspunsurilor primite. Activități de îndrumare după scrierea proiectelor, feedback-ul oferit. (participant evenimente tematică generală)

Diversificarea tematicii proiectelor. Feed-back pe draftul de proiect, înainte de depunerea lui. (participant evenimente tematică generală)

■ **Identificarea unui mecanism care să motiveze profesorii din școlile din grupul țintă pentru a scrie proiecte**

Motivarea profesorilor din echipa de proiecte și programe să scrie astfel de proiecte.

■ **Flexibilizarea temelor referitoare la includere**

Respectarea și consistența cerințelor – de exemplu la proiectele de mobilitate școlară este cerută participarea ulterioară la proiectele eTwinning și nu se respectă acest lucru. (participant Teach 4 Romania)

Să putem găsi mai ușor parteneri europeni în proiectele în care avem doar copii cu CES. (participant Teach for Romania)

Flexibilizarea temelor (relativa independență față de prioritățile naționale și europene și relativizarea la prioritățile persoanelor cu oportunități reduse)

- **Formări mai frecvente în teritoriu pentru asigurarea înțelegerii candidaților a parametrilor care generează calitatea proiectelor**

Acces la un mentor / coach care să ajute ONG-urile mici să găsească traineri buni, cu experiență, pentru a face activități de calitate cu beneficiarii proiectului. (participant Teach for Romania)

Ar fi de folos constituirea unei echipe din partea ANPCDEFP care să sprijine concret acele ONG-uri care doresc să se implice în astfel de proiecte Erasmus, o echipă care să aibă experiență pe acest tip de proiecte. De asemenea, ar fi de folos ca membrii din cadrul ANPCDEFP să participe efectiv și constant la activități cu tinerii din grupuri vulnerabile. (participant evenimente tematică generală)

- **Intensificarea suportului oferit în etapa de elaborare și depunere a candidaturilor prin promovarea exemplelor de succes**

Ateliere de formare, promovarea exemplelor de bune practici - Întotdeauna învățăm mai bine din exemple de reușită și suntem motivați de acestea. (participant evenimente tematică generală)

Punerea la dispoziție a unui proiect model. Crearea unor rețele de susținere în etapa de depunere a candidaturilor. (participant Teach for Romania)

- **Creșterea accesibilității (fizice, financiare etc.) a persoanelor din grupul țintă**

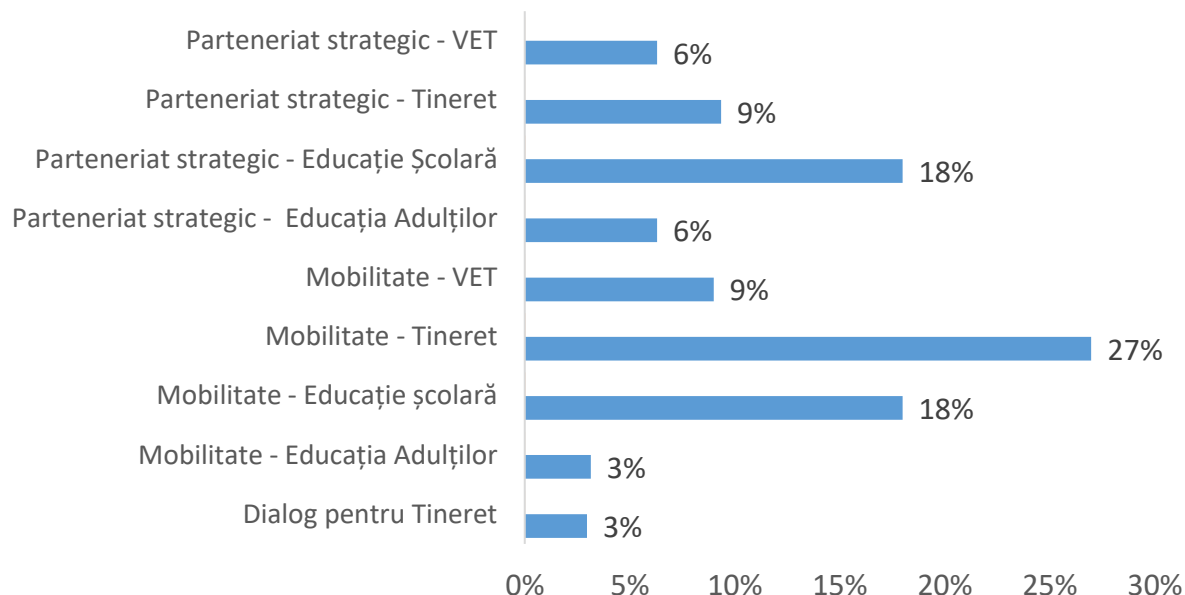
Mai multe cursuri de formare în care să se prezinte standardele; atenție mai pronunțată la alegerea și pregătirea participanților; creșterea accesibilității (fizice, financiare etc.) a tinerilor din grupul țintă.

Accesibilitate pentru persoanele cu deficiențe de vedere și auz. Sporirea șanselor pentru școlile speciale. (participant evenimente tematică generală)

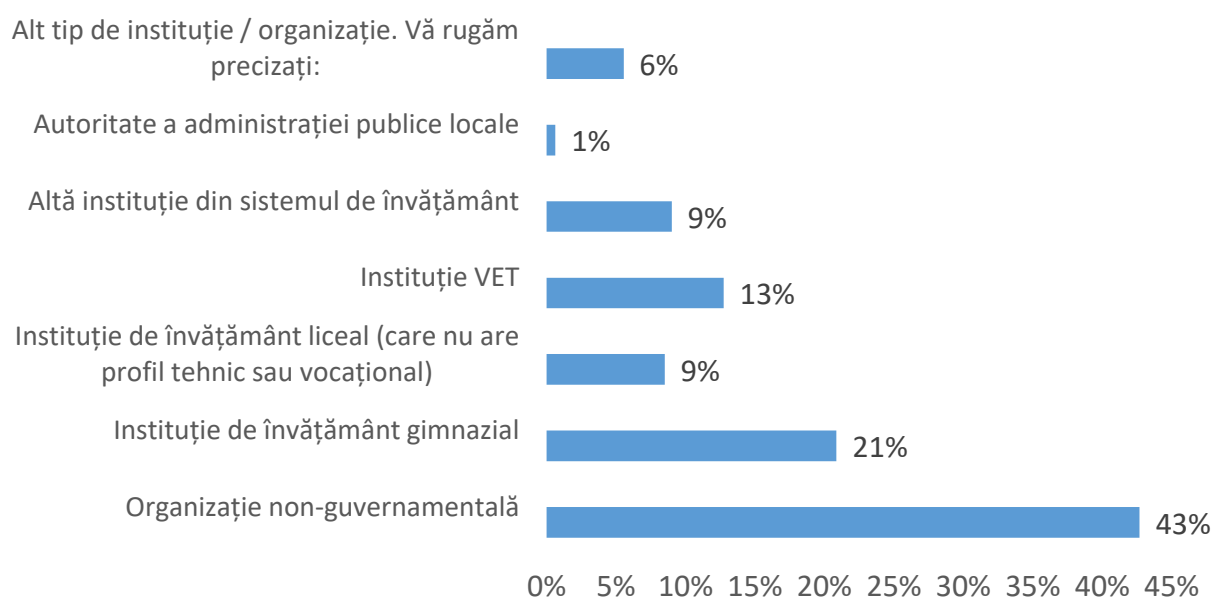
E. SONDAJ CANTITATIV ÎN RÂNDUL CANDIDAȚILOR

CATEGORII RESPONDENȚI

Q1. La care dintre Acțiunile Cheie (AC) ați candidat?

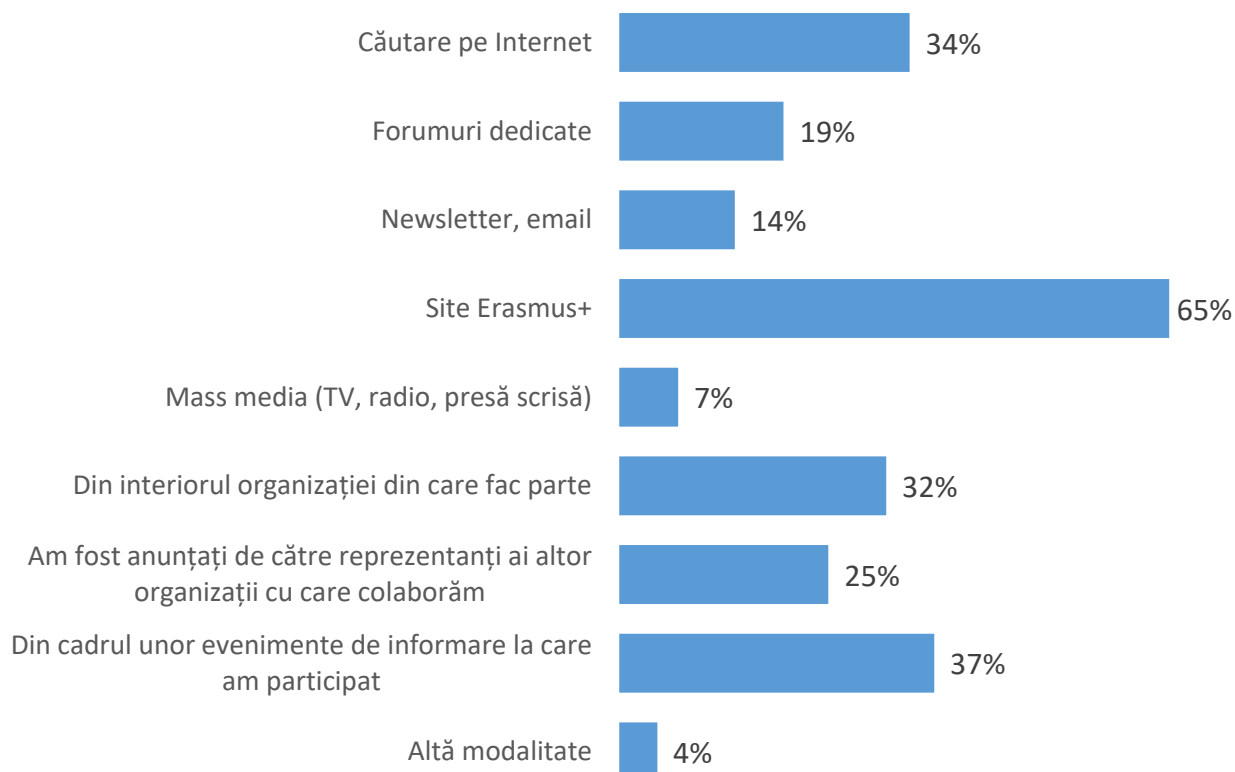

Q2. Care este tipul de instituție/organizație beneficiară pentru care completați chestionarul?

INFORMARE

Q3. Cum ați aflat despre oportunitățile de finanțare Erasmus+?

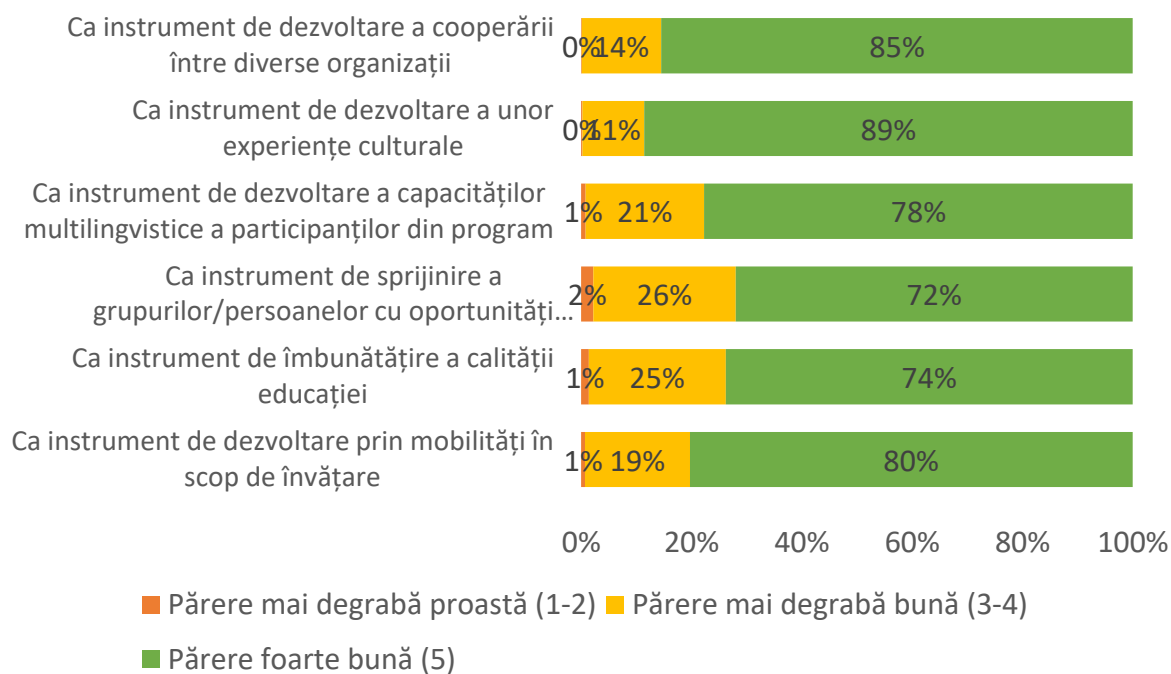

	Căutare pe internet	Forumuri dedicate	Newsletter, email	Site Erasmus+	Mass media	Din int. org.	Rep. ai altor org	Din cadrul altor evenimente
KA 1_1	36%	23%	15%	70%	8%	25%	22%	42%
KA 1_2	23%	17%	13%	50%	9%	36%	19%	45%
KA 1_3	32%	20%	24%	81%	10%	25%	33%	52%
KA 1_4	30%	14%	13%	56%	9%	35%	29%	30%
KA 2_1	42%	31%	17%	75%	5%	34%	17%	53%
KA 2_2	49%	13%	11%	60%	16%	22%	47%	27%
KA 2_3	30%	17%	9%	78%	0%	39%	26%	30%

KA 2_4	23%	19%	4%	54%	0%	35%	15%	15%
KA 3	43%	0%	14%	43%	0%	29%	14%	29%

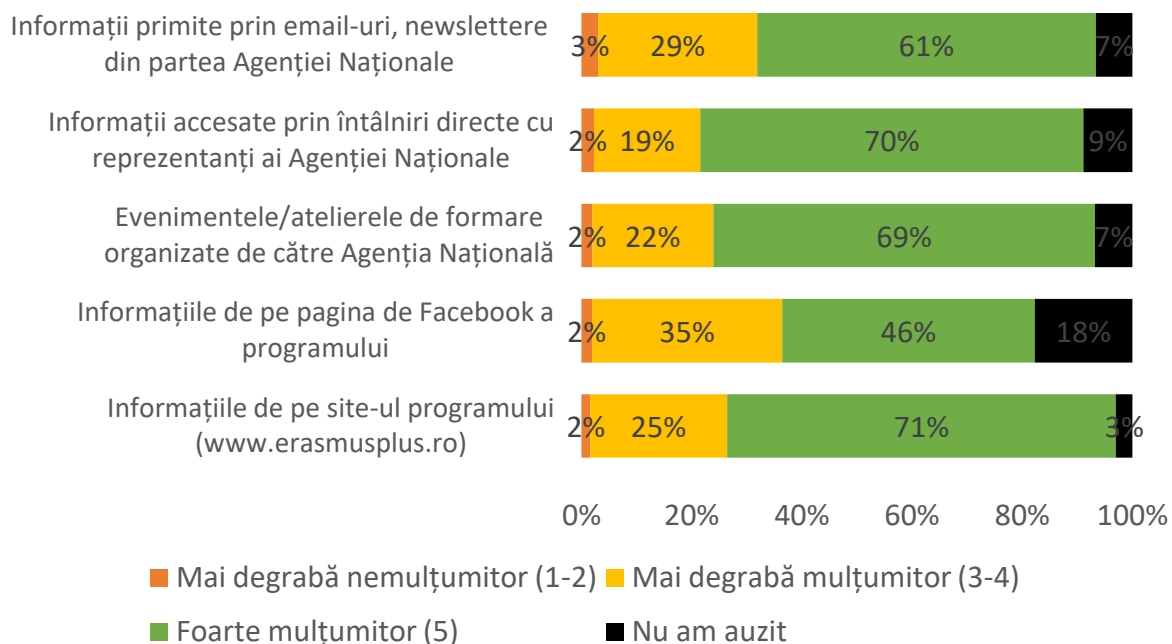
- Informarea candidaților se realizează în mare măsură de pe site-ul Erasmus+. Aproape două treimi dintre respondenți menționează această sursă.
- Surse secundare de informare sunt:
  - Sursele din interiorul organizației
  - Evenimentele de informare
  - Căutările pe Internet
- Candidații din domeniul KA 2 și KA 3 se informează într-o mai mare măsură pe Internet, în timp ce candidații din domeniul KA 1 consideră evenimentele de informare drept surse mult mai importante.

Q4. Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă o părere foarte proastă, iar 5 o părere foarte bună, ce notă ați acorda programului Erasmus +?

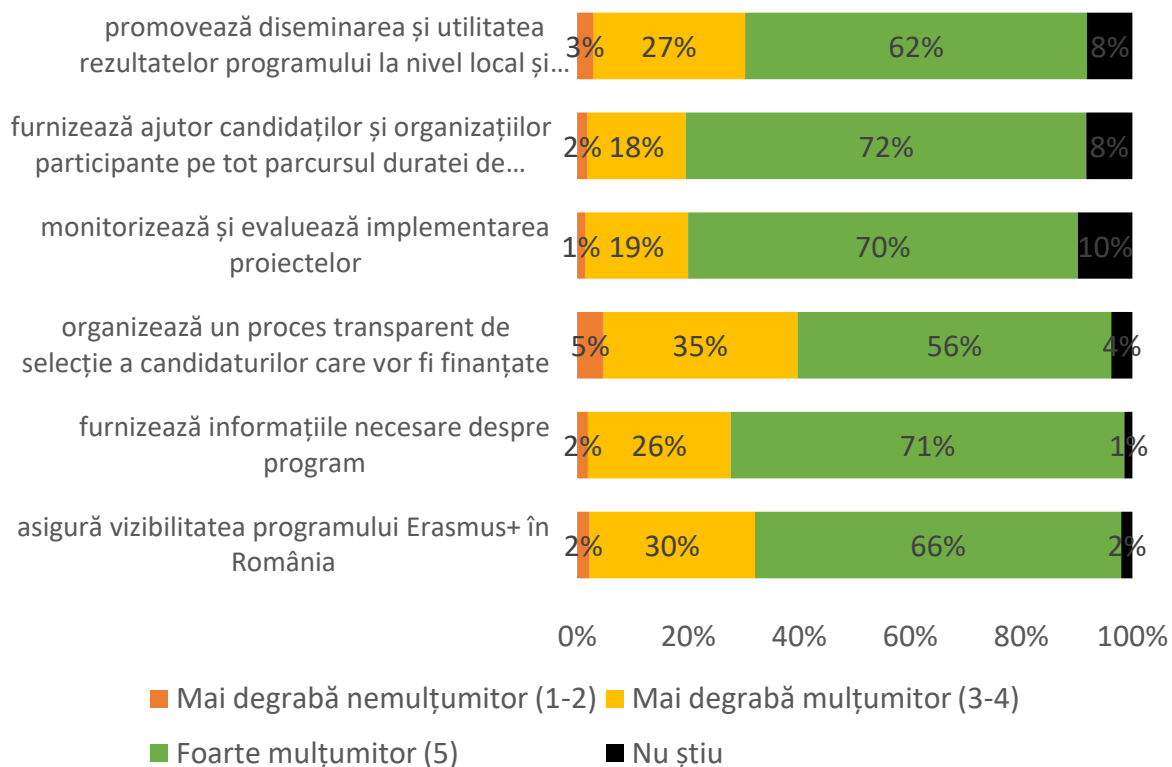

- Evaluarea programului Erasmus+ e una pozitivă. Procente cuprinse între 72% și 89% dintre respondenți au o părere foarte bună despre program și funcțiile sale.
- Putem ierarhiza totuși dimensiunile, observând trei categorii de atribute:
  - Cele mai apreciate roluri: cel de liant al cooperării interorganizaționale (medie 4.84) și de dezvoltare a experiențelor culturale (4.87)
  - Roluri mediu apreciate: dezvoltarea capacităților multi-lingvistice (4.72) și dezvoltarea prin mobilități cu scop de învățare (4.76)
  - Roluri ceva mai puțin apreciate: ca instrument de îmbunătățire a calității educației (4.66) și în privința sprijinirii grupurilor/persoanelor cu oportunități reduse pentru a se implica în activități sau mobilități transnaționale (4.61)
- Candidații din grupul KA 3 sunt cei care apreciază cel mai favorabil caracteristicile programului, în timp ce cei din KA 2 sunt cei care sunt ceva mai critici în evaluare.

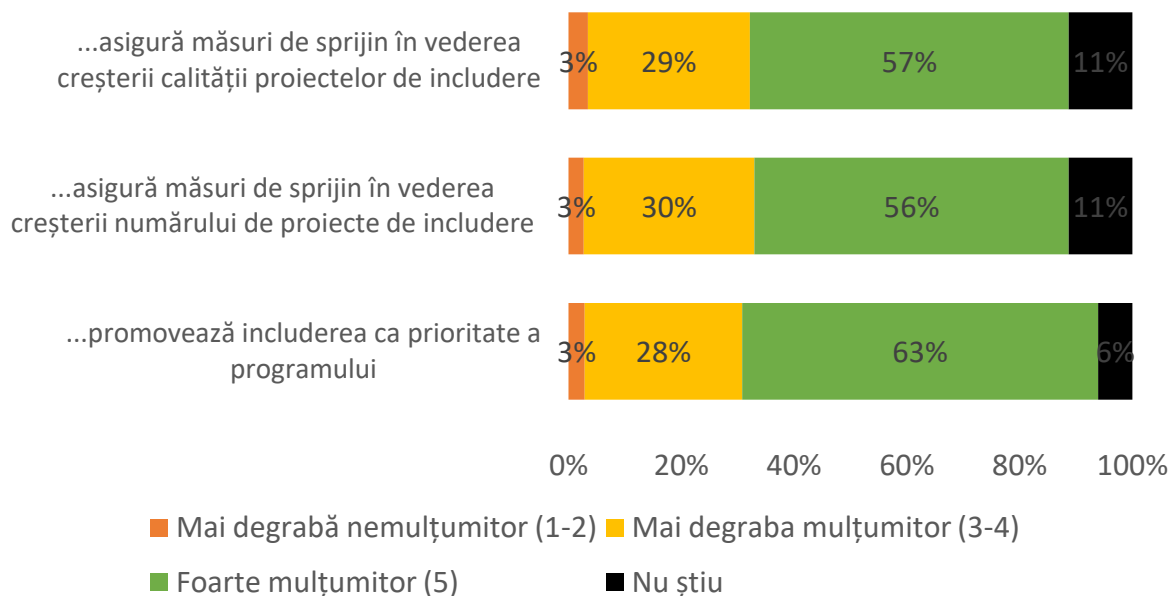
Q5. Cât de mulțumit (ă) sunteți cu privire la următoarele surse de informare?

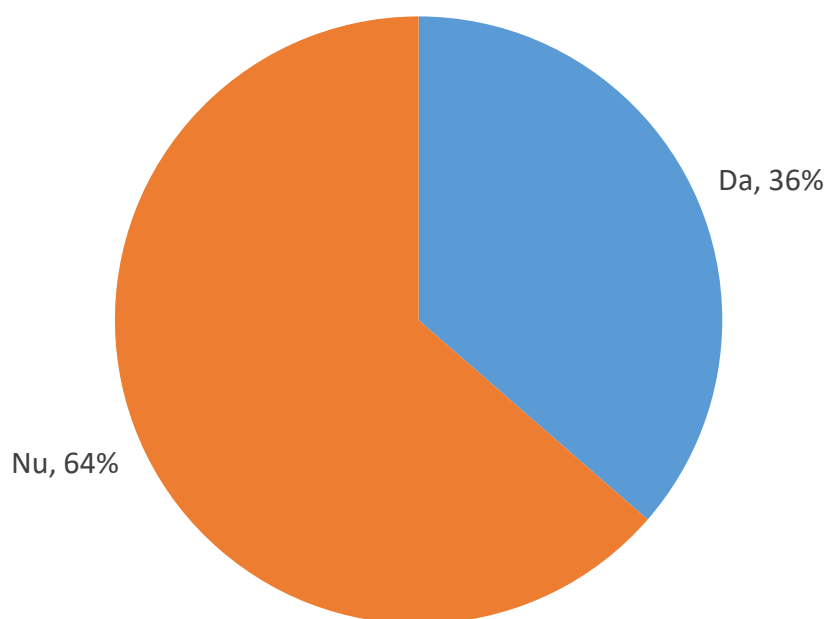
Q6. Cât de mulțumit (ă) sunteți de modul în care Agenția Națională...?

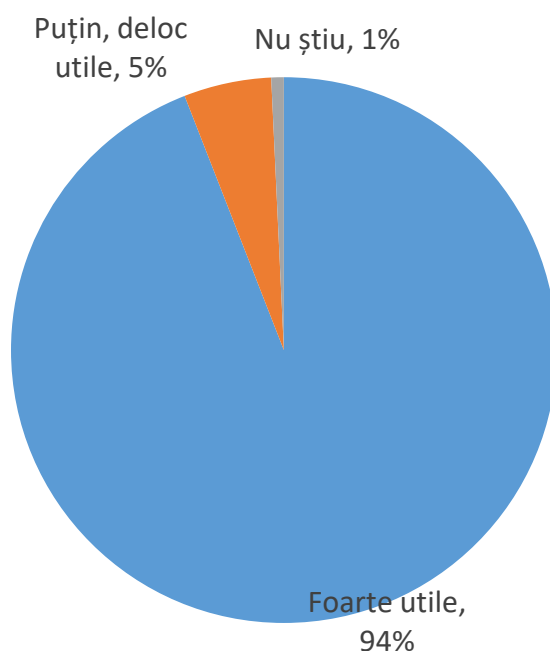
Q7. O componentă a proiectelor se referă la incluziune. Cât de mulțumit sunteți de modul în care Agenția Națională...?

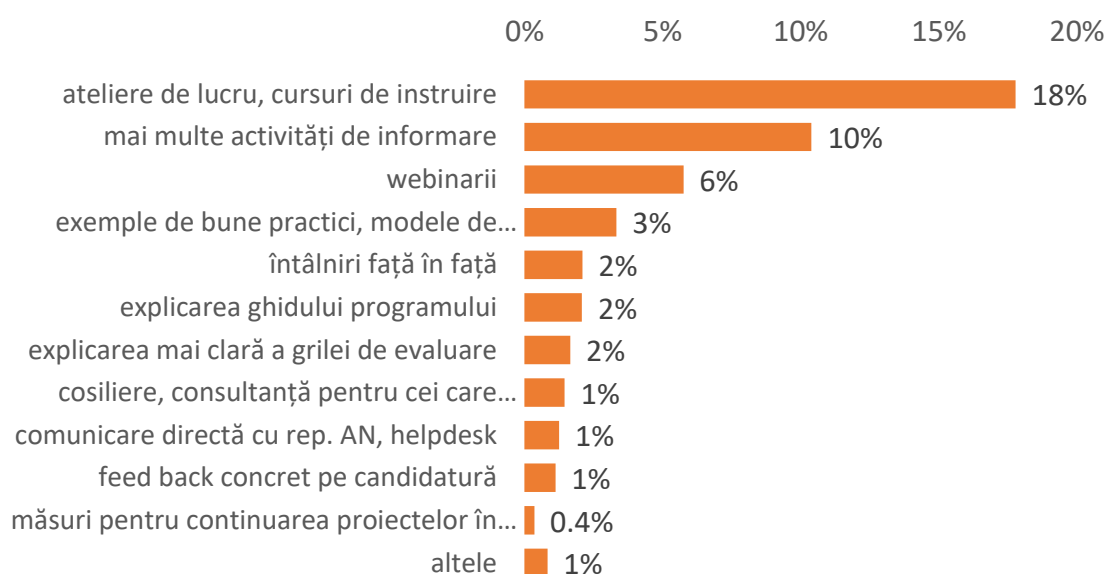
Q8. Ați participat la evenimente sau ateliere dedicate incluziunii sau la evenimente/ateliere care au pus accentul problematica incluziunii organizate de Agenția Națională?

Q9. Dacă da, cât de utile au fost aceste evenimente?

Q10. Ce alte măsuri/ activități concrete/ inițiative ale Agenției Naționale v-ar fi fost de folos în această etapă de informare și pregătire a candidaturilor? (întrebare deschisă)

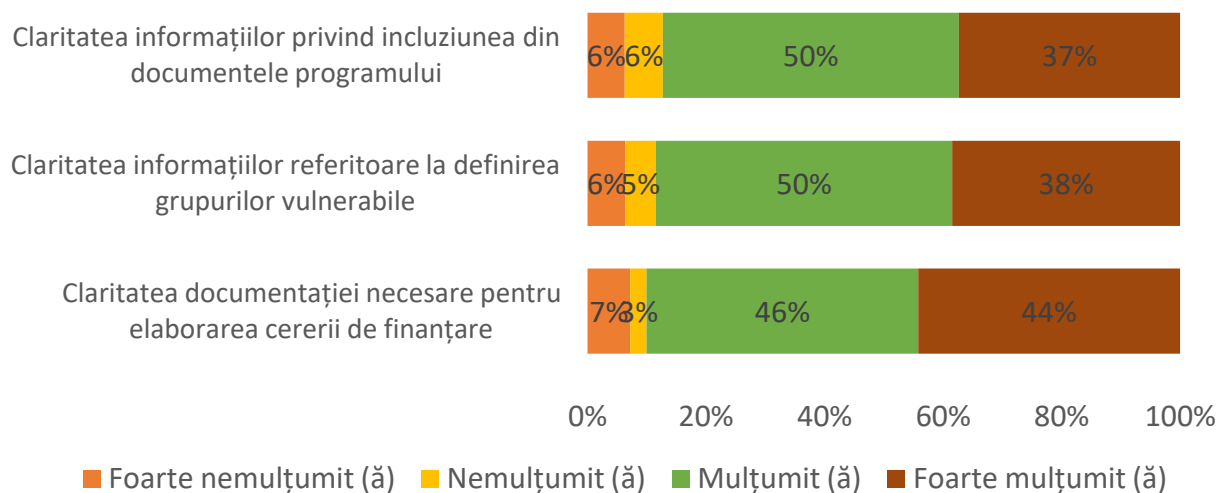

- Respondenții sunt majoritar mulțumiți de sursele de informare puse la dispoziție de program, cu excepția celor de pe pagina de Facebook. În acest caz avem și o rată de non-răspuns mai mare, dar și o pondere a celor care se declară mai degrabă mulțumiți.

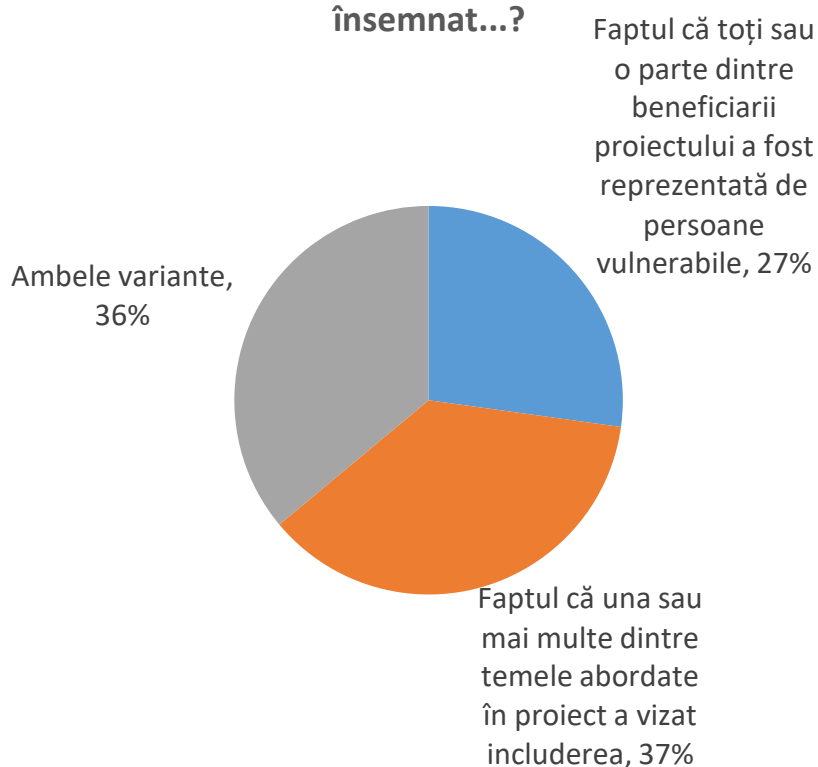
- Informațiile primite din întâlnirile directe, prin intermediul unor evenimente sau ateliere de formare și cele de pe site sunt cele mai mulțumitoare.
- În privința acțiunilor derulate de către Agenția Națională, putem distinge între:
  - Cele mai mulțumitoare: cel de suport acordat candidaților (medie 4.72) și de monitorizare și evaluare a proiectelor (4.71)
  - Mediu mulțumitoare: asigurarea vizibilității programului (4.56), furnizare a informațiilor despre program (4.61), diseminarea rezultatelor (4.53)
  - Cele mai puțin mulțumitoare: organizarea unui proces transparent de selecție a candidaturilor (4.39)
- Corelația dintre evaluarea programului și satisfacția față de acțiunile derulate e una ridicată ($R_{\text{Pearson}}=.609$, $\text{sig}=.000$), în timp ce corelația dintre evaluarea programului și satisfacția față de informare e mai scăzută ($R_{\text{Pearson}}=.201$, $\text{sig}=.000$). Programul este evaluat mai mult pentru ceea ce face și mai puțin pentru ceea ce transmite.
- În privința includerii, nivelul de mulțumire nu variază foarte mult. Respondenții sunt cel mai mulțumiți de promovarea includerii ca prioritate a programului (4.53), dar și față de asigurarea suportului pentru calitatea (4.48) și cantitatea aplicațiilor (4.47) scorurile sunt apropiate.
- Ceva mai mult de o treime dintre respondenți a participat la cel puțin un eveniment sau atelier dedicat includerii sau la evenimente/ateliere care au pus accentul pe problematica includerii organizate de Agenția Națională. Utilitatea ridicată a acestora a fost recunoscută de 94% dintre participanți.
- Participanții la astfel de evenimente se declară semnificativ statistic mai mulțumiți de acțiunile Agenției Naționale, de promovarea includerii și evaluează mai bine programul, în raport cu non-participanții. Doar în privința informării, diferențele nu trec pragul semnificației.
- Sugestiile privind măsuri/ activități concrete/ inițiative cu utilitate ridicată cuprind în primul rând ateliere de lucru (18%), activități de informare (10%) și webinarii (6%).

EVALUAREA PROCESULUI DE CANDIDATURĂ DIN PUNCT DE VEDERE AL COMPONENTEI DE INCLUDERE

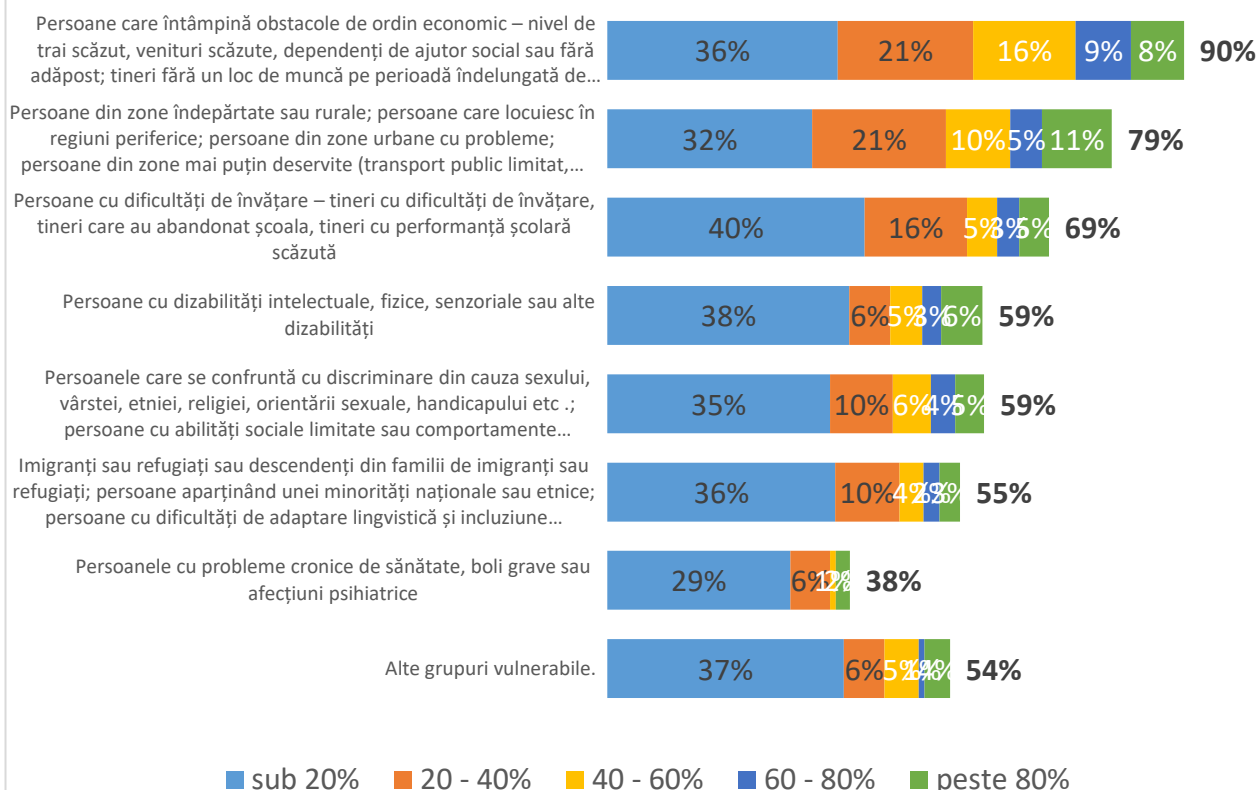
Q11. În ceea ce privește procesul de elaborare a candidaturilor, cât de mulțumit (ă) ați fost de următoarele aspecte?

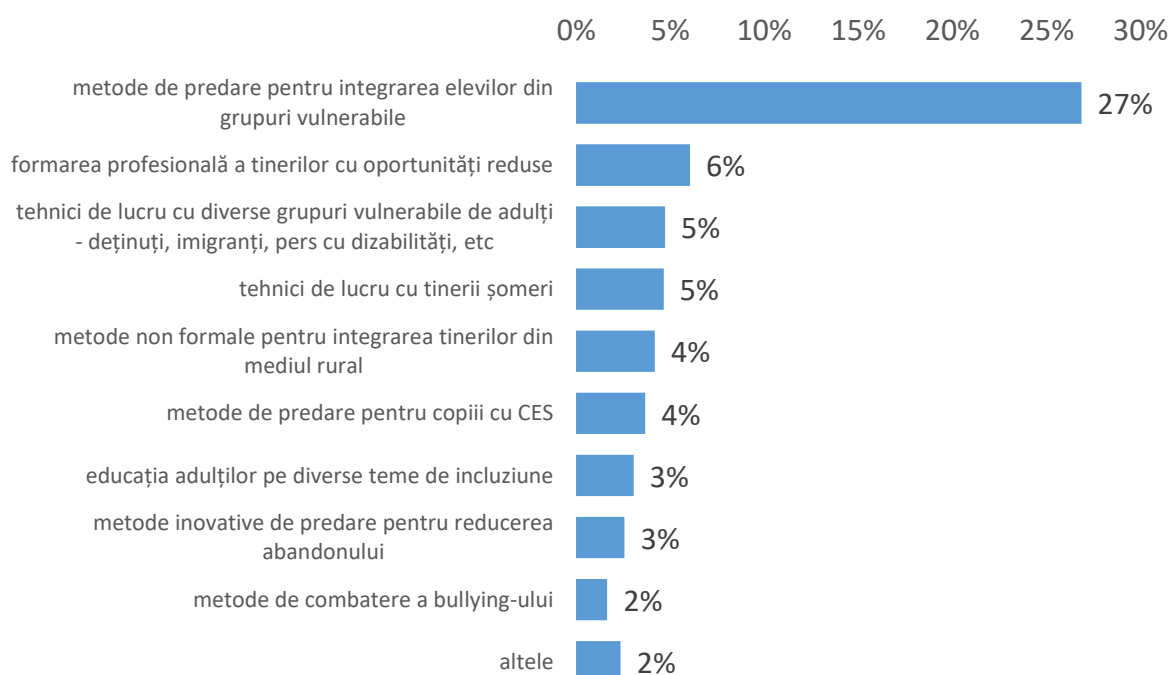
Q13. Componenta de incluziune la nivelul proiectului dvs. a însemnat...?

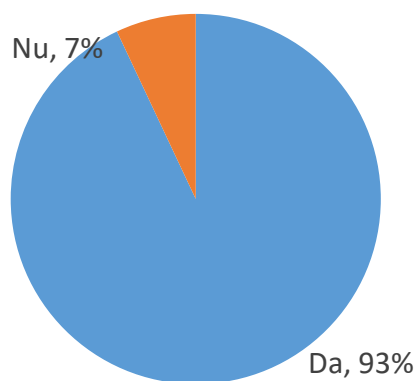
Q14. Ce procent dintre beneficiarii proiectelor dvs. a fost reprezentat de persoane din grupuri vulnerabile? Ce tip de grupuri vulnerabile ați vizat?

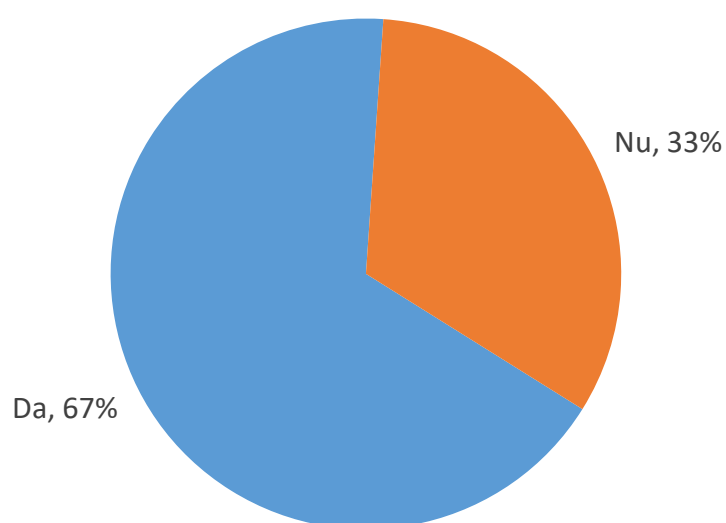
Q15. Vă rugăm să indicați tema / temele care vizează includerea abordată/e în proiectul dvs

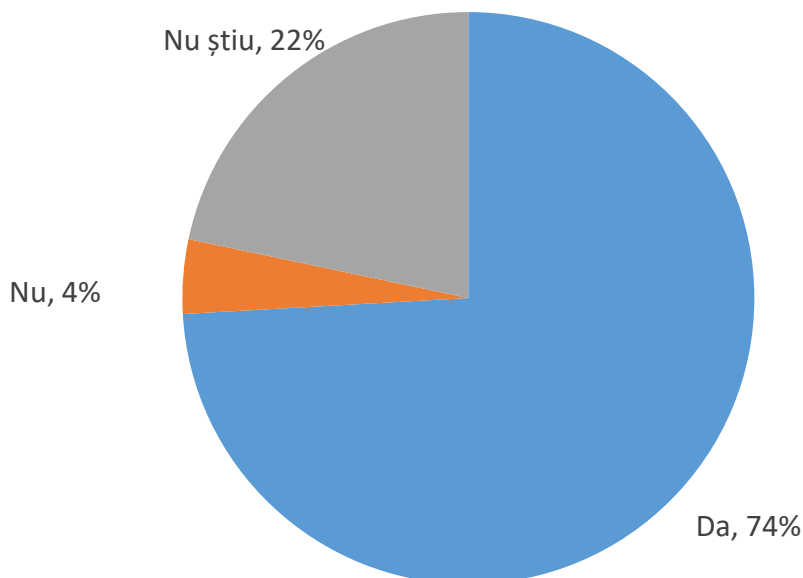
Q16. Ați utilizat pentru elaborarea proiectului dvs. o analiză de nevoi ale grupului țintă/ale organizației dvs.?

Q17. Proiectul dvs. a primit finanțare?

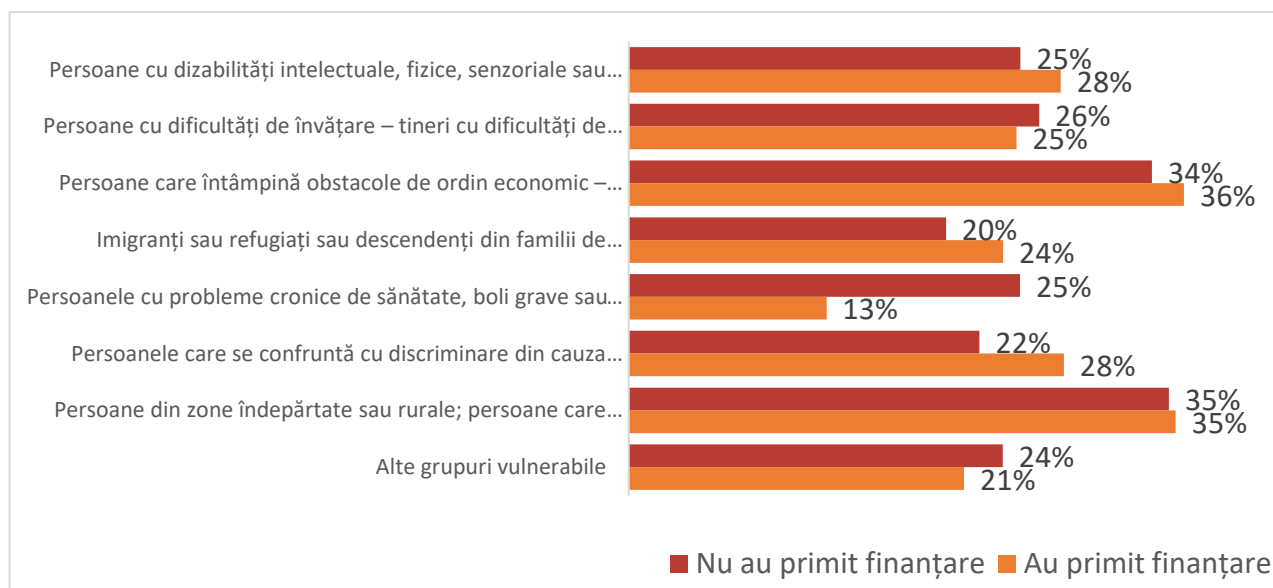

Q18. (Dacă nu), Pe viitor intenționați să mai candidați la apeluri de proiecte ale Erasmus+?

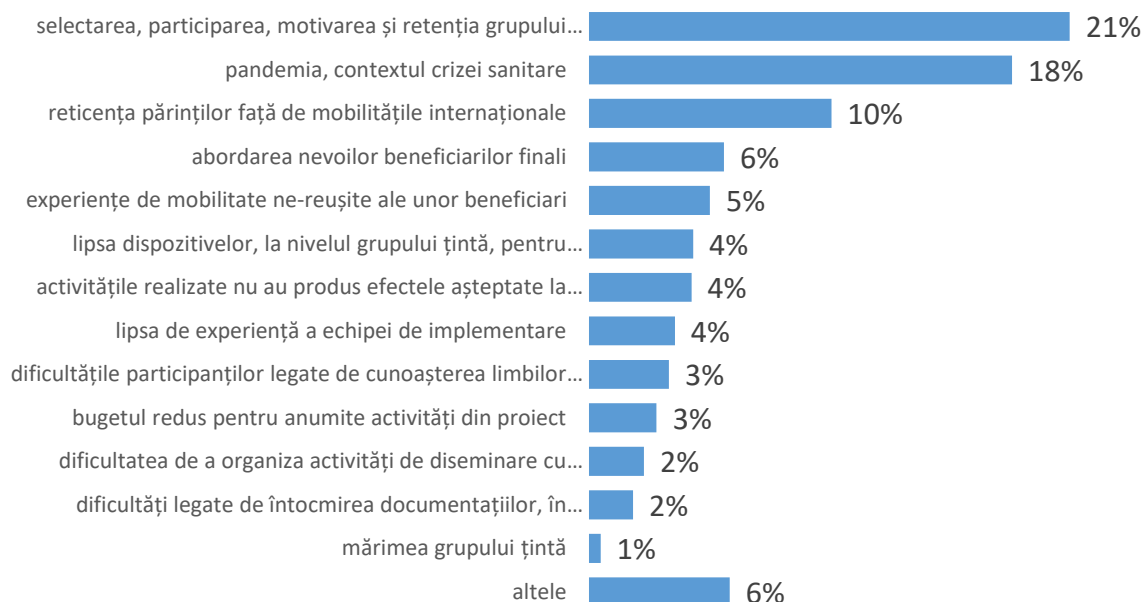
- Satisfacția asociată informațiilor și documentației din momentul elaborării candidaturilor e una ridicată. Peste 87% dintre candidați sunt mulțumiți de documentație sau de informațiile referitoare la definirea grupurilor vulnerabile sau includere. Cu toate acestea, se poate remarca o ușoară diferență determinată de o satisfacție ceva mai redusă față de aspectele asociate includerii.
- Segmentarea populației în raport cu specificul componentei de includere ne indică un relativ echilibru: 27% dintre participanți au avut printre beneficiari persoane vulnerabile, 37% au avut teme privind includerea și alte 36% au avut ambele componente.
- Nivelul de satisfacție față de candidatură e ceva mai scăzut pentru cei care componenta de includere a însemnat doar includerea în proiect a unor teme privind includerea.
- Profilul celor mai frecvente grupuri vulnerabile este unul ceva mai general și vizează mai degrabă condițiile de mediu cu care aceste grupuri se confruntă:
  - Persoanele sărace, cu venituri reduse, prezente în 90% din proiecte
  - Persoanele izolate sau care locuiesc la marginea localităților, prezente în 79% din proiecte
  - Persoane cu dificultăți de învățare sau aflate în risc de abandon școlar, prezente în 69% din proiecte
- Cu excepția bolnavilor cronici, celelalte grupuri vulnerabile apar în proporții de peste 50% în proiecte.
- Peste un sfert (27%) din temele privind includerea vizează componenta de predare pentru integrarea elevilor din grupurile vulnerabile. Formarea profesională și tehnicile de lucru cu anumite grupuri vulnerabile reprezintă și ele teme incluse într-o proporție mai ridicată în proiectele programului.

- 93% dintre candidați au derulat o analiză a nevoilor grupurilor țintă ale organizațiilor. Procentul celor care nu au derulat o astfel de analiză e dublu în cazul candidaților fără succes (10%), în raport cu cel al candidaților care au primit finanțare (5%).
- Circa două treimi dintre candidaturi au primit finanțare. Dintre candidații care nu au primit finanțare, circa trei sferturi intenționează pe viitor să candideze la apeluri Erasmus+.
- Cu excepția persoanelor cu probleme cronice de sănătate, proporția medie a grupurilor vulnerabile în rândul candidaturilor care au primit finanțare e mai mare sau relativ similară cu cea din candidaturile fără succes

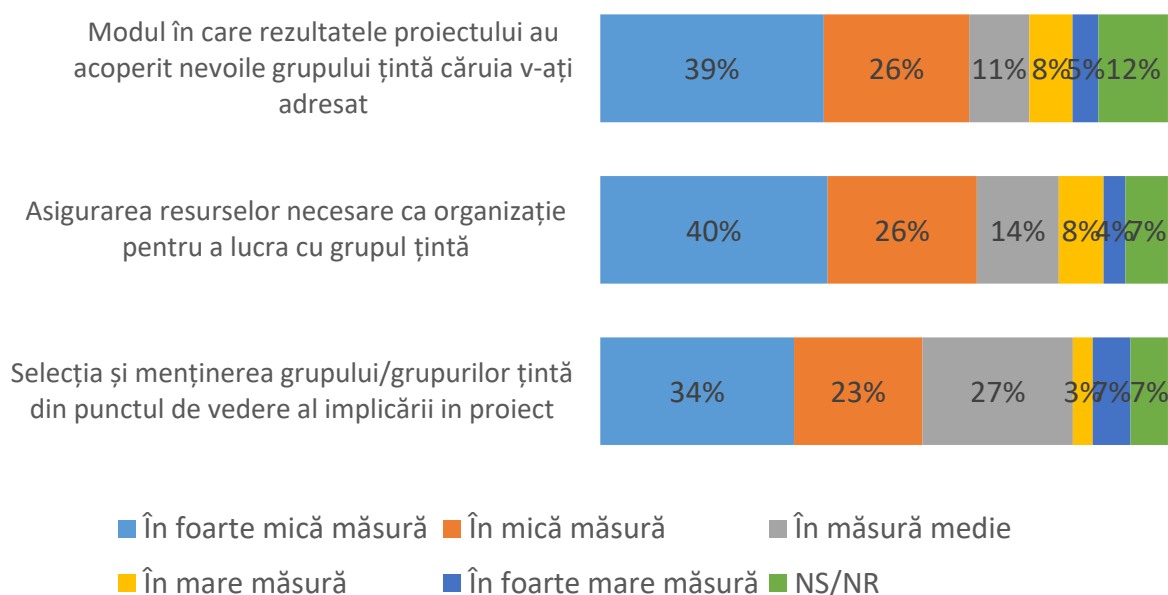

EVALUAREA PROCESULUI DE IMPLEMENTARE DIN PUNCT DE VEDERE AL COMPONENTEI DE INCLUDERE

Q19. Ce provocări ați avut din punct de vedere a implementării în privința atingerii indicatorilor de incluziune propuși?

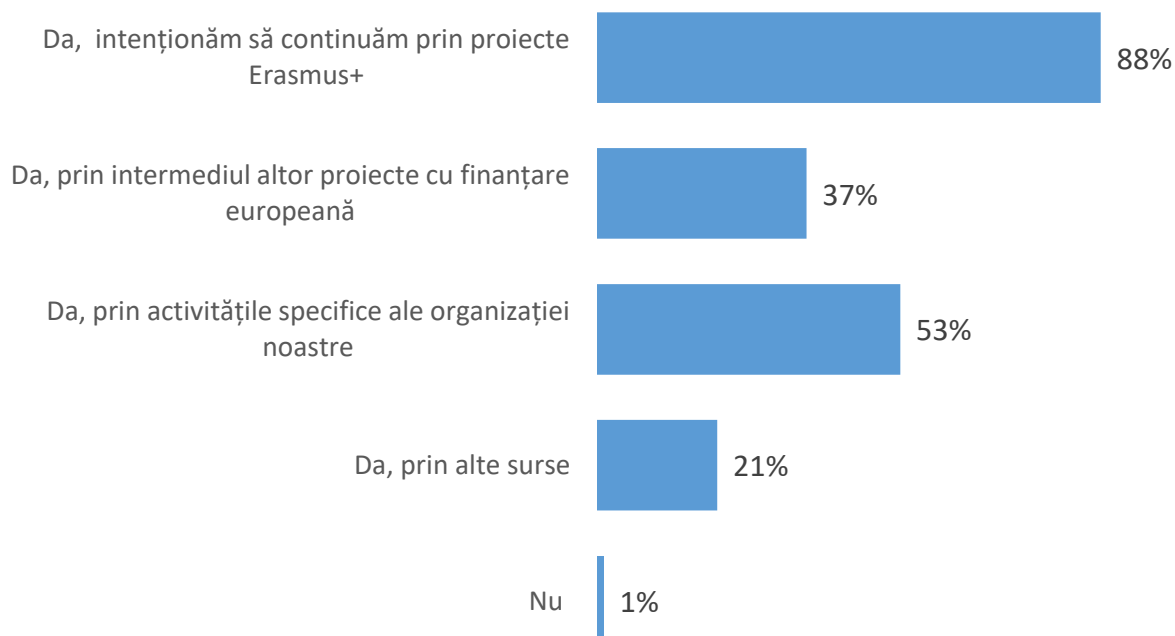
Q20. Pe parcursul derulării proiectului, ați întâmpinat probleme legate de...?

Q21. Care sunt principalele beneficii în zona incluziunii sociale rezultate în urma proiectului dvs ? (întrebare deschisă)?

Q24. Veți continua în vreun fel activitățile cu acest(e) grup/grupuri vulnerabile? (răspuns multiplu)

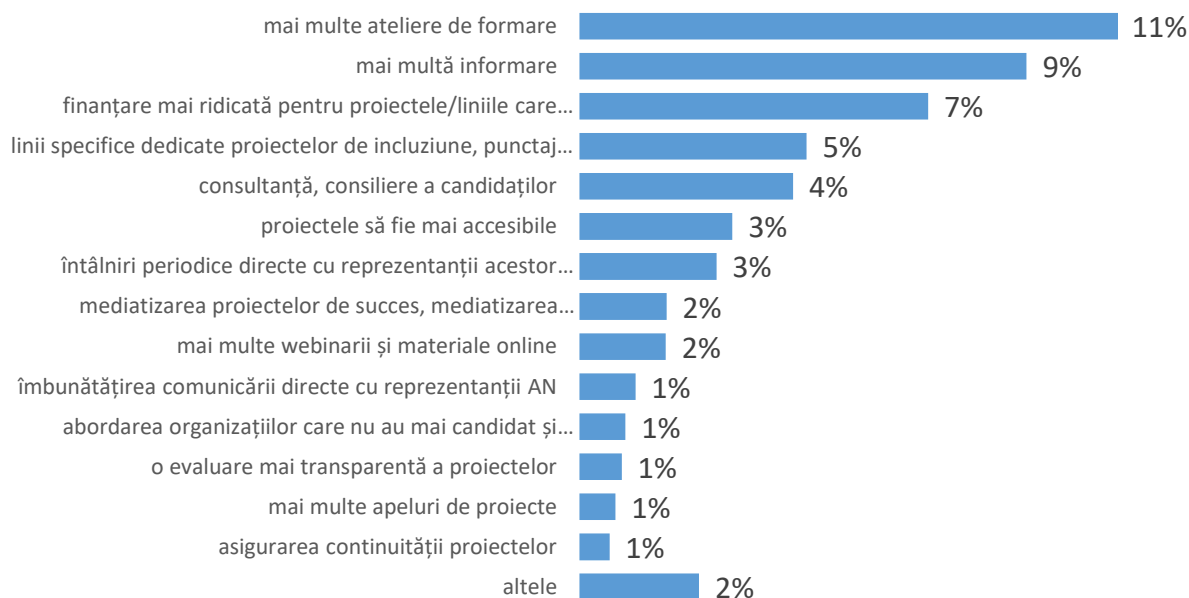
- Care sunt principalele beneficii din zona incluziunii sociale? Ele vizează în principal sfera personală a grupurilor vulnerabile (creșterea stimei de sine, dezvoltarea abilităților sociale) sau formarea de

abilități de lucru cu acestea. Apoi, drept consecințe, creșterea gradului de integrare socială, creșterea randamentului școlar și reducerea abandonului și creșterea șanselor de a accede la un loc de muncă.

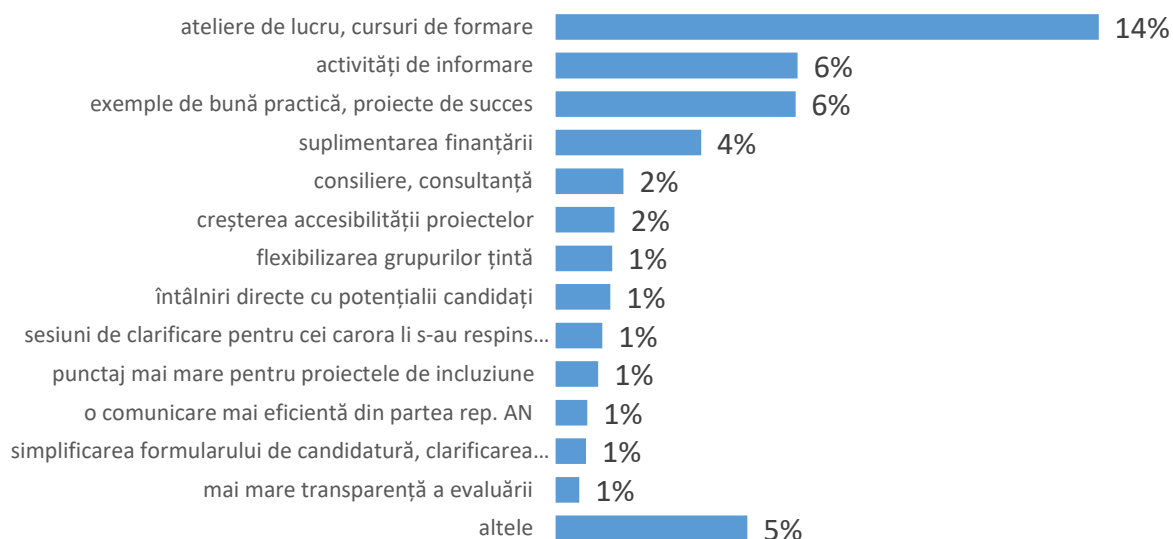
- Continuitatea proiectelor cu grupuri vulnerabile este una cvasi-unanimă. Și aproape 90% dintre candidați declară că această continuitate se va realiza (și) prin intermediul programului Erasmus+.
- Cei care nu vor să continue prin intermediul Erasmus+ optează într-o mai mare măsură spre continuarea prin activități specifice propriei organizații.
- Principalele provocări ale implementării și atingerii indicatorilor de includere asumați au fost amplificate de contextul pandemiei. Practic, tot parcursul, de la selecție la retenția în proiect, a fost afectat de reducerea drastică a mobilității persoanelor și a interacțiunilor sociale nemediate.
- Dincolo de acestea, gama largă de provocări care au fost menționate indică necesitatea unor monitorizări atente a candidaturilor finanțate, pentru a putea distinge atât cauzele acestor provocări, cât și soluțiile cele mai bune.
- Circa 10%-12% dintre candidați au întâmpinat probleme semnificative privind asigurarea resurselor, modul în care rezultatele au răspuns nevoilor grupurilor-țintă sau selecția și menținerea acestora în program. În privința acestui ultim aspect, 27% dintre candidații finanțați le-au menționat ca probleme de măsură medie.

SUGESTII ȘI RECOMANDĂRI PENTRU VIITOR

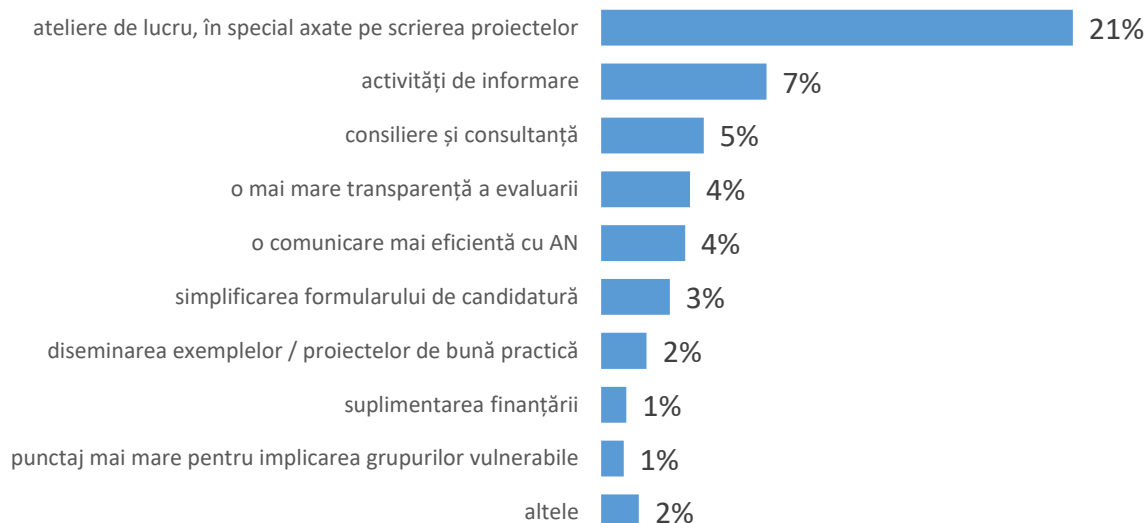
Q25. Ce activități concrete ar trebui să facă Agenția Națională pe viitor, pentru a sprijini organizațiile care lucrează cu persoanele cu oportunități reduse?

Q25. Ce activități concrete ar trebui să facă Agenția Națională pe viitor, pentru a crește calitatea proiectelor de incluziune?

Q25. Ce activități concrete ar trebui să facă Agenția Națională pe viitor, pentru a vă ajuta să candidați cu succes în cadrul Erasmus+ în viitor?

- Sugestiile candidaților pentru planurile de viitor ale Agenției Naționale vizează **activități concrete** (ateliere de formare pentru a sprijini organizațiile care lucrează cu persoanele cu oportunități reduse, ateliere de lucru și cursuri pentru a crește calitatea proiectelor de includere, ateliere de redactare a proiectelor), dublate de **campanii de informare**, pe canalele deja consacrate (site-ul programului, întâlniri de informare), privind fie informațiile necesare candidaturii, fie exemplele de succes și de bune practici.
- Pe de altă parte, sunt sugerate aspecte privind **selecția și derularea proiectelor**: asigurarea de resurse financiare mai ridicate și linii dedicate proiectelor ce vizează includerea, consultanță și suport, de la candidatură până la implementare.

CONCLUZII

- Comportamentul de informare al candidaților e unul diversificat, căutând în special sursele direct conectate cu programul Erasmus+ și Agenția Națională. Celelalte surse (mass media, social media) sunt mai degrabă surse conjuncturale decât sistematice.
- Datele studiului ne indică faptul că interacțiunea dintre candidați și Agenția Națională e una importantă pentru informare și clarificarea unor aspecte ce vizează candidaturile pentru finanțare sau implementarea proiectelor. Accesate direct pe site-ul Erasmus+ sau din întâlnirile cu reprezentanții Agenției, informațiile sunt foarte valorizate de către candidați, ca atare ele trebuie actualizate permanent.
- Evaluarea programului și nivelul de satisfacție față de acțiunile derulate, informarea și promovarea componentei de includere sunt ridicate. Cu toate acestea, datele ne indică o corelație mai redusă a raportării la informare cu ceilalți indicatori.
- O analiză de regresie a evaluării Erasmus+ în raport cu toți acești indicatori ne arată importanța ridicată a unei percepții și evaluări pozitive a acțiunilor concrete și a accentuării componentei de includere, în raport cu satisfacția față de informare.
- Persistă o anumită nemulțumire relativă față de transparența procesului de selecție a candidaturilor care vor fi finanțate.
- Participarea la evenimentele Agenției Naționale se asociază cu o evaluare mai bună a programului. Ele facilitează comunicarea, nu doar informarea și cresc nivelul de încredere între actorii participanți.

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.642 ^a	.412	.410	.73051286
a. Predictors: (Constant), Nivel satisfacție acțiuni, Nivel satisfacție informare, Nivel satisfacție includere				

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.089	.025		3.635	.000
	Nivel satisfacție acțiuni	.434	.039	.461	11.220	.000
	Nivel satisfacție informare	.058	.034	.050	1.706	.088
	Nivel satisfacție includere	.188	.038	.189	4.915	.000
a. Dependent Variable: Evaluare program						

- Analiza de nevoi a grupului țintă este o procedură aplicată de aproape toți respondenții.

- Din punct de vedere al compoziției grupurilor țintă ale candidaturilor care au primit finanțare și ale celor care nu primit finanțare, cu excepția persoanelor cu probleme cronice de sănătate, datele nu ne indică diferențe semnificative statistic.
- Principalele provocări au vizat lucrul cu grupul-țintă (selecție, motivare, retenție) și mai puțin asigurarea resurselor. În acest caz, pandemia a constituit un obstacol major, adăugat celorlalte ce vizau diverse temeri privind mobilitatea internațională.
- Sugestiile candidaților vizează trei paliere:
  - Continuarea măsurilor concrete de sprijin derulate de Agenția Națională (ateliere, cursuri, webinarii), menite să ajute candidații și beneficiarii de finanțare,
  - Campanii de informare pe canalele cele mai utilizate, care să prezinte exemplele de succes sau cele de bune practici,
  - Îmbunătățirea procesului de selecție, inclusiv prin privilegierea componentei de includere

F. SINTEZĂ INTERVIURI CU CANDIDAȚI ȘI EXPERTI NAȚIONALI

Puncte tari ale programului și ale măsurilor de sprijin implementate de Agenția Națională

▪ **Flexibilitatea de operare în cadrul programului, comparativ cu alte programe de finanțare**

Din punctul meu de vedere programele Erasmus au avut un focus bine direcționat către grupurile vulnerabile, cel puțin noi cu parteneriatul pe care l-am avut; și există o flexibilitate în operare la programele Erasmus, flexibilitate pe care în alte tipuri de programe, noi nu o întâlnim; de multe ori lipsa asta de flexibilitate face ca programul să nu ajungă la cei care au cea mai mare nevoie de el. În primul rând cel puțin în cazul nostru, ei au făcut așa un inventar al inițiativelor și atunci când au văzut o inițiativă relevantă din perspectiva asta a includerii au dorit să dezvolte mai mult. Și asta s-a dezvoltat în parteneriat, nu a fost un program de genul eu sunt finanțator și trebuie să faci asta și asta, ci a fost o creare de parteneriat și aici am pus în comun și resurse, dar am și gândit împreună tipurile de intervenție care să ajungă către cei mai vulnerabili. (expert ONG)

Acuma pentru noi, care le cunoaștem, sunt vizibile. Pentru organizațiile noi, care nu au mai făcut niciodată Erasmus, nu sunt vizibile, pentru că eu am zis, noi am creat o rețea și toate organizațiile pe care le-am abordat și am început să dezvoltăm proiecte pe Erasmus. Erasmus e una dintre cele mai ușoare finanțări, pe care poți să o abordezi. Și atunci, cum majoritatea cu care lucrăm, organizații noi care cooperează cu noi, începem prin a-i încuraja să aplice proiecte pe Erasmus, dacă nu au mai avut alte proiecte, pentru că e mai ușor de gestionat și e un început bun. Și atunci, vă spun clar, la firul ierbii, în comunități, lumea nu știe. Care nu sunt obișnuiți să caute pe diferite grupuri, să caute informații, nu se știe. Dar e la fel ca și celelalte programe. Deci nu doar Erasmus nu e cunoscut, niciunul nu e cunoscut la firul ierbii. Erasmus, dacă stăm să gândim logic, e mult mai cunoscut decât alte programe, comparativ cu alte programe cu care noi lucrăm. De exemplu, Europa pentru cetățeni e mult mai slab cunoscut ca Erasmus, sau Fonduri norvegiene. (candidat)

Avantaje din perspectiva managementului proiectului, Erasmus are ca și avantaj faptul că se gestionează foarte ușor, că nu necesită raportări financiare și birocrație foarte ridicată. În schimb dezavantajul la Erasmus este că pe partea de schimburi, nu poți să plătești oameni. Doar pe partea de training, poți să îl plătești pe facilitator, dar nu poți să plătești echipa care îți lucrează în cazul proiectelor respective. Deci astea sunt cele mai mari minusuri, să zic așa, la Erasmus. În rest, e un program foarte flexibil, cu oameni cu care poți discuta foarte ușor, echipa de la Agenția Națională sunt foarte deschiși, avem o relație foarte bună cu ei. Deja cam știu cu ce organizații lucrăm în zonă și când e o problemă, de cele mai multe ori ne sună direct pe noi ca să luăm legătura cu ei, să trimitem documente sau ce este, nu îi mai sună pe ei. (candidat)

Eu nu am identificat ceva în plus, poate o mare lejeritate în operarea birocratică, financiară. Da, dacă ar fi să mă uit așa, plusul pe care îl aduce acesta e, e mult mai lejer de operat comparativ cu altele, mai ales pe planuri europene. Și aste în contextul în care multe școli, mai ales cele dezavantajate, au o capacitate redusă, ferindu-se de birocrația excesivă. Nu au capacitatea să gestioneze. Atunci Erasmus+ poate fi un instrument mai facil prin care școlile pot genera resursa necesară: umană, financiară, pentru îmbunătățirea performanțelor. (expert ONG)

▪ **Comunicarea cu Agenția Națională; promptitudinea în oferirea de informații**

Agenția Națională a fost de fiecare dată un partener de dialog, pentru că, de fiecare dată, am putut să dialogăm, să spunem problemele pe care le întâmpinăm și să găsim împreună soluții la eventualele provocări, plus că asta am auzit-o și la alți colegi din zona de educație, există un management al fondurilor care este mult mai flexibil pe Erasmus+ decât cel pe fondurile europene care e dublat de birocrația românească. Astfel, Erasmus+ este mai accesibil, pe celelalte fonduri foarte mulți se încurcă în proceduri, hârtii sau chiar renunță să mai aplice deoarece procedurile sunt foarte stufoase și greoaie. (expert ONG)

Apreciez comunicarea, modul de a se apropia, de a răspunde. Am avut un proiect, ne-a prins pandemia în Portugalia. Și am venit cu o zi mai devreme. Dar nu vă spun cât ne-au sunat să se asigure. Deci a durat acolo

vreau 4-5 zile, au fost alături de noi în fiecare zi. Asta ca exemplu practic, efectiv. Dar pe proiecte întotdeauna te îndrumă, că știi, că nu știi. Deci dacă suni, te îndrumă ce să faci, dacă nu știi ceva anume. (candidat)

Relaționarea de parteneriat, care este importantă, este motivantă. Promptitudinea în oferirea de informații sau eventuale soluții la posibilele dificultăți care apar pe parcursul implementării programelor este destul de mare. Față de alte agenții naționale este o diferență clară, că noi lucrăm și cu cele din alte țări și cred că la agenția noastră este o mai bună clarificare și există și lucruri simple, cum ar fi modele pentru anumite certificate, documente care trebuie făcute, deci sunt făcute, nu mai există foarte multe dubii. Sau atunci când se analizează o anumită situație ușor atipică, mi se pare că este destul de mare deschidere, fără să iasă din schema regulamentului. Deci există deschidere, posibilitatea de reorganizare, redeschidere și așa mai departe. (candidat)

Din experiența mea proprie, mi-a plăcut atât de mult atmosfera de acolo, de la Agenția Națională și oamenii, încât mi-aș dori să fiu acolo, în rândul lor. Deci nu știu dacă spune destul, dar în toate relațiile pe care le-am avut cu colegii de la agenție, pe consultanță, pe proiecte, totul a fost în regulă. De câte ori am sunat s-a răspuns, de câte ori am pus o problemă s-a găsit soluție. Am avut probleme pe parcursul proiectelor dar pentru toate s-a găsit o soluție. Și din toate discuțiile și interacțiunile pe care le-am avut, o singură concluzie. Sunt foarte competenți. E o instituție care funcționează pe bază de competență, așa mi s-a părut mie. (candidat)

▪ **Accesibilitate ridicată în cadrul programului**

Accesibilitate destul de bună, atât cât am accesat noi. Noi am accesat mai ales programe care să implice mobilități, programe care să implice formare, care să implice schimburi de experiență. Claritate și accesibilitate, mă refer atât la informații, cât și la proiecte. Cel puțin, pentru grupul nostru țintă, probabil că există o țintă, dincolo de activitatea proiectului, care probabil că a avut rolul său. Dar probabil că și deschiderea către grupul țintă e unul dintre factorii care au dus la posibilitatea implementării proiectului de către noi. (candidat)

Sunt avantaje în cadrul proiectului Erasmus+, comparativ cu programele anterioare, mai ales în sensul că, oamenii pot fi plătiți pentru produsele intelectuale. Pe celelalte anterioare, care nu mai sunt acum în derulare, nu puteau fi plătiți. Erau strict activități pe bază de voluntariat. Și atunci era și perioada cu entuziasm maxim și oamenii puteau fi motivați strict de mobilitate, de activitatea în sine, de rezultate. Acum probabil nici nu ar mai fi posibil să mobilizăm oamenii, dacă nu ar fi o recompensă financiară. (candidat)

▪ **Vizibilitate ridicată a programului**

La nivelul populației generale, eu cred că există vizibilitatea pe accesare fonduri pe nevoi de inițiativă și informare din partea celor care doresc lucrul acesta. Cred că Agenția Națională face eforturi semnificative în zona vizibilității. (expert ONG)

Din punctul meu de vedere comunicarea este constantă, este transparentă, inclusiv la nivel de website, cum este structurat. Toată informația o ai acolo, de la apeluri, documente de sprijin și așa mai departe, cât și pe grupurile, de exemplu, grupul cu coordonatorii, coordonatorii de programe pe Erasmus+ și în interiorul rețelei. Mie mi se pare că este transparentă, cu toate informațiile necesare. (expert ONG)

▪ **Programul care oferă cea mai mare deschidere către Europa**

În primul rând, e un program care oferă cea mai mare deschidere către Europa. Deci faptul că profesorii au ocazia să meargă în altă țară și să vadă exact, colegii lor, cum lucrează, ce condiții au și să împărtășească și ei experiența lor și să legi, cum să zic, mai mult decât mergi la curs, prietenii care țin mult. Legi prietenii prin care după aia faci iar schimb de experiență, îl vezi pe coleg că s-a dus la nu știu ce conferință, te interesezi și te duci și tu. Deci asta e cel mai mare avantaj, că devii parte a unei comunități europene. Asta înseamnă extraordinar de mult pentru profesori. După aceea vii și deschizi și aici puțin câte puțin o ușă. Recunosc, nu se fac schimbări peste noapte, recunosc, încă tendința oamenilor este de a funcționa după vechile obiceiuri, dar în momentul în care implementezi și ei văd că e mai ușor să facă lucrul asta, mai interesant pentru copii, dacă copiii au învățat mai ușor un lucru și îl folosesc, atunci încep și ei și colegii, uite, vreau și eu chestia asta că mi-a plăcut cum ai făcut. Adică nu e suficient ai fost plecat, te-ai întors, faci o diseminare și mâine toată lumea aplică. (candidat)

Pentru profesorii care participă la schimb de experiență, văd altfel de modele și li se deschide practic orizontul că lucrurile sunt și altfel decât modul clasic în care sunt obișnuit la clasă în România. Și au adus de la metode de educație non-formală până la metode de restructurare a orelor astfel încât să îi scoată și pe copii din mediul școlar pentru un proces de învățare. Adică nu au mai dus învățarea doar în sala de clasă, ci au gândit, nu știu, au creat schimbări de experiență sau stadii de practică la liceu sau la gimnaziu. Sunt tot felul de mici întreprinderi în comunități sau lângă, astfel încât să îi susțină, să le arate că este important să își termine studiile și că pot să meargă la o școală profesională și care sunt beneficiile astea. Altfel, dacă vorbim de tineri din mediul rural care merg la schimb de experiență, pentru ei este un bust de încredere, este poate singura oportunitate pentru ei ca să iasă din comunitatea lor. Pentru o mare parte, dacă nu pentru majoritatea, este poate singura dată când ies nu doar din țară, ci din comunitatea lor. (expert ONG)

■ Utilitate ridicată a măsurilor de sprijin

Eu am participat și la conferințe de diseminare organizate de Agenția Națională, care sunt extraordinare. Din toate punctele de vedere. De la organizarea propriu-zisă, locație, tot. Mi-au fost utile ca și exemple de bune practici, de a vedea ce idei au alții. Că până la urmă noi ne uităm la lista de titluri câștigătoare, dar nu poți să îți dai seama de la un titlu. Sunt foarte utile exemplele acestea de bune practici. Cum au gândit oamenii un proiect, ce s-au gândit să facă, ce activități au avut. Sunt foarte utile pentru că de aici se îmbogățește capacitatea de a implementa. Nu că le copiezi dar poate le adaptezi la tine, poate de la ele vin alte idei. Mie mi se par extraordinare de utile aceste exemple pe diseminare de bune practici. Asta chiar mi-a folosit. (candidat)

Am fost la un curs organizat de Agenția Națională pentru scrierea cererilor de finanțare. Acelea sunt cele mai utile. Acela mi-a folosit cel mai mult. A fost un curs de scriere de parteneriat strategic. Acela a fost de real succes pentru că, în urma lui, toate aplicațiile au avut succes. (candidat)

Eu am participat la întâlnirile de contractare și la seminarii pe care le-au diseminat cu problema includerii, vizibilității și altele. Și ele sunt un mijloc foarte bun de promovare a includerii, pentru că la întâlnirile respective participă oameni din diverse domenii și au viziunile lor. În felul asta, ne întâlnim unii cu alții și ni s-a dat și posibilitatea să venim cu materialele de promovare ale proiectelor noastre, deci mi se pare un lucru foarte bun. Alte activități utile cred că sunt conferințele de valorizare. Eu am participat și la un interviu la radio, interviu care a fost organizat de agenție. (candidat)

Am mai participat la webinar-ii care au mai fost organizate. Și da, au fost conferințele pe care le-a organizat Agenția Națională, de diseminare, am învățat multe și de acolo. Foarte utile. Așa am reușit. Că nu aș fi reușit dacă nu era sprijinul acesta. Eu m-am simțit sprijinită permanent în tot de face agenția. Permanent. Eu oricând am o nelămurire, oricând dau telefon și cu toate doamne de acolo, colegele dumneavoastră, dacă nu e doamna care răspunde de proiect, răspunde altcineva și cu toată bunăvoința cu răbdare îmi explică. Permanent am găsit înțelegere la nivelul Agenției Naționale. (candidat)

Din feedbackul profesorilor cu care lucrăm noi și care au fost la curs. Pentru ei a fost o experiență valoroasă de învățare, a ajutat că au fost practic și că a fost practic. Au plecat de acolo cu scrierea, cu aplicația draft cumva. Chiar dacă pe fiecare câmp erau doar idei, dar ei știau încotro să se îndrepte, aveau instrumente de ajutor ca să termine. Cred realmente că a ajutat, cel puțin pentru noi, faptul că nu a fost limită de un participant pe școală, ci au fost doi, profesor sau învățător susținut de Teach din programul nostru, care a mai adus din școală, directorul în principal, era regula. Și a ajutat enorm. A ajutat enorm, inclusiv la cum ajungem la mediile defavorizate, directorul aflând, a văzut și importanța unui program de genul asta și a susținut în continuare. Și a înțeles mecanismul inclusiv. Că nu e doar că scriem 3 cuvinte, primim banii și facem ce vrem cu ei. (expert ONG)

Zone în care Agenția Națională, prin măsurile de sprijin, ar trebui să aducă îmbunătățiri

■ Vizibilitatea anumitor acțiuni cheie

Cred că este foarte vizibil domeniul de tineret, cel mai vizibil din punctul meu de vedere. Domeniul de tineret este acolo. Nu cred că este foarte de înțeles întotdeauna pentru VET sau pentru școlari, care sunt oportunitățile. Nu cred că este vizibil pentru un om care nu are ochi să se uite într-un ghid, da. Și să înțeleagă că nu e ceva anevoios, ci că este o oportunitate, asta nu cred. Că uneori cred că limbajul nu este adaptat pentru mediile mai defavorizate sau pentru mediul rural care uneori nu are acces sau nu este obișnuit cu un limbaj gen ghid de implementare. (expert ONG)

■ Transparența evaluării

Au fost în acești 10 ani și proiecte unde am punctat și chiar dacă am dezvoltat proiectul, am fost ulterior și mai mult depunctați. Dacă e redepus același proiect ar trebui să fie re-evaluat de același evaluator, că dacă evaluează altcineva, poate are alte idei despre proiect. Deci cumva dacă cineva a evaluat și re-depunem, atunci ei deja cunosc cumva proiectul și poate pun accent pe ce s-a îmbunătățit. Bineînțeles că e foarte subiectiv. S-a întâmplat de 2 ori că am redepus, am dezvoltat mai bine și totuși am fost depunctați. Punctajul cumva ar trebui să fie mult mai clar. Să știm mult mai exact cum primim noi punctele respective. Ok, eu înțeleg că sunt 3 dimensiuni ale acordării punctajului dar nu este chiar așa de clar cum, pe ce bază. Putem să primim 30 de puncte pentru o parte, dar nu știm exact. Două puncte se evaluează descrierea parteneriatului, 3 puncte valorează includerea tinerilor și așa mai departe. Acest lucru nu este cunoscut de către noi pentru că nu e stabilit pe ghid, dar cumva s-ar putea stabili la nivelul Agenției Naționale o regulă nescrisă pe care ar trebui să o știe și organizațiile. Pentru că ar putea să insiste pe acele lucruri care sunt punctate de către evaluator. (candidat respins)

Agencia Națională își face treaba bine, în sensul că promovează includerea și toate cele. Am văzut și minusuri în ultima perioadă, în ultimii 2-3 ani, pot să vă dau exemplu concret. Am depus același proiect, în același an, doar că nu a fost deadline-ul 1, a fost deadline-ul 1 și deadline-ul 2, fără să modificăm nimic la proiectul respectiv, în condițiile în care punctajele de aprobare la un proiect erau cam aceleași, în jur de 65 era la ultimul proiect. La primul deadline, în același an, condițiile de aprobare erau cam aceleași. În același an, la primul deadline, proiectul nostru a luat 63 de puncte, la deadline-ul 2, același proiect cu tineri romi, a luat 70 de puncte, fără să modificăm nici măcar un cuvânt. Am vrut să verificăm chestia asta. (candidat)

■ Teama potențialilor candidați/reprezentanți ai instituțiilor de a candida, de a nu ști gestiona corect fondurile primite, în special pe zona financiară; nevoie de suport în managementul financiar al proiectului

Am o problemă cu partea financiară, pentru că contabilă mea când aude că am un proiect Erasmus, zice că nu mai vreau să aud de Erasmus pentru că ea nu știe exact. Un training pentru contabilă ar fi foarte bine venit. Că este, cum să spun, foarte multe mă sună pe mine și mă întreabă cum înregistrez? Și zic stați că v-o dau pe contabilă mea. Asta săraca zice, dar dacă eu nu fac bine și îi învăț de rău? Noi am mai avut controale, am avut chiar și pe financiar. Totul a fost bine. Dar ea vrea să vadă negru pe alb, trebuie să am asta, trebuie să am asta, trebuie să am asta. (candidat)

Partea de contabilitate. Am avut la început probleme cu contabilă, mai ales când am avut bani mulți pe management și nu știa cum se plătesc. Mai multă informare cu contabilii. E important și coordonatorul de proiect, dar sunt chestii strict de contabilitate. Știu că a fost la un moment dat un impas, am încercat să găsim soluții colo, colo, cum să se descurce contabilul în proiecte din acestea mai mari, de parteneriat strategic, unde dai bani partenerilor, tu trebuie să ții toată evidența. Contabilii au nevoie de o formare doar pentru ei. Neapărat. Iarăși știu că a fost o problemă, am căutat pe la colegi, pe grupurile de Erasmus, documentele acelea necesare

coordonatorului de proiect. Nu întotdeauna coordonatorul de proiect știe tot. Noi suntem profesori la bază. (candidat)

Foarte multe organizații scriu în proiectele lor că aduc grupuri dezavantajate și participă scriptic. Noi chiar acum avem un parteneriat din care exact asta vom face, o cercetare să demonstrăm că faptic doar până în 10% maxim, într-un caz extrem de fericit 10% sunt persoane din grupurile dezavantajate, persoane cu dizabilități sau tineri romi, care participă efectiv în program, chiar dacă cifrele sunt mult mai mari. Pentru că singurul mod de a demonstra este acel text, pentru care dacă nu scrii frumos, nu e considerat grup dezavantajat, ceea ce mi se pare extrem de tâmpit, pentru că noi, dacă lucrăm cu romi, prin faptul că nu am prezentat cum a vrut evaluatorul grupul dezavantajat, a zis că noi nu lucrăm cu grup dezavantajat. Dar altă organizație, care știu sigur că nu lucrează cu grupuri dezavantajate și știu exact profilul pe care îl au, doar prin faptul că a prezentat frumos. Dar sunt sigur că dacă mergi, în schimb, și verifici, nu vei vedea acel tânăr din comunitate, care vine acolo, lor li s-a considerat chestia de dezavantajat. E foarte relativă chestia asta de includere, cel puțin în programul Erasmus. Da, scriptic totul este foarte frumos și toată lumea promovează includerea. Faptic, când să mergi cu adevărat în comunitate și să iei un tânăr să îl aduci la un proiect Erasmus, o să vezi că de fapt tinerii care chiar ar avea nevoie, nu pot participa. Noi de exemplu am făcut schimb de tineri unde s-a discutat totul în romani. (candidat)

Poate ar trebui mai mult suport pe partea asta de buget. Deci nu realizare a bugetului în aplicație, ceva informații referitoare la felul... Există ghid, l-am citit. Are ghiduri pentru absolut orice problemă. Dar uitați-vă noi acum am organizat un grup pe Whatsapp din care facem parte cei care coordonează proiecte Erasmus și sunt foarte multe întrebări. Și știți ce cred că ar mai fi? Așa, ca un fir roșu, nu este o concordanță între contabilitatea școlii, a instituției, și felul în care putem coordona banii în Erasmus. Deci cele mai mari discuții au plecat de la plata salariilor. Contabilii din instituțiile școlare manifestă o reticență grozavă vis a vis de această posibilitate de a se plăti resursa umană sau managerul, sau mă rog, cine e în proiect. Poate că s-ar putea compatibiliza puțin cadrul ăsta legislativ. Pentru instituții am înțeles că e foarte greu să se facă acest lucru și toată lumea renunță. Există școala, are un cont administrat de primărie. Și acolo se pierde ceva între proiect, școală și primărie. Se rupe lanțul. Nu este o relație. Eu am lucrat în mai multe școli în proiecte Erasmus și sunt foarte mulți contabili care nu știu despre ce e vorba și managerul de proiect, deci cel care se ocupă cu implementarea, trebuie să aibă și grija, să îi povestească contabilului, să îi dea documente și să îl învețe. Și poate ar putea face Agenția ceva cu contabilii școlilor, o formare, nu știu, ghiduri speciale pentru ei. Pentru că limbajul nostru, eu sunt profesor, învățătoare sunt eu, nu am noțiunile de contabilitate. (candidat)

Școlile nu sunt obișnuite să dezvolte proiectul ăsta, să își asume cap coadă tot procesul. De la dezvoltare, să găsim parteneri, să dezvoltăm parteneriat, să aplicăm proiectul. După care, dacă este aprobat, să facă și management calitativ al procesului. Aceste reticente vin din lipsa de experiență, pe de o parte. Din faptul că sunt copleșiți de toate lucrurile pe care le au de făcut în interiorul școlii, de la rapoarte, să fie parte din tot felul de comisii, birocrăția este foarte mare pentru cadrele didactice. Și doi, nu sunt conștienți de plus valoarea pe care o poate aduce un context de schimb de experiență, de lucrul cu alte școli sau alte organizații pe domeniul școlar din alte țări. Cred că nu sunt obișnuiți să se uite la alte modele de bună practică din afară și să adapteze ce e potrivit pentru contextul lor. (expert ONG)

■ Dificultatea de a selecta și a menține grupul țintă: copii, părinți, tineri din medii vulnerabile.

Da, inclusiv la acel proiect provocările mai ales în relaționarea și implicarea activă a grupurilor țintă. Pentru că specificul proiectelor noastre - și acesta despre care vorbim și un alt proiect pe care îl implementăm acum - un specific al acestor proiecte este implicarea activă a beneficiarilor. Deci sunt proiecte și produse finale care sunt realizate prin implicarea activă a beneficiarilor. Și de aici sunt, da, provocări. (candidat)

Chiar acum avem discuții cu un compartiment și indicau problema unor burse de participare. Sunt activitățile de training, pe care altă dată le motivam cumva, oamenii trebuie să se învoiască de la serviciu câte o săptămână.

De foarte multe ori, e bine să ai grup vulnerabil pentru că iei punctaj suplimentar. Singura modificare pe care trebuie să o faci e să scrii în raportare niște povești frumoase și să bifezi. Pentru că nimeni nu s-a dus să întrebe grupurile alea de unde ești, din ce comunitate vii sau cum ai ajuns în chestia asta. Deci e extrem de ușor de demonstrat că ai avut grup vulnerabil în proiect, chiar dacă nu ai avut nici unul. Și nu știu, nu sunt eu în măsură să analizez și să ofer soluții, dar cred că ar fi interesant să se gândească puțin sau să aibă în vedere aspectul asta. Pentru că, din perspectiva unei organizații care lucrează cu grupurile vulnerabile, eu cred că dacă datele pe care Comisia Europeană le-a scos în față spunând că Erasmus+ este cel mai incluziv program, sunt false, total false. Da. Inclusiv la noi s-a întâmplat în proiecte, ca în loc de 10 tineri romi să avem doar 7 pentru că asta a fost realitatea. Pentru că așa scrie în proiect, am mai bifat doi, pentru că nimeni nu poate să demonstreze că e rom sau nu e rom. Da, în alte situații nu au deloc. Și am trimis participanți în alte proiecte, în alte țări, care s-au supărat pe noi că de ce am trimis romi care nu vorbesc engleză. Pentru că proiectul era pe tineri romi, tu asta mi-ai cerut, eu asta ți-am trimis. Păi nu e bine, data viitoare să trimiți alții. Păi îmi pare rău, data viitoare nu mai intru în parteneriat cu voi. Pentru că dacă voi nu vă adaptați activitățile la nivelul tinerilor, noi alții nu avem. (candidat)

Mi s-a reproșat să nu mai trimit tinerii aceia. Sau copii din centrele de plasament. Noi lucrăm cu copii din centrele de plasament din județ de la noi. Mi s-a spus domnule, nu mai trimite copiii din centrele alea că sunt neascultători, că nu știu ce. Domnule, păi proiectul tău vizează tinerii ăștia. Păi da, dar dă-mi unii care vorbesc engleză. Păi nu sunt care vorbesc engleză. (candidat)

Să încerce să introducă niște cursuri măcar să îi familiarizeze cu noțiunea de proiect, de proiect european, proiect Erasmus ca să nu se mai sperie. Ei se sperie și nici nu vor să vină să lucreze măcar. Noi ne străduim, proiectul pe care îl are doamna director aici de vreo 2 luni, să găsim persoane. Bine, acum e și pandemia, să zicem că e și povestea aceasta. Le este frică să plece. Da, că dacă greșim ceva trebuie să plătim. Le-am zis că nu avem cum să greșim, pentru că există o platformă transparentă, care generează costuri și cheltuieli și nu avem cum. Ce e acolo, atâta luăm. Am încercat să le explic așa, pe înțelesul lor. Nu are nimeni bani în buzunar, banii intră în bancă. Sunt extrase de cont. Și le-am spus cum am procedat cu celelalte proiecte. Nu stă doamna director sau managerul de proiect cu banii la el și îi împarte, nu. Deci de la bani pleacă povestea. Ar fi o variantă. Alta, poate se tem de cunoașterea limbii engleze, o altă mare frică. Și se tem pentru limba engleză, vai că nu știu ce e engleza. Nu-i nimic că 6 luni avem timp să învățăm la un nivel mediu. Și teama de limbă străină. Cursurile de formare profesională prin K1 sunt în limba engleză. Oamenii din mediul rural nu știu engleza. Să știți că o mare problemă este și asta, bariera lingvistică. Îi sperie. Banii. Bariera lingvistică. Când aud de european, se sperie. Poate ar trebui și imaginea programului un pic adusă și explicată la un nivel mai simplu. Luată în seamă lucrurile acestea, temerile oamenilor. (candidat)

O provocare în schimb mi se pare, dar aici s-a mai lucrat un pic, la cum își acoperă ei costurile, pentru că dacă mergem pe varianta de a acoperi ei și după aia primesc decont, majoritatea nu își permit deloc. Și atunci ar trebui să li se acopere din start, integral. Da. Să li se acopere din start integral pentru că vorbim de tineri care au părinți ori casnici, ori un singur părinte care se chinuie cu 3-4-5-6 copii. Abia își permit traiul de pe azi pe mâine, dar altceva. (candidat)

■ **Pregătirea celor fără experiență, a celor care nu au mai candidat la apeluri de proiecte; accesibilitate relativ redusă pentru cei care nu au experiență în scrierea de proiecte**

Deci da, se dorește o deschidere, dar e extrem de relativă această deschidere. Pentru că dacă acum 5 ani, 7 ani, 10 ani, când la programul acesta chiar putea un grup de tineri care să facă o chestie și să fie un proiect aprobat, cu schimb de tineri, în momentul de față dacă nu ești scriitor de proiecte profesionist și care să înțeleagă limbajul și să scrie totul ca la carte, nu ai șanse să fie un proiect aprobat pe Erasmus. Deci acel grup dezavantajat care nu are acces la informații și care nu știe să scrie cu adevărat o aplicație bună, nu va fi aprobat. (candidat)

Ei fac acele training-uri, sesiuni de informare și toate cele. Problema este că și dacă participi la acele training-uri, în două zile nu devii geniu, nu devii scriitor de proiecte să scrii un proiect foarte bun. Deci asta e clar. În 2 zile înveți metodologie, înveți eligibilitate, înveți alte chestii, dar efectiv să creezi un obiectiv smart, cum se cere în momentul de față. Noi am primit în evaluări recomandări să facem obiectivele smart. Jumate din proiecte sunt scrise de oameni care nu au mai scris niciodată un proiect, care nu e învățat să scrie. Și am avut o discuție la un moment dat cu cineva de la agenție care mi-a spus da, dacă aveți foarte multe proiecte respinse, vă scade ratingul și nu știu ce. Doamnă, eu sincer, îmi asum riscul ăsta. Dacă nu ofer posibilitatea, șansa unui tânăr care scrie un proiect și se respinge, și după aia îl scriem împreună și el să vadă, să înțeleagă tot procesul. Să îi spun, uite, aici ai scris greșit, aici ai făcut așa, acela nu va învăța. Lui în două zile i se explică, dar nu poți să stai cu el să îi explice ce a greșit și ce nu a greșit la fiecare capitol al proiectului. Lucru care noi îl facem cu ei. Și atunci eu îmi asum riscul de a fi respins proiectul, ca să am o rată de aprobare de 30-40%, că de fiecare dată când sunt proiecte scrise de 7-10 oameni care acum învață să scrie proiect, tocmai pentru a da această oportunitate. (candidat)

Mi se pare totuși că accesul e un pic limitat pentru cei care nu cunosc pe cineva sau nu au nicio experiență cu proiecte. Eu cred că atunci când aplici prima dată, ai șanse puține să câștigi. Știu de la alți colegi, care au primit feedback în legătură cu punctajul. Deci ca să scrii un proiect care să fie aprobat, cred că trebuie să ai experiență. (candidat)

Informațiile privind includerea sunt foarte clare. Dar maniera în care sunt explicate, nu știu dacă ar ajunge la toată lumea informația așa cum a ajuns la mine. Deci pentru o persoană care este obișnuită cu limbajul ăsta, îl știu, îl folosim de 15 ani eu. Imaginați-vă o persoană care acum citește sau vede prima dată, cred că ar trebui să stea cineva și să îi facă analiză pe text ca să înțeleagă lucrurile. (candidat)

La noi, după o perioadă de entuziasm mare, a urmat o perioadă în care ne-am oprit și am preferat să nu fim lideri de proiect, pentru a învăța cum să gestionăm un astfel de proiect din mai multe puncte de vedere. Ar fi utilă o discuție legat de cum o organizație nouă ar putea să atragă un alt partener român care are experiență și să se poată implica împreună: calitate mai mare a proiectelor și timp de învățare mai mic. (candidat)

■ Sprijin în activitatea de diseminare a rezultatelor unor proiecte

Eu cred că ne-ar putea ajuta Agenția Națională dacă ar participa la evenimentele de multiplicare. Asta iarăși în acest moment mi-a venit. Când ai un proiect greu în care încerci să implici oameni din domenii de activitate în care sunt foarte ocupați, este important să aduci acolo pe cineva care să poată să renunțe la 2-3 ore din activitatea lor și să participe. Și mă gândesc, ideea asta mi-a venit de la un proiect pe care l-am avut - includerea pe piața muncii. ăsta a fost cel mai greu proiect al nostru pentru că ne-am lovit de cele mai multe obstacole.

■ Susținerea potențialilor candidați din școli care nu sunt încurajați nici de managementul școlii, nici de reprezentanții inspectoratelor

Știu că genul acesta de aplicație este conceput de Bruxelles, dar vă spun cu toată sinceritatea, pentru un cadru didactic din mediul rural care predă de 30 de ani și lucrează așa, deci nu înțelege nici măcar titlurile acelea, secțiunile pe care le are de făcut. Decalajul e foarte mare. Dacă în proiectele anterioare de parteneriat strategic am avut ieșiri în țările partenerilor, în școli din mediul rural, acum pot să fac comparație. Este o mare diferență între ruralul din Turcia de exemplu, unde erau copii care nu aveau încălțări, le ieșeau degețelele afară, dar altă percepție asupra dimensiunii europene a educației. La noi e frica aceasta, nu știu. E mare diferență. (candidat)

Că dacă ar putea cu ministerul să facă ceva, niște acorduri. Majoritatea din Erasmus+ sunt profesori, sunt instituții școlare cele mai multe. Eu știu că există niște acorduri între Agenția Națională și minister, dar poate ar trebui acolo găsit ceva. Că tot îi aud că se plâng că nu accesăm fonduri europene, că toată lumea despre asta vorbește. Bănuiesc că la un moment dat ar trebui ceva. Știți cum suntem noi? Când mergem la inspectorat să depunem cererile pentru plecarea în mobilități, e un dosar. Știți cum se uită toți la noi? Domnii inspectori? Vreau să mărturisesc acest lucru. Îmi asum. Avem inspectorul de proiecte europene, care e, dar s-a întâmplat să vină inspectorul care răspunde de școală. Care nu are legătură. Și a zis, iar plecați? Iar lăsați școala baltă? (candidat)

■ **Dificilă colaborarea/parteneriatul cu organizații din țările vestice, centrale, nordice**

Pe certificatele Europass, poate ar trebui simplificată puțin procedura de recunoaștere a creditelor. Pentru că noi am încercat de 2 ori și nu am reușit. Se blochează cumva și cineva nu a vrut să ni le recunoască. (candidat)

Am avut un început de colaborare cu o organizație din Norvegia, al cărui președinte era din Costa Rica. Când am pus problema unui proiect comun, ne-au zis că: mai jos de țările Danemarca, Lituania, Estonia, Letonia nu ne ducem, trebuie să vă promoveze o organizație din aceste țări. Am avut o interacțiune cu o organizație din Luxemburg pentru sprijinirea tinerelor din domeniul IT cu care am încercat să facem un proiect. La prima aplicare nu am avut succes, iar când le-am cerut acceptul să dezvoltăm un al doilea proiect pe baza feedback-ului primit de la ei, au spus că nu suntem o firmă serioasă și au stopat colaborarea. E greu să vezi dacă este un argument real. Sau cu o organizație din Suedia, totul a fost bine până când a trebuit să ne trimită participanți, atunci s-au retras. (candidat)

■ **Mai mult suport în identificarea unor parteneri internaționali, dar și naționali serioși**

Din partea română, am avut parte de parteneri care chiar erau interesați de eveniment. Din păcate, cei internaționali erau acolo doar în trecere sau doar în vizită. Trainer-ii români au avut un aport important. Mi-ar dori să existe și după evenimente o legătură mai puternică între organizațiile care s-au implicat în evenimente, echipa de traineri și modul în care ar putea exista un update după eveniment. Ar trebui mai multe evenimente de impact de genul acesta, în care să se urmărească un feedback într-o perioadă mai mare de timp. Și o bază de date cu parteneri serioși și mai puțin serioși. (candidat)

Eu văd cumva, la nivelul mobilităților, ar trebui mai multă rigurozitate din partea agențiilor naționale. În 10 ani am avut un singur caz unde tinerii au mers cred că în Germania și nu și-au primit banii de training înapoi. Tot așa, că trebuie să primim banii nu știu cum, nu știu ce. A fost singurul caz. Dar cu mobilitatea x tânărul a avut o siguranță că și cel care îl trimite, și cel care îl găzduiește, sunt acreditate, monitorizate și era o siguranță mult mai mare. Aici la mobilități am văzut o problemă. (candidat)

Ar fi interesantă, la nivel de ONG-uri, un sprijin în relația cu băncile, care să ne ajute să accesăm o astfel de linie de finanțare. Ar fi de asemenea utilă o listă de organizații care au generat la un moment dat probleme. Agenția Națională ar avea un instrument prin care să controleze cumva istoricul fiecărui partener. E foarte greu, cu o lună, o lună și jumătate înainte de începerea proiectului, să cauți alt partener. (candidat)

Recomandări cu privire la măsurile de sprijin din viitor și la viitoarea strategie de includere

1. **Recomandări cu privire la zonele pe care ar trebui să le vizeze proiectele de includere**

■ **Continuarea intervenției în cadrul educației școlare pe zona de abilități socio-emoționale**

De multe ori accentul a fost pus, vorbesc ca educație în general, pe partea de abilități cognitive, dar toată partea asta de abilități socio emoționale în care am investit împreună cu Erasmus în ultimii ani, este foarte importantă pentru că aici se creează toate ancorele care țin de reziliență, de stimă de sine, de motivație de a merge mai departe, de a strânge din dinți atunci când îți este greu. O recomandare ar fi să se continue investiția pe zona asta, de abilități socio emoționale. (expert ONG)

■ **Extinderea proiectului Role Models și la alte tipuri de vulnerabilități**

Noi am avut împreună cu Erasmus partea asta de modele de succes și cred că ea ar trebui continuată și extinsă pe toate tipurile de vulnerabilități. Noi am încercat să facem lucrul acesta, că am pornit de la vulnerabilitatea copiilor romi, dar apoi am extins, dar încă mai sunt lucruri de făcut, pentru copiii cu dizabilități, pentru copiii din familiile sărace, pentru copiii din mediul rural, că știți că există o diferență foarte mare dacă ne uităm pe rata de părăsire timpurie a școlii între cele 2 medii de rezidență. (expert ONG)

- Importanța analizei de nevoi și conturarea inițiativei de includere împreună cu beneficiarii

Insistat mai mult poate pe importanța parteneriatului, insistat mai mult pe importanța analizei de nevoi și a conturării inițiativei împreună cu beneficiarii. Nu vin eu și zic ce ai tu nevoie, că asta se vede și cum sunt ei implicați, apropo de discuția de mai devreme. Dacă eu nu am fost implicat în procesul de scriere, când ai venit și mi-ai dat poate nu era în interesul meu. (expert ONG)

- Un eventual mecanism de suport pentru școlile vulnerabile în zona dezvoltării culturii organizaționale și educaționale

Mi-aș dori foarte mult ca să avem un mecanism specific de a susține școlile în ceea ce înseamnă cultura educațională pe care școala o promovează. Cu alte cuvinte performarea sistemului ăstuia, cum se fac programele pe planurile operaționale și planurile de dezvoltare instituțională și planurile operaționale la nivelul unităților școlare. Clar trebuie avută în vedere zona de management, dar managementul didactic și managementul unității școlare. (expert ONG)

- Încurajarea parteneriatelor școli - ONG-uri

M-aș orienta pe parteneriatul între școli, societatea civilă și așa mai departe; în momentul de față, Erasmus-ul se face ridicat mai ales cu zona de organizații guvernamentale. (expert ONG)

2. Recomandări cu privire la grupurile țintă: sunt necesare măsuri de suport care să ajute la câștigarea încrederii acestora

- Activități de comunicare dedicate grupului țintă final (preferabil și offline, deoarece foarte mulți nu au acces la informația online) realizate în parteneriat cu organizații credibile, cunoscute în comunitățile dezavantajate

Iar altă provocare mi se mai pare în contextul ăsta, cum ajunge informația la ei, că există oportunități de genul ăsta, pentru că foarte mult comunicarea este în mediul online, iar majoritatea dintre ei nu se află în contexte. Adică hai să zicem că au un telefon și au acces la internet, acolo unde au, pentru că sunt comunități care nu au nici măcar internet. Dar nu sunt abonați pe Facebook la tot felul de canale de comunicare de unde ar putea să își ia informații de acest gen. Nu știu că sunt oportunități și așa mai departe. Mulți nu află practic. Doi, mai există mentalitatea părinților și frica părinților, care mie mi se pare foarte firească de altfel, de a te duce în străinătate, te trafică sau cine știe ce se întâmplă. Cum adică sunt toate costurile acoperite? Sigur ți se întâmplă ceva. Pentru că nu știu. Nici nu au mai ieșit și informațiile pe care le au despre străinătate, informațiile care ajung la ei sunt de fete traficate sau de altele în zona asta. Dacă vine din partea organizațiilor din rural, dacă organizația este de ceva timp în mediul respectiv, ea este validată și de către părinți și părinții au încredere. Dacă vine din mediul școlar, există o încredere față de profesorul, cadrul didactic care face asta. În schimb, sunt și elevi sau comunități care nu au o organizație care să ducă informațiile astea către ei și nici școli care sunt aproape de contextul ăsta. Și atunci, din punctul meu de vedere, sunt mulți tineri care pierd oportunitățile astea, pentru că nu știu de ele. Personal cred că ar ajuta o colaborare mai strânsă cu polii de putere din comunitățile astea vulnerabile, care poate să fie școala sau poate să fie primăria sau un pol de putere care este validat de către comunitate, instituție în principiu, astfel încât să fie derulate și campanii offline. Sau flyer, nu știu cât mai funcționează, dar în unele comunități funcționează flyer-ul. Nu funcționează online-ul. Să existe mici sesiuni de informare, o dată la nu știu cât timp, pentru tinerii din comunitate. (expert ONG)

- Măsuri de sprijin suplimentar a celor proveniți din grupuri defavorizate
- Extinderea categoriilor de grupuri țintă

Dar, acum toate cercetările spun că dacă investim coerent de la început, includerea și toate lucrurile astea sunt mult mai ușor de atins, dar faptul că noi ne uităm doar la întârziată sau cu precădere la întârziată, dar nu facem decât să ne ducem în vârful iceberg-ului. Așa că eu mi-aș dori foarte mult să fie în zona de educație timpurie. Sper din tot sufletul ca Erasmus-ul să încurajeze și pe toți cei 3 parteneri din sistemul educațional, respectiv: școală, părinți, elevi. Părinții au fost cam uitați și nu cred că e ok, că uite ne-a arătat pandemia cât de importanți sunt părinții. Știam și înainte, dar nu vedeam, dar uite pandemia a scos la suprafață povestea asta. (expert ONG)

3. Recomandări cu privire la accesibilitatea acestor tipuri de proiecte

- Privilegierea componentei de includere în cadrul procesului de evaluare: acordarea unui punctaj mai ridicat pentru activități incluzive sau chiar constituirea unei axe dedicate acestor tipuri de proiecte

Ar trebui să existe și un fel de evaluare la final sau un fel de punctaj care să se dea după ce proiectul s-a terminat, în funcție de cum au fost atinși indicatorii și cum s-a ajuns la cele mai vulnerabile grupuri și cumva asta să fie reținut și dacă în continuare este nevoie de intervenție acolo să fie un fel de prioritate, un avantaj, un criteriu care să dea niște puncte în plus. (candidat)

Dar ar fi un plus probabil, dacă ar fi un program sau un subprogram specific includerii, care să meargă în această direcție. Proiectele să fie strict pe această temă. (expert ONG)

- Existența unei scheme de granturi pentru școlile cele mai vulnerabile și crearea unor mecanisme care să sprijine școlile respective, să ofere asistență tehnică

Școlile sunt foarte eterogene, sunt școli care se descurcă mai bine și școli foarte dezavantajate. De obicei în școlile foarte dezavantajate există o capacitate redusă de a aplica pentru proiecte, pentru că oamenii nu au mai aplicat, nu știu, le este frică, chiar dacă vine cineva și le povestește, deci le trebuie o componentă de asistență tehnică care să îi sprijine sau o schemă de granturi non-competitive, care să fie direcționată către cele mai vulnerabile școli cu cea mai redusă capacitate de a face astfel de programe și asta să fie dublată cu partea de asistență tehnică ca ei să învețe. (expert ONG)

Ar trebui un program care exact de asta să se ocupe, de asistență tehnică pentru școli și ele să fie învățate, plus că și aici trebuie să existe cumva o repetitivitate a programului și o să vă spun de ce, pentru că conform studiilor pe care noi le-am făcut în cele mai vulnerabile școli există și cea mai mare mobilitate a personalului didactic. În astfel de școli, oamenii se duc și așteaptă să găsească prima oportunitate ca să meargă într-o altă școală și atunci ea trebuie cumva repetată în absența altor măsuri care să facă personalul să fie dornic să rămână în școlile respective. (candidat)

Program de sprijin pe partea asta de asistență tehnică, să înveți școlile cum să scrie proiecte, cum să aplice, cum să gestioneze un astfel de proiect, pentru că nu este suficientă, adică noi avem o schemă de micro granturi pe care am acordat-o școlilor și de multe ori am văzut că pasul ăsta de a aplica, poate la un moment dat cu ghidări, să fie îndeplinit. (expert ONG)

Nu este ușor pentru că se lucrează simultan la sate, copiii nu au cadre didactice calificate, e foarte dureros ce se întâmplă. Adică nu vrea nimeni să lucreze în mediul rural. Și dacă există un profesor, este copleșit de solicitare, pentru că are foarte mult de lucru. Eu acum lucrez cu 3 clase simultane și copiii nu ai nici măcar manuale, unii dintre ei. Deci sunt uitate școlile din mediul rural. Ce ar putea să facă Agenția Națională? Grupuri de lucru pentru formarea acestor oameni. Mai există, deci din 10 persoane care lucrează doar 2 sunt calificate, sau 3 sau 5 să spunem. Și acestea 5 chiar ar putea să facă ceva. Mie mi-a fost greu să le explic noțiunea de proiect. Ca să nu vă mai spun că atunci când se aude că se asociază cu noțiunea de european, este o spaimă. În oameni. Consideră

că, vai, nu știu ce se întâmplă. Și le-am explicat flexibilitatea gândirii la nivel de agenție, obiectivismul, faptul că sunteți alături de noi mereu și ne sprijiniți, ne consiliați. Și doamnei director i-a fost frică. Când a văzut doamna, a crezut că facem un exercițiu de scriere în aplicație. Și când s-a aprobat s-a speriat, a zis Doamne, nu știu ce să fac. Și i-am zis stați liniștită, că rezolvăm. Încet, încet capătă curaj. Deci oamenii din mediul rural nu că sunt străini de noțiune, se și sperie. Normal, ce nu cunoaștem ne sperie, asta e adevărat. (expert ONG)

Aici sunt, nu reinventăm noi roata, sunt mecanisme speciale care se creează; de exemplu cu școli cu anumit profil și cu școli pentru un top mai ridicat, oferind și un instrument echitabil pentru școlile cu o capacitate redusă, de exemplu asistență tehnică mai frecventă. Adică a ceea ce facem noi în școlile în care lucrăm este să sprijinim școlile în procesul de implementare, pentru că dacă nu le-am sprijini ele ar înțepeni definitiv, pentru că nu au capacitate. Este greu pe partea de buget. Logic, mare bătlie între contabili și cei care au scris proiectul. Dacă ei au lucrat toată viața lor într-un fel, managementul proiectelor presupune o adaptare a modului de lucru pe care de exemplu, contabilii nu vor să îl facă pentru că nu știu, pentru că le este frică. Atunci venim cu componentă de asistență tehnică, efectiv acompaniem școlile în procesul de implementare. (expert ONG)

Creezi un mecanism, pentru cei mici, nu doar de asistență tehnică, ar trebui să fie și de acompaniere în implementare. Degeaba i-am scris proiectul și l-a câștigat, dau un exemplu, pentru că pe urmă, moare cu proiectul în brațe, cu mecanisme, cu tot tacâmul. Zonele în care noi am identificat că ei au nevoie este zona financiară și zona didactică, în general ei știu să o facă, dar acolo e nevoie să îi provoci, să le arăți. Și în momentul în care îi arăți ce a făcut o școală similară cu aceleași probleme, unde este acuma și vine directorul și spune despre ce este vorba, vin profesorii și spun, uite ce am adaptat și uite cum am făcut și înțelege mult mai bine decât aș fi spus eu, pentru că eu nu sunt credibil, școala e credibilă. (expert ONG)

Nu poți din start să pui toate școlile să joace în aceeași "ligă". Tu trebuie să creezi mecanisme specifice de finanțare pentru acele instituții care au capacitate mai redusă. Și atunci îi ajuți pe termen lung. Le dai cârligul de care să se agațe și pe urmă începi să îi tragi. (expert ONG)

- Mai multă flexibilitate referitoare la implementarea proiectelor de includere, deoarece fiecare grup vulnerabil are un anumit specific

Ce aș vedea eu foarte important, aș vedea foarte important să existe nu știu, o discuție clară la nivel de agenție cu implementatorii sau oamenii care implementează, să nu pună în șabloane proiectele pe includere. Pentru că nu există un șablon să spui: domnule, asta e standard, așa faci cu grupul ăsta. Inclusiv cu același grup, în două momente diferite vei lucra diferit. (candidat)

Deci nu există șabloane pe includere. Am făcut și avem proiecte aprobate pentru persoane cu dizabilități, pentru că avem colegi persoane cu dizabilități angajați. Și ne-au trebuit vreo 2 ani ca să înțelegem noi cum să lucrăm cu persoane cu dizabilități. Suntem parte din proiecte cu persoane cu dizabilități. Avem parteneriate cu colegi din Ungaria și învățăm de la ei și toate cele. Tot timpul îi întrebăm pe ei cum credeți că ar fi mai bine? Să procedăm așa sau așa? Și chestia asta e foarte relativă, pentru că dacă la același proiect vine o persoană cu probleme de auz și una cu probleme de vâz, stai și te gândești ce activitate să faci ca să fie ok pentru fiecare dintre ei. Deci depinde de organizații. Și părerea mea e că ar trebui ca agenția să pună mult mai mult accent pe partea de experiență a organizațiilor respective pe munca cu grupurile dezavantajate sau ce face organizația respectivă să fie o organizație care merită un proiect de genul, pentru că simplul fapt că eu scriu că da, la proiectul meu participă jumătate dintre participanți cu oportunități reduse de nu știu unde, când eu nu am făcut nici un proiect până atunci pe chestia asta. (candidat)

4. Recomandări cu privire la viitoare activități de informare și promovare a programului și sub-componentelor acestuia, dar și a rezultatelor proiectelor

- Intensificarea modalităților de informare și promovare a programului

Să se continue cu sesiunile de informare care să detalieze fiecare tip de intervenție în parte, pentru că Erasmus are mai multe tipuri de programe, e bine ca informația să ajungă la beneficiar în diverse forme, adică fie că sunt sesiune față în față, fie că sunt sesiuni online acum că pandemia ne-a forțat să mergem și pe direcția aceasta, fie că sunt informări care apar și pe social media sau pe web site, dar cumva folosite cât mai multe canale pentru că noi ca persoane suntem diferiți. (candidat)

O reclamă mult mai mare, dacă agenția dorește să vină și mult mai multe organizații, nu doar cele din învățământ. De exemplu, noi aflăm prin inspectoratele școlare despre întâlniri. Poate alte organizații nu au acces la lucrurile astea. Poate chiar televiziunea, să facă reclamă la televizor, pentru că televiziunea are cel mai mare impact. (candidat)

Ce cred că ar trebui să aibă în calcul agenția este site-ul. Site-ul este destul de urmărit și informațiile le găsești după ce navighezi mult pe site. Cred că aici ar trebui un pic lucrat. (candidat)

Eu cred că acum, când se schimbă tot și încă nu știm exact ce, orice măsură pe care poate să o ia agenția, webinarii, întâlniri online, training-uri online, informări și așa mai departe, orice, este bine venit. Pentru că, până la urmă există foarte multe semne de întrebare față de viitorul program. Și anul acesta ar trebui pus accent, pentru că de anul viitor deja știm, avem o experiență de 1 an cu programul, dar acum chiar nu știm câte deadline-uri vor fi anul acesta, ghidul încă nu a apărut, dar programul ar trebui implementat de anul acesta. Sunt foarte multe semne de întrebare. Și bineînțeles dacă pe plan local, situația pandemică ne lasă, este mult mai bine să fie ceva pe plan local. (candidat)

- Măsuri de informare prin care să se asigure că mesajul ajunge la cât mai mulți profesori din școli și nu se blochează la nivel de management

Să nu se transmită doar la directori. Eu am întâlnit situații și în funcție de cum este directorul, școala poate fi mai deschisă sau nu, directorului să i se pară o prostie sau să i se pară că e prea ocupat, că are alte priorități. Deși poate că ar fi profesori în școală dispuși să aplice pentru programul respectiv. (expert ONG)

Deci cum ar trebui găsite canale de comunicare; nu știu, prin asociațiile profesorilor, prin alte tipuri de comunicare, nu neapărat instituționale; asta s-a dovedit că nu e întotdeauna cea mai eficientă, în așa fel încât mesajul să ajungă și la niște profesori; poate că Erasmus are o bază de date cu profesorii care au participat la programele lor și ar putea să le trimită automat informațiile respective și să îi roage să distribuie mesajele și către alți colegi de-ai lor care nu au avut până acum prilejul să fie în Erasmus și în felul acesta să ajungă informația la ei. (candidat)

Eu zic că este foarte vizibil, dar ar putea să mai facă, el este vizibil peste tot, dar mai există o lipsă de comunicare știți unde? De la director de școală, aici se întrerupe cumva. Deci agenția comunică cu inspectoratul foarte bine și comunică în general cu toți. Dar poate unii profesori nu au intrat, nu au auzit. Un profesor care vine acumă tânăr și nu știe. Sau chiar profesori care au mai venit, dar nu au fost implicați. Deci se rupe undeva comunicarea de la director la colegi. Acolo se rupe. Nu știu, poate dacă în școli ar veni materiale electronice. (candidat)

- Diseminarea într-o măsură mai ridicată a proiectelor de succes

Mie mi se pare totul ok. Suntem obligați prin contract să facem activități de promovare, de diseminare. Agenția are revistă. Nu știu, poate că s-ar putea pe site, acolo, să existe un câmp unde să existe diseminate aceste proiecte de bune practici. Deși există platforma unde fiecare își pune produsele finale, dar efectiv pe site, când îl deschizi. Pentru că cei care nu știu sau care deschid prima dată nu știu să se ducă pe acel link unde noi ne punem produsele finale și tot ceea ce am realizat frumos. Poate direct pe site, galerie foto, deși asta ocupă mult. Cele mai bune proiecte. Astfel încât un om care deschide prima dată, să vadă. Pentru cei noi, eu văd că le este teamă. Haideți, mergeți, uite noi am câștigat un proiect și este păcat să nu mergeți. (candidat)

- Traducerea tuturor materialelor în limba română

Eu nu am avut o informație pe care să nu o pot obține, nu am avut. Sunt anumite limite pe care le impune regulamentul programului, dar nu impuse de Agenția Națională. Poate pentru a atrage, depinde de tipul de organizație. Sunt organizații care ar putea să implementeze astfel de proiecte, dar care nu au persoane imediat apropiate, de exemplu, care să cunoască limba engleză. Ar putea fi o facilitare pentru anumite organizații, ar putea fi un avantaj să poată accesa informațiile în limba română, să poată accesa și aplica în limba română. Pentru anumite categorii de organizații e posibil să fie și dificil de completat un formular de aplicație. Poate că o facilitare în direcția asta ar putea fi utilă pentru un anumit tip de organizații, cum ar fi de exemplu organizația surzilor. O astfel de asociație poate să aibă un angajat, doi, care nu neapărat au competențe în limba engleză. Dar e posibil printr-o accesibilizare și o ușurare mai mare a posibilităților de accesare a fondurilor să poată fi implicați și dumnealor, și alte organizații oarecum asemănătoare. (candidat)

■ **Adaptarea limbajului categoriilor de grupuri țintă**

Limbaj mai adaptat în funcție de oportunitatea redusă, ca să zic așa. Deci să schimbe puțin discursul. Da, de exemplu dacă vorbim de includere, persoanele cu dizabilități, unele dintre ele în funcție de dizabilitate, nu au acces la oportunitatea asta. Dacă eu sunt o persoană cu deficiențe de vedere sau de auz, pot să îmi iau adio și de la formare și de la a avea informații de genul acesta. Ar ajuta de exemplu formarea site-ului pentru persoane cu dizabilități, nu știu. Înregistrate articolele, care sunt trecute, înregistrate audio și pusă varianta audio. Trebuie doar cineva să citească, astfel încât să fie accesoriizat și persoanelor cu deficiențe de vedere, în cazul ăsta. (expert ONG)

Poate spus mai clar cum se pretează oportunitățile pentru persoanele cu oportunități reduse. Poate menționat sau scos în evidență mai mult, care sunt beneficiile persoanelor cu oportunități reduse, fie că vorbim de dizabilitate, nu știu, statut socio-economic, educație și așa mai departe. Dar cred că spus mai clar care sunt beneficiile, dar spus mai clar, inclusiv cu exemple de bună practică. De rezultate. Uite, el este Gigel din comuna x, aproape că a renunțat la școală, dar fiind implicat într-un proiect de voluntariat sau într-un schimb de experiență a reușit să facă asta, sau s-a schimbat mentalitatea așa. (expert ONG)

5. Recomandări cu privire la activitățile de formare a potențialilor candidați

■ **Investirea în formarea inițială și continuă a cadrelor didactice**

Ce aș accentua eu, iarăși ar fi partea asta de calitate a educației, care are multe fațete și aici ar fi investiția în formarea continuă pe care o face Erasmus, eventual cuplată și cu partea de formare inițială. A cadrelor didactice. (candidat)

■ **Continuarea măsurilor de sprijin întreprinse până acum**

Fără acele întâlniri în care ni s-a explicat pas cu pas ce înseamnă programul și cum funcționează oamenii stau departe de lucrurile astea pentru că e greu, e greu să te uiți așa pe aplicație și să vezi o grămadă de pagini care trebuie completate. Și nu se apucă nimeni. Deci acele întâlniri. (candidat)

Dar acum trebuie să se lanseze noul program despre care nu știm încă nimic. Dar dacă nu vor fi astfel de întâlniri, informări foarte multe la care să ai, dacă ai ratat una măcar să poți participa la alta, da, e greu. Pentru că nu îți vine să te apuci numai așa. Sunt mulți pași, sunt multe informații. Nu știi exact ce să pui acolo, ce să scrii. Eu vorbesc din punctul meu de vedere, că am avut și aplicații care au fost de succes și am avut și aplicații care nu au câștigat. Și am fost foarte dezamăgită pentru că muncești acolo foarte mult. Și tu îți pui sufletul. Și din scrisoarea aia în care îți spune ce ai greșit tot nu e clar. ăsta e sentimentul. Tot nu înțelegi ce ai greșit. Poate că componenta asta de scriere, cererea de finanțare trebuie să fie un pic dezvoltată, să se întâmple mai des, să aibă posibilitatea să participe cât mai mulți. (candidat)

Cred că rolul principal al agenției este să promoveze și să conștientizeze programul în rândul oamenilor. Adică e adevărat că programele consumau foarte mult timp și energie. Trebuie să pregătești bibliografuri întregi. Sunt și acum fondurile structurale care te epuizează datorită documentației uriașe pe care trebuie să o predai. Noi suntem una dintre organizațiile care nu aplică datorită acestui lucru. Dacă reprezentanții agenției ar organiza întâlniri în teritoriu și oamenii ar înțelege că aici lucrurile sunt complet diferite și nu este nevoie să consumi o pădure ca să raportezi, oamenii ar fi mai deschiși pentru program. (candidat)

E un program util cu siguranță. În schimb, ce am observat noi, dacă nu este cu susținerea direcțiunii școlii, foarte greu pot fi scrise, implementate. De aceea a fost foarte bine, a fost o plus valoare că la cursurile organizate de agenție pentru Teach for Romania am avut profesorii pe care îi susținem noi și sunt încadrați în sistemul formal de învățământ plus directori sau alt coleg cu putere de decizie din școală, astfel încât, în momentul în care se întorceau în comunități, exista deja odată programul conturat împreună cu directorul, și exista atunci susținerea și altfel mergeau lucrurile. Când nu erau și directorii prezenți, un alt coleg cu funcție de decizie, mai greu. O dată că erau singuri și nu aveau încredere și doi, nu era susținere. (expert ONG)

- Concentrarea cursurilor și pe zona de impact și de măsurare a efectelor intervențiilor. Furnizarea unor instrumente de evaluare a rezultatelor proiectelor

Nu știu exact cum se măsoară calitatea în proiectele celorlalți, dar pentru noi, lucrul ăsta a fost destul de dificil pentru că a trebuit să ne gândim la instrumentele pe care trebuie să le dezvoltăm în proiect, la modul în care măsurăm satisfacția partenerilor și a beneficiarilor. Poate că dacă ar pune la dispoziția noastră un set de instrumente de măsurare a calității ne-ar ușura un pic munca și oamenii ar înțelege că această evaluare cantitativă se poate face în interior. Nu este nevoie să angajăm niște firme de consultanță pentru care nu avem bani, pentru că se știe - banii pe management de proiect sunt foarte puțini și că evaluarea se poate face în interiorul proiectului. Poate că ar fi util! (candidat)

Insistarea în mai mare măsură, în zona de impact și cum măsurăm efectele și impactul. Pentru că dacă ar avea un mecanism mai clar de măsurare a efectelor și a impactului, ar vedea rezultatele și ar fi o motivare în plus să continue. Și cred că ar fi important, pentru cursurile online, faptul că am modificat și am adus componenta asta de practică, ne vedem acum și ne mai vedem peste o săptămână cu feedback. Dar inclusiv dacă revenim la lucrurile offline, mai mult poate că formarea ar trebui spartă, organizată un pic altfel. Astfel încât în prima parte de formare să existe niște timp pentru participanți să lucreze la un produs, la proiectul lor și ulterior să vină cu el mai conturat, astfel încât să primească feedback și de la colegi și poate și de la formatori, un combo. Noi am mai încercat varianta asta să vină cu ideea cât de cât conturată, la curs, pentru că li se cerea în formularul de aplicare. Nu funcționează. Cred că funcționează realmente, dacă vin la curs. Vin cu o idee, încep să fie motivați, înțeleg structura, înțeleg cum ar trebui să înceapă proiectul. Avem o pauză în care chiar scriu, dezvoltă ceva și ne mai vedem după aia cu feedback și ce mai e de adus. (expert ONG)

- Eficientizarea comunicării prin concentrarea pe profiluri clare de potențiali beneficiari: personalizarea informațiilor și a măsurilor de suport în funcție de experiența beneficiarilor cu proiecte Erasmus+

Agenția Națională ar trebui să fie mai punctuală. Să se creeze o bază de date cu organizațiile care au reușit și care nu au reușit, cu focus pe cele din urmă. Am comunicat foarte bine cu persoane din departament, dar s-ar putea face o focusare mai bună pe organizațiile fără succes, care deja știu ce înseamnă programul Erasmus+. (candidat)

Deci eu cred că nu ar trebui doar un grup de ONG, să zicem elitist, să poată să ajungă la fondurile Agenției Naționale sau fondurile Erasmus+ și eu cred că ar trebui toți. Și cred că au fost ani în care chiar organizațiile care nu au primit finanțare au avut un avantaj. Eu cred că primul proiect Erasmus+ al unei organizații care nu a mai primit finanțare, ar trebui să primească un avantaj de câteva puncte. Nu știu câte. Acest puțin avantaj i-ar putea motiva și chiar i-ar ajuta să aibă un pic de experiență. Eu cred că organizația care a avut o primă experiență sigur va continua și cu a doua și cu a treia și așa mai departe. (candidat)

Și noi încercăm să facem asta cu profesorii noștri, formările ajută să fie diferențiate, primar, gimnaziu uneori. Rural și urban, alternativ. E o metodă importantă și să aibă schimb de experiență, doar că realitățile din urban și ce tipuri de proiecte pot să facă școlile cu un super buget, școlile bune, sunt cu totul altele decât cele din rural unde ai abandonul școlar foarte mare sau absenteismul este ridicat și s-ar putea să fie nevoie cu totul altfel de tipuri de proiecte și uneori este o frustrare să vadă că uite, normal, tu ești la urban și poți să faci x, y, z, eu sunt la rural, nu pot să fac. Și atunci afectează și motivația lor. Și inclusiv primar-gimnaziu. Pentru că unele sunt nevoile profesorilor de la primar și altele sunt nevoile de formare și de toate cele, ale profesorilor de la gimnaziu. Și deschiderea lor și accesul lor la copii. Un profesor de primar stă tot timpul cu copilul, un profesor de gimnaziu nu stă tot timpul cu copilul, are doar o oră pe săptămână. (expert ONG)

■ Activități de formare pentru rețeaua de formatori

De inclus pentru rețeaua de formatori, de inclus o formare, personal de includere, diversitate, drepturile omului, astfel încât să ne asigurăm că toată lumea suntem aliniați la nivel de concepte, valori. Pentru că suntem doar câțiva care suntem specializați pe asta. Există această percepție că toată lumea știe sau avem aceleași valori. Cred că ar fi necesar să existe această formare, să fie obligatorie pentru membrii din rețea, astfel încât să fim aliniați. Asta nu știu dacă ține de strategie neapărat, dar de îmbunătățit, cum sunt organizate cursurile. Adică ele să fie organizate respectând aceleași valori pe care noi le cerem de la participanți. Dacă vrem să fie accesibil, să ne organizăm ca el să fie accesibil, nu doar că le zicem lor că trebuie să fie accesibil. Așa. Focus grupuri și așa vedea periodic, o dată sau de 2 ori pe an, sau poate nu focus grup cu scopul unui focus grup, poate întâlniri să cerem părerea managerilor. Și chiar și a beneficiarilor finali de proiecte. (expert ONG)

G. CONSTATĂRI PRIVIND REALIZAREA MĂSURILOR DE SPRIJIN ȘI A
INDICATORILOR DE INCLUDERE

Obiective stabilite la nivelul componentei de includere

Strategia de includere lansată în 2016 a reiterat viziunea ANPCDEFEP de a transforma România prin învățare și angajamentul de a sprijini misiunea programului Erasmus+, aceea de a schimba vieți și de a deschide minți. În cadrul aceluiași document, s-a subliniat importanța modului în care administrarea programului Erasmus+ la nivel național trebuie să răspundă cât mai bine priorităților europene și să contribuie la atingerea obiectivelor europene ce stau la baza acestui program, dintre care includerea reprezintă o arie prioritară de acțiune.

Ținând cont de toate considerentele menționate anterior, ANPCDEFEP și-a propus o strategie de includere, ca parte integrantă a celei europene având ca scop managementul programului Erasmus+ ca instrument de includere.

Obiectivele de includere, derivate din acest scop, au fost următoarele:

- creșterea numărului de proiecte de includere (vezi ambele perspective) finanțate prin programul Erasmus+;
- creșterea calității proiectelor de includere finanțate prin programul Erasmus+;
- creșterea numărului de participanți cu oportunități reduse în cadrul proiectelor finanțate prin programul Erasmus+;
- dezvoltarea de instrumente de sprijin relevante pentru includere pentru candidații și beneficiarii programului Erasmus+;
- promovarea programului Erasmus+ ca instrument de includere a persoanelor cu oportunități reduse

În același timp, documentul strategic precizează că modul în care programul Erasmus+ poate favoriza includerea are anumite limite, nefiind o soluție în sine:

Programul are o capacitate limitată de a contribui la includerea socială și doar anumite situații de includere se pot regăsi în program. Programul Erasmus+ nu poate răspunde tuturor nevoilor de includere, dar poate oferi răspunsuri pentru situații punctuale. Programul nu înlocuiește politicile publice naționale sau europene, ci doar se aliniază acestora, la nivel național și european. Este foarte important, de aceea, ca informația cu privire la oportunitățile de învățare oferite de program să ajungă la grupurile defavorizate, iar participarea acestora trebuie în mod constant încurajată. Credem că o abordare strategică privind includerea până în anul 2020 este esențială pentru a avea impact și a putea vorbi despre contribuția reală a programului Erasmus+ la includerea socială. În acest sens, suntem determinați să ne coordonăm eforturile astfel încât să putem contribui la obiectivele europene, luând în calcul, în același timp, particularitățile naționale, regionale și locale. (Strategia de Includere, 2016, ANPCDEFEP)

Nivelul de realizare a măsurilor de sprijin

În perioada 2017-2020, conform strategiei lansate în 2016, s-au realizat o serie de măsuri de sprijin pentru a veni în întâmpinarea organizațiilor și instituțiilor care lucrează cu persoane din zonele defavorizate, zonele rurale, comunități de romi sau organizații care se adresează persoanelor cu nevoi speciale. Ca rezultat al acestor măsuri, majoritatea Țintelor propuse în această perioadă în domeniul includerii au fost atinse, și, în cele mai multe cazuri, depășite. Prezentăm mai jos un sumar al activităților de sprijin realizate de Agenția Națională pentru a stimula proiecte / inițiative care promovează includerea.

Pe parcursul anului 2017², Agenția Națională...:

- a organizat sesiuni de informare tematică și ateliere de elaborare a proiectelor pentru organizații din zonele rurale (de exemplu, peste 100 de profesori din școlile rurale au fost instruiți în managementul proiectelor în cadrul Erasmus+ KA1 și KA2);
- a organizat un curs de formare pentru profesorii Teach for Romania
- a selectat și sprijinit participarea a peste 50 de lucrători de tineret, profesori și reprezentanți ai instituțiilor publice la evenimente specifice organizate în Europa, având ca focus principal includerea;
- a organizat împreună cu Salto Inclusion o activitate de cooperare transnațională, *"Under the same roof"*, cu sprijinul organizațiilor de tineri romi și abordarea intersectorială în acest context; ca rezultat al acestui eveniment, în ianuarie 2018 a fost finalizat un tutorial video despre cum se lucrează intersectorial cu privire la includere, cu multe secțiuni de întrebări și răspunsuri, bune practici și resurse specifice;
- a început să dedice includerii o secțiune aparte în newsletter-ul lunar *"InfoAltfel"* pentru a promova aspectele specifice și practicile, instrumentele și materialele proiectului Erasmus+ care se ocupă de includere și echitate;
- a colaborat formal și informal și a inițiat parteneriate cu diferite entități naționale care se ocupă de includere (Teach for România, UNICEF România, Ministerul Tineretului și Sportului) și a promovat sinergia cu alte programe naționale, europene și internaționale care au ca scop susținerea includerii (granturi SEE, FSE);

Pe parcursul anului 2018³, Agenția Națională ....

- a organizat sesiuni de informare tematică și ateliere de elaborare a proiectelor pentru organizații din zonele rurale, care lucrează cu tineri cu nevoi speciale sau reprezentând învățământul special (peste 100 de persoane au fost formate la cursurile dedicate includerii)
- a organizat un curs de formare pentru profesorii Teach for Romania
- a selectat și sprijinit participarea a peste 35 de lucrători de tineret, profesori și reprezentanți ai instituțiilor publice la evenimente specifice organizate în Europa, având ca focus principal includerea;
- a organizat trainingul internațional Inclusion Plus dedicat promovării Erasmus+ ca instrument de includere, cu accent pe rural (35 de participanți din 8 țări)
- s-a alăturat grupului de sprijin pentru includere și diversitate de la nivel european, un reprezentant al AN fiind inclus în grupul de lucru pentru noua strategie de includere și diversitate (pentru tineret și domeniile E&T) coordonată de CE și Salto Includere și Diversitate
- a continuat să includă sesiuni de informare tematică în fiecare eveniment organizat, indiferent de scopul acestuia,
- a implementat în parteneriat proiectul *"Role Models"* (în cadrul căruia AN are ca partener UNICEF România) vizează promovarea valorilor europene comune ale diversității, toleranței, nediscriminării și includerii sociale prin educație prin înființarea rețelei de modele care acționează în școli și comunitate. Proiectul este menit să ofere aspirații pozitive copiilor vulnerabili din liceele din județele Constanța și Bacău, prezentând povești de succes selectate de la tineri și adulți proveniți din medii vulnerabile care au reușit în viața profesională prin educație. Proiectul a fost planificat să dureze până la sfârșitul anului 2020 și vizează copiii romi, copiii cu dizabilități, copiii din zonele rurale, copiii din familiile afectate de sărăcie, copiii instituționalizați. În acest context, o varietate de părți interesate au fost implicate în proiect în 2018: 4 organizații de studenți locali, Consiliul Național al Studenților, 61 școli gimnaziale și 14 licee, peste 270 de profesori din județele Constanța și Bacău și 300 de studenți.

² Raport Anual 2017

³ Raport Anual 2018

Pe parcursul **anului 2019**⁴, Agenția Națională :

- a organizat sesiuni de informare tematică și ateliere de elaborare a proiectelor pentru organizații din zonele rurale sau care lucrează cu tineri cu dizabilități (aproximativ 50 de persoane au fost formate la cursurile dedicate includerii)
- a organizat un curs de formare pentru profesorii Teach for Romania
- a selectat și sprijinit participarea a 38 de lucrători de tineret, profesori și reprezentanți ai instituțiilor publice la evenimente specifice organizate în Europa, având ca focus principal includerea;
- a organizat trainingul internațional Inclusion & Diversity Taster (26 participanți din 17 țări), dar și vizita de studiu Models for Inclusion. Special education – a project based pedagogy (15 participanți din 8 țări)
- a continuat să includă elemente de informare pe tema includerii în fiecare eveniment organizat (cum ar fi ACCES, cursurile de pregătire pentru scrierea de candidaturi sau diferite prezentări ale programului)
- a pus accent pe modul în care metodele de educație non-formală pot fi folosite în contexte de includere (în timpul evenimentului internațional CONNECTOR)
- a participat la evenimente tematice, cum ar fi summit-ul ONG-urilor rome, unde oportunitățile oferite de ESC au fost prezentate participanților
- a dezvoltat materiale în care includerea e un aspect important (de exemplu, Kitului de Solidaritate)
- a continuat cooperarea cu organizații relevante, precum Teach for Romania (care susține tinerii profesori din școlile rurale) și alte ONG-uri active pe includere

Încă din 2015, AN din România face parte din Parteneriatul Strategic european pentru Includere – având astfel șansa să proiecteze și să implementeze o strategie comună cu alte agenții naționale.

Pentru a se asigura de impactul acestor măsuri, AN a lucrat în parteneriat atât cu rețelele sale de colaboratori, cât și cu organizații relevante din domeniul includerii sociale, precum UNICEF, Teach for Romania, Agenția Împreună, DGASPC-uri. De asemenea, AN a promovat constant includerea ca prioritate Erasmus+ pe toate canalele sale de comunicare și în evenimentele organizate.

Măsurile prezentate mai sus răspund obiectivelor asumate de AN și au fost analizate pe parcursul studiului de față. La capitolele anterioare sunt prezentate date privind impactul lor, dar și sugestii pentru măsuri suplimentare sau adaptate care să vină și mai mult în sprijinul candidaților și beneficiarilor.

Nivel realizare a indicatorilor de includere

În ceea ce privește o evaluare a atingerii indicatorilor stabiliți de către AN, prezentăm mai jos situația extrasă din rapoartele anuale de implementare cu privire la țintele asumate și nivelul realizării lor.

- În ceea ce privește obiectivul de încurajare a persoanelor dezavantajate și cu nevoi speciale de a participa la program (*Educație și Formare/Tineret*), țintele asumate și nivelul lor de realizare sunt prezentate în Tabelul 1. Pentru anul 2017, toate țintele operaționale au fost atinse, cu excepția I.3.6.1 - *Pondere a elevilor cu nevoi speciale din proiectele de mobilitate KA1 – tineri*. Conform analizei

⁴ Raport Anual 2019

efectuate de Agenția Națională⁵, principalele dificultăți referitoare la acest grup țintă au constat în slaba dezvoltare a infrastructurii la nivel național (cazare și transport), aspect care a reprezentat principalul impediment în proiecte de calitate cu tineri cu nevoi speciale. Măsura abordată în anul următor a constat în intensificarea informării și a pregătirii organizațiilor care lucrează cu acești tineri; nivelul de realizare a acestui indicator a crescut de la an la an, ajungând ca ținta să fie depășită la nivelul anului 2020.

- Cu anumite excepții, indicatorii aferenți componentei de *Tineret* au fost realizați și depășiți de la an la an (tabel 2). Cele mai ridicate niveluri de realizare le regăsim în cadrul ponderii proiectelor cu tematică de includere a persoanelor dezavantajate în cadrul tuturor celor trei acțiuni cheie.
- După cum o reflectă Tabelul 3, referitor la perioada 2017-2020, toți indicatorii aferenți obiectivelor suplimentare de includere stabilite de Agenția Națională au fost depășiți (singura excepție este I.3.9.2 din 2017, care este foarte aproape de nivelul propus). Astfel, ponderea targetată a participanților din zone rurale în proiectele de mobilitate KA 1 s-a depășit în fiecare an, chiar și în anii în care aceste ținte au fost mai ridicate (2019 și 2020). La un nivel satisfăcător s-a situat și ponderea proiectelor de pe KA2 depuse în fiecare an, ale organizațiilor din zonele rurale. Depășiri continue, în fiecare an, chiar în condițiile creșterii țăntelor asumate s-au realizat și în cazul proiectelor **admise** de pe KA2, care au aparținut organizațiilor din mediul rural, care au inclus persoane defavorizate sau persoane cu nevoi speciale și care au abordat tematici de includere.

---

⁵ Raport Anual 2017

Încurajarea persoanelor dezavantajate și cu nevoi speciale de a participa la program⁶

Tabel 1. Educație și Formare/Tineret

Indicator ID	Indicatori	Indicatori din PA 2017	Realizare 2017	Indicatori PA 2018	Realizare 2018	Indicatori PA 2019	Realizare 2019	Indicatori PA 2020	Realizare 2020
I.3.6.1	Pondere a studentilor cu nevoi speciale din proiectele de mobilitate KA1 a.HE	0,11%	0,105	0,11%	0,109	0,12%	0,04	0,13%	0,005%
I.3.6.1	Pondere a elevilor cu nevoi speciale din proiectele de mobilitate KA1 b.VET	3,2%	3,4%	3%	4,25	3,3%	3,1	3,5%	3,583%
I.3.6.1	Pondere atinerilor cu nevoi speciale din proiectele de mobilitate KA1 c. Tineret	1,8%	0,5%	2%	1,71	2,2%	1,89	2,5%	2,77%

Tabel 2. Tineret

Indicator ID	Indicatori	Indicatori din PA 2017	Realizare 2017	Indicatori PA 2018	Realizare 2018	Indicatori PA 2019	Realizare 2019	Indicatori PA 2020	Realizare 2020
I.3.6.2	Pondere tineri dezavantajați din cadrul: a.KA1 (proiecte de mobilitate)	35%	45%	37%	43,12	39%	51,81%	40%	51,66%
I.3.6.2	Pondere de tineri dezavantajați din cadrul: b.KA3 (întâlniri cu factori de decizie)	14%	17,40%	20%	35,64%	25%	20%	30%	48,82%
I.3.6.3	Pondere proiecte cu tematică de includere a persoanelor dezavantajate în cadrul: a. KA1 (proiecte de mobilitate)	40%	48,4%	42%	44,79	44%	56,99%	45%	56%

⁶ Indicatorii și nivelul lor de realizare sunt extrași din Planurile Anuale 2017, 2018, 2019, 2020

I.3.6.3	<i>Pondere proiecte cu tematică de includere a persoanelor dezavantajate în cadrul: b. KA2 (parteneriat strategic)</i>	35%	42,86%	36%	41,18%	38%	61,11%	42%	43,75%
I.3.6.3	<i>Pondere proiecte cu tematică de includere a persoanelor dezavantajate în cadrul: c. KA3 (întâlniri cu factori de decizie)</i>	20%	80%	22%	57,14%	35%	46,15%	40%	50%

Tabel 3. Obiective operaționale suplimentare de includere ale Agenției Naționale

Indicator ID	Indicatori	Indicatori din PA 2017	Realizare 2017	Indicatori PA 2018	Realizare 2018	Indicatori PA 2019	Realizare 2019	Indicatori PA 2020	Realizare 2020
I.3.9.1	<i>Pondere participanți din zone rurale în proiectele de mobilitate KA 1 (SE, AE, VET)</i>	12%	23%	15%	25,89%	20%	26,12%	22%	28,7%
I.3.9.2	<i>Pondere proiecte depuse pe KA2, ale organizațiilor din zone rurale</i>	9%	8,80%	10%	13,83%	12%	19,30%	15%	18,69%
I.3.9.3	<i>Pondere proiecte admise pe KA2, ale organizațiilor din zone rurale</i>	9%	15,70%	10%	14,78%	10%	25,8%	15%	17,7%
I.3.9.4	<i>Pondere proiecte admise pe KA2 care includ persoane defavorizate sau persoane cu nevoi speciale</i>	5%	22,74%	30%	63%	35%	67,62%	45%	65,97%
I.3.9.5	<i>Pondere proiecte admise pe KA2 care abordează teme de includere</i>	15%	57,65%	30%	54,05%	35%	34,53%	40%	55,2%